

Faktory vzniku závislosti na sociální síti Facebook u studentů středních škol na Kroměřížsku

Bc. Lenka Vymětalíková

Diplomová práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lenka VYMĚTALÍKOVÁ**

Osobní číslo: **H09329**

Studijní program: **N 7501 Pedagogika**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Faktory vzniku závislosti na sociálních sítích**

Zásady pro vypracování:

Analýza literárních pramenů a zpracování teoretických východisek

Příprava výzkumu, výběr a charakteristika výzkumného souboru

Provedení výzkumu

Zpracování a vyhodnocení výsledků výzkumu

Přijetí odpovídajících závěrů

Doporučení pro praxi

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČÁKRT, Michal. Kdo jsem já, kdo jste vy: typologie osobnosti pro manažery. 1.vyd. Praha: Management Press, 1996. ISBN 80-85943-12-3.

NAKONEČNÝ, Milan. Psychologie osobnosti. 1.vyd. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0525-0.

NEŠPOR, Zdeněk. Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby. 2.vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-831-7.

ŠMAHEL, David. Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-360-1.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Helena Řeháčková
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

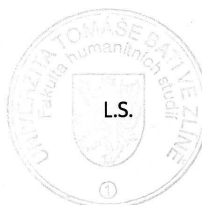
19. ledna 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

29. dubna 2011

Ve Zlíně dne 19. ledna 2011

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně ...23.2.2011...

.....Michal Kovač.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odporovat-li autor takového díla udělení svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k vyšší výdělku dosaženému školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Cílem této diplomové práce je zjistit, jaké jsou předpoklady pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol na Kroměřížsku a jaké jsou jejich uživatelské návyky při využívání této sociální sítě. Dále tato práce zkoumá rozdíly v zjištěných předpokladech vzniku závislosti na sociální síti Facebook u výše zmiňovaných studentů středních škol na Kroměřížsku podle určitých faktorů, především z oblasti rodiny a rodinných vztahů.

Teoretická část diplomové práce se skládá ze čtyř kapitol. První z nich je věnována sociálním sítím a hlavně sociální síti Facebook. Druhá kapitola rozebírá závislost a návykové chování a popisuje současné poznatky v oblasti závislosti na internetu a sociálních sítích. Třetí kapitola poukazuje na rodinu jako na možného činitele ve vzniku závislosti. Poslední kapitola se věnuje adolescentům, jako rizikové věkové skupině pro rozvoj této závislosti. Praktická část naplňuje cíle této diplomové práce pomocí výzkumného šetření a na základě zjištěných výsledků navrhuje oblasti dalšího zkoumání v problematice sociální sítě Facebook.

Klíčová slova:

Sociální síť Facebook, závislost na internetu, závislost na sociálních sítích, adolescence, rodina, rodinné vztahy,

ABSTRACT

The aim of this dissertation is to find out what are the presumptions for rising addiction on social networks, such as Facebook, especially for first grade students of secondary schools in Kromeriz and its neighbourhood and also what the users habits are. This thesis also explores the differences founded in already known presumptions of rising addiction on social network site Facebook between already-mentioned high school students in Kroměříž and its neighbourhood based on specific factors, especially from the family area and family relationships.

The theoretical part of the thesis is consisted of four chapters. The first chapter is dedicated to social networks and the most common social network site, Facebook. The second chapter analyses addiction and addictive behaviour, and describes current knowledge in the

field of Internet addiction and social networks. The third chapter shows the family as a possible factor in the rising new addiction. The last chapter is about adolescents – describing them as a risk age division for the evolvement of addiction. Applied part fulfil aims of this dissertation by investigative examination and on the basis of proven results, suggests additional areas for further research in social network – Facebook – issues.

Keywords:

Social network Facebook, Internet addiction, addiction on social networks, adolescence, family, family relationships

Poděkování:

Chtěla bych poděkovat Mgr. Heleně Řeháčkové za odborné vedení a cenné rady při psaní této diplomové práce. Dále bych také chtěla poděkovat Mgr. Karle Hrbáčkové, Ph.D za praktické připomínky při zpracovávání výzkumného šetření. V neposlední řadě patří mé díky také všem ředitelům popř. zástupcům ředitelů středních škol na Kroměřížsku za možnost zrealizovat výzkum právě na jejich školách.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 SOCIÁLNÍ SÍŤ FACEBOOK.....	14
1.1 CO JSOU SOCIÁLNÍ SÍŤE.....	14
1.1.1 Definice sociálních sítí.....	14
1.1.2 Vznik sociálních sítí.....	15
1.1.3 Nejznámější sociální síť.....	15
1.2 FENOMÉN JMÉNEM FACEBOOK	16
1.2.1 Historie.....	16
1.2.2 Základní charakteristika	16
1.2.3 Přehled funkcí	17
1.2.4 Sociální síť Facebook v České republice	17
2 ZÁVISLOST A NÁVYKOVÉ CHOVÁNÍ.....	21
2.1 CO JE TO ZÁVISLOST	21
2.1.1 Faktory vzniku závislostí a návykového chování.....	23
2.2 ZÁVISLOST NA INTERNETU A SOCIÁLNÍCH SÍŤÍCH.....	24
3 RODINA JAKO JEDEN Z MOŽNÝCH ČINITELŮ PŘI VZNIKU ZÁVISLOSTI.....	28
3.1 RODINA A VÝCHOVA	28
3.2 KRIZE SOUČASNÉ RODINY.....	29
3.3 RODINA A ZÁVISLOST	30
4 ADOLESCENCE: RIZIKOVÝ VĚK PRO VZNIK ZÁVISLOSTI.....	34
4.1 VYMEZENÍ A STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA OBDOBÍ ADOLESCENCE.....	34
4.2 MLÁDEŽ V SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI.....	35
4.3 ADOLESCENCE A ZÁVISLOST.....	35
4.3.1 Adolescenti a závislost na internetu	36
II PRAKTICKÁ ČÁST	37
5 PŘÍPRAVA A REALIZACE VÝZKUMU.....	38
5.1 CÍL VÝZKUMU	38
5.2 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	39
5.3 DRUH VÝZKUMU	41
5.4 HYPOTÉZY.....	41
5.5 PROMĚNNÉ.....	43
5.6 VÝZKUMNÝ VZOREK	46
5.7 METODY SBĚRU DAT	48
5.7.1 Dotazník	48

5.8	PRŮBĚH VÝZKUMU	49
5.9	METODY ZPRACOVÁNÍ DAT	49
6	ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	51
6.1	ANALÝZA DAT	51
6.1.1	SKUPINA A.....	51
6.1.2	SKUPINA B	56
6.2	INTERPRETACE VÝSLEDKŮ.....	84
6.2.1	SKUPINA A.....	84
6.2.2	SKUPINA B	87
6.3	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ	97
6.4	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	98
	ZÁVĚR	99
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	100
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	104
	SEZNAM OBRÁZKŮ	105
	SEZNAM TABULEK.....	106
	SEZNAM PŘÍLOH.....	108

ÚVOD

Když se řekne závislost, mnozí z nás si pod tímto pojmem představí závislost na drogách, alkoholu či cigaretách. Jenomže v současné době tento pojem zahrnuje mnohem víc, než jen závislost na návykových látkách. 21. století není jen století globalizace, individualizace a konzumního způsobu života. Toto století se vyznačuje hlavně masovým využíváním internetu a sociálních sítí v běžném životě většiny lidí žijící ve vyspělé části světa. Málokdo z nás si ale uvědomuje, že zde platí stejné pravidlo jako s ohněm: Internet je dobrý sluha, ale špatný pán. Jenže kde je ta pomyslná hranice, kdy člověk ztrácí kontrolu nad tímto médiem a projevuje se u něj závislost na internetu? Tuto otázku si položila také sama vědecká společnost a koncem 90. let minulého století se začaly především v zahraniční literatuře objevovat první studie na téma závislost a internet (např. výzkum Youngové provedený v roce 1996 v Pithsburgu). Když ale došlo na srovnávání výsledků, tak se vědci dokázali shodnout akorát na tom, že se jedná o závažný problém, který je potřeba řešit. Do dnešní doby tedy neexistují jednotná kritéria pro diagnostiku závislosti na internetu a ani jednotný název, pod kterým by mohla být tato nemoc zařazena do Mezinárodní klasifikace nemocí. V našich vědeckých kruzích se navíc touto problematikou téměř nikdo nezabývá. Jedinou publikaci věnující se podobnému tématu napsal Šmahel (2003), kde se ale o závislosti na internetu dozvíme jen okrajově. Prakticky jediným zdrojem, kde se o této problematice dozvíme něco víc, je samotný internet.

Vzhledem k tomu, že internet a závislost je velmi aktuální a zároveň málo probádané téma, rozhodla jsem zaměřit tímto směrem ve své diplomové práci. Praktická část této práce zkoumá možný vznik závislosti na sociální síti Facebook, která v současné době zažívá největší rozmach ve světě, ale i v České republice. Výzkum je zaměřen na specifickou oblast uživatel, a to na studenty středních škol ve věku 15 – 17 let, jenž patří mezi rizikovou skupinu uživatel komunikačních technologií (Vondráčková In Handl, 2008). Hlavním cílem této práce je zjistit, jaké jsou předpoklady pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol na Kroměřížsku a najít v těchto předpokladech rozdíly podle předem vybraných faktorů, především v rámci rodiny a rodinných vztahů. Teoretická část práce rozebírá čtyři důležité oblasti zvolené problematiky. První kapitola nás seznámí se sociálními sítěmi, a to hlavně se sociální sítí Facebook. Druhá kapitola je věnována závislosti a návykovému chování a třetí kapitola rozebírá rodinu a výchovu

v rodině, jako jeden z možných faktorů pro vznik závislosti. Poslední kapitola rozebírá adolescenci z pohledu rizika rozvoje závislosti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SOCIÁLNÍ SÍŤ FACEBOOK

Internetové sociální sítě jsou fenoménem současné vyspělé společnosti. Pracovní vytíženost a nedostatek volného času je častým důvodem, proč lidé nemohou trávit volné chvíle se svými přáteli, a tak si zakládají profily na některé z dostupných internetových sociálních sítí, které jim umožňují být s přáteli ve spojení alespoň virtuálně.

1.1 Co jsou sociální sítě

V této podkapitole se budeme věnovat vymezení a vzniku sociálních sítí a se seznámíme s výčtem v současnosti nejoblíbenějších sociálních sítí na internetu.

1.1.1 Definice sociálních sítí

Abychom pochopili, na jakém principu sociální sítě fungují, je nutné se seznámit s jejich vymezením. Safko a Brake (2009) charakterizují sociální síť jako důvěrnou a podobně smýšlející skupinu lidí, kteří přijdou na společné místo, kde sdílejí své myšlenky nápady a osobní informace. Sociální sítě mohou být různě velké – od těch nejmenších, zahrnující jedinou osobu, až po ty největší, které pak mohou obsahovat více jak 100 miliónů registrovaných uživatelů – takovou síť je např. Facebook, který je v současnosti jednou z nejvýznamnějších sociálních sítí na světě (více viz podkapitola Fenomén jménem Facebook).

V praxi fungují sociální sítě následovně: uživatel internetu se zaregistruje na některé z dostupných sociálních sítí a vytvoří si zde vlastní profilovou stránku. Na této stránce pak prezentuje svoji osobu pomocí fotografií, videí a osobních informací, které sdílí s ostatními lidmi – „přáteli“ („přítelem“ se může stát v podstatě kdokoli, komu povolíte přístup na vaši profilovou stránku). Každá sociální síť má různé možnosti zabezpečení, které si uživatel zvolí v nastavení svého profilu, a tak vlastně určí, do jaké míry budou jeho informace přístupné ostatním uživatelům dané sociální sítě. Následně tedy vzniká jakási propojená síť lidí, kteří spolu mohou vzájemně komunikovat, prohlížet si své fotografie, komentovat je apod.

Sociální sítě mají ale také mnoho jiných funkcí. Kromě vytváření vlastních fotoalb, videoalb a deníčků, nabízejí webové portály vytvářející sociální sítě také různé vedlejší služby,

kteřé uživatele udržují na dané síti co nejdéle. Uživatel zde může např. hodnotit oblíbené filmy a herce, hrát různé online hry atd. (Nováková, 2009).

1.1.2 Vznik sociálních sítí

Pokud bychom se na současnost podívali z pohledu historického vývoje technologií, mohly bychom 21. století nazvat érou *online sociálních sítí* (dále již slovo „online“, nebudeme používat, neboť pouze zdůrazňuje fakt, že se bavíme o sítích, které vznikají prostřednictvím připojení k internetu). Jejich příchod na svět způsobil tzv. čtvrtou revoluci, a to nejen ve světě technologií. První revoluci nám přinesl v 70. letech 20. století první *sálový počítač*, jenž svou velikostí zabral téměř celou místnost. Druhá technologická revoluce přišla v podobě *osobního počítače* (PC) v 80. letech 20. století - díky velkému a konkurence schopnému trhu se osobní počítač stal brzo dostupný široké veřejnosti. Další dekádu ovládl vynález zvaný *internet* (konkrétně vznik Word Wide Webu, jehož autorem je Tim Berners-Lee spolu s Robertem Cailliauem) a v současnosti náš svět ovlivňují především všudypřítomné *sociální sítě*, jejichž vznik bychom mohli připsat roku 1995, protože tehdy vznikl první koncept profilových stránek a propojení přátel v podobě sociálních sítí Classmates.com, SixDegrees.com a Friendster.com (Shih, 2010).

1.1.3 Nejznámější sociální sítě

Safko a Brake (2009) řadí mezi nejznámější sociální sítě již zmíněný *Facebook* a také *MySpace*, jenž je orientovaný především na hudbu a videa. Dále mluví o síti *Bebo* nebo *LinkedIn*, která se zaměřuje na pracovní příležitosti a je využívána hlavně firmami k možnosti nábory nových pracovníků. Výše zmínění autoři jmenují také *Friendster*, což je jedna z nejstarších sociálních sítí (dnes nejrozšířenější v Asii) a v neposlední řadě *Orkout* - nejoblíbenější síť v Brazílii, jejímž majitelem je Google. Shih (2010) se zmiňuje např. ještě o sociální síti *Hi5* a *Tagged*, která byla založena především pro teenagery. Turner a Shah (2011) do tohoto výčtu zařazují také sociální síti *Twitter*.

V České republice si své prvenství v oblíbenosti drží hned od počátku sociální síť *Facebook*. Další používaná síť u nás je *Twitter* - ten si ale oproti Facebooku pořídilo „jen“ pár tisíc skalních fanoušků, mezi kterými jsou především publicisté a lidé pracující v technologických oborech (Kašpárek, 2010). Podle Novákové (2009) jsou v České republice oblíbené také domácí komunikační servery, jako *Lide.cz* nebo *Libimseti.cz*.

1.2 Fenomén jménem Facebook

Jak už bylo uvedeno výše, v České republice je Facebook nejoblíbenější sociální sítí a můžeme se s ním setkat téměř kdekoliv. Jeho potenciál v současné době využívají mnohé firmy, ale i neziskové sektory, aby upoutali pozornost ať už u stávajících nebo potenciálních klientů. Můžeme tedy s naprostou jistotou říci, že Facebook se stal fenoménem doslova v celosvětovém měřítku. V následujících podkapitolách se budeme věnovat historii sociální sítě Facebook a jeho vymezení, dále se seznámíme s jeho základními funkcemi a nakonec si povíme o uživateli Facebooku v České republice.

1.2.1 Historie

Sociální síť Facebook založil v únoru roku 2004 student Harvardské univerzity jménem Mark Zuckerberger, dnes jeden z nejbohatších lidí na světě. Facebook původně vůbec nebyl stvořen pro takové množství uživatelů, kolik v současnosti má. Měla to být síť pouze v prostorách univerzitní půdy, kde si studenti mohli nahrát své fotografie, zadat základní údaje a řešit si zde své školní problémy. Během prvního měsíce fungování si profil na této síti založila víc jak polovina Harvardu, což Zuckerbergera přimělo přibrat další spolupracovníky Moskovitze a Huggese, aby mu pomohli rozšířit síť i mimo univerzitu na další školy. Koncem roku 2004 měla sociální síť Facebook přes milion studentských uživatelů (Pearlman, Abramam, 2008). V roce 2006 byla síť zpřístupněna všem, kteří měli více jak 13 let, což způsobilo obrovský nárůst nových uživatelů (Kasík In Nováková, 2009). Koncem roku 2007 měl Facebook víc jak 50 miliónů uživatel (Pearlman, Abramam, 2008). Od té doby jeho počet neustále roste a v současnosti má přes 500 miliónů uživatelů na celém světě (Čížek, 2010).

1.2.2 Základní charakteristika

Na internetu najdeme bezpočet definicí této sociální sítě, ale nalezneme ji dokonce i ve výkladovém slovníku. Např. ve Velkém počítačovém Lexikonu, je Facebook definován jako „*sociální síť, jejíž uživatelé mohou zakládat profily s osobními informacemi, vytvářet si spřátelené sítě, chatovat mezi sebou a zveřejňovat blogy nebo drobná oznámení. Facebook patří mezi nejpoužívanější weby na světě – každý měsíc zaznamenává miliardy přístupů*“ (Winkler, 2009, s. 119).

Jinou charakteristiku nabízí Safko a Brake (2009). Podle nich Facebook poskytuje uživatelům rychlé spojení s přáteli, rodinou, kolegy a známými z různých sociálních skupin. Facebook podporuje komunikaci v rámci odlišných sociálních sítí, pomocí přizpůsobitelného uživatelské rozhraní a řadu kompatibilních aplikací pro další osobní zážitek.

V čem se ale Facebook vlastně liší od jiných sociálních sítí? Odpověď je jednoduchá. Liší se svou prvotní ideologií - jeho základní myšlenkou totiž není hledat nové přátele a známosti, ale společně propojit ty stávající (Nováková, 2009).

1.2.3 Přehled funkcí

Facebook má několik základních funkcí, které se navzdory neustálým inovacím prakticky nemění. Po přihlášení do systému pomocí poskytnutí základních údajů (jméno, pohlaví, věk, datum narození, e-mail a jeho heslo) si nový uživatel vyhledá své přátele - samozřejmě pouze ty, co již profil na Facebooku mají. Tuto možnost poskytuje funkce *automatického hledání přátel* pomocí emailových kontaktů uživatele, nebo si konkrétního člověka může najít pomocí klasického *vyhledávače* (Pearlman, Abramam, 2008). Uživatel pak může nalezeným přátelům posílat buď soukromé *Zprávy*, které nikdo jiný neuvidí, nebo jim napsat vzkaz na tzv. *Zed'*. Zed' je součástí každého profilu uživatele a je přístupná všem lidem, kteří jsou v seznamu přátel. Na svou vlastní zed' pak uživatelé často píší své aktuální myšlenky, činy apod. Další základní funkcí je *Chat*, který umožňuje přímou komunikaci s přáteli v době, kdy jsou na Facebooku přítomni (jinými slovy jsou „online“). Další zajímavou funkcí je položka *Události*. Tato funkce uživateli umožňuje naplánovat akci a seztvat na ni vybrané přátele, nebo naopak se díky ní může dozvědět o tom, kdo ho kam pozval. V neposlední řadě stojí funkce *Nastavení*, kde si uživatel stanoví základní kritéria svého profilu. Konkrétně se jedná o nastavení účtu např. změna hesla, soukromí např. možnost přístupu na váš profil, povolení externím aplikacím přístupu k uživatelským informacím aj., a možnost doplňujících aplikací (Handl, 2009).

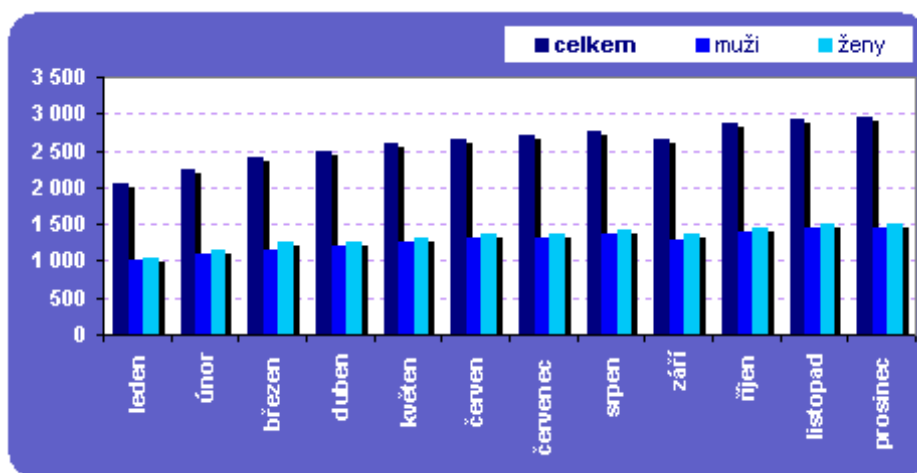
Stejně jako každá jiná sociální síť má i Facebook mnoho různých doplňkových aplikací jako jsou online hry, vytváření fotoalb, vytváření různých skupin atp. (Nováková, 2009).

1.2.4 Sociální síť Facebook v České republice

Od roku 2006, tedy od doby, kdy se Facebook stal přístupný široké veřejnosti, se začala tato sociální síť šířit po celém světě a nevyhnula se ani České republice.

Jak už bylo zmíněno výše, Facebook je u nás nejrozšířenější a nejoblíbenější sociální sítí. Mohli jsme se o tom přesvědčit v minulém roce, kdy v České republice počet uživatelů stoupl téměř o milion a držel se tak těsně pod hranicí 3 miliónů uživatelů. Pokud srovnáme uživatele podle pohlaví, ženy mají mírnou převahu - tvoří 51 % (muži pak 49 %) z celkového počtu uživatelů (viz Obr. 1). V celorepublikovém měřítku mělo k prosinci roku 2010 profil na Facebooku 28% populace (Uživatelé Facebooku v České republice, 2011).

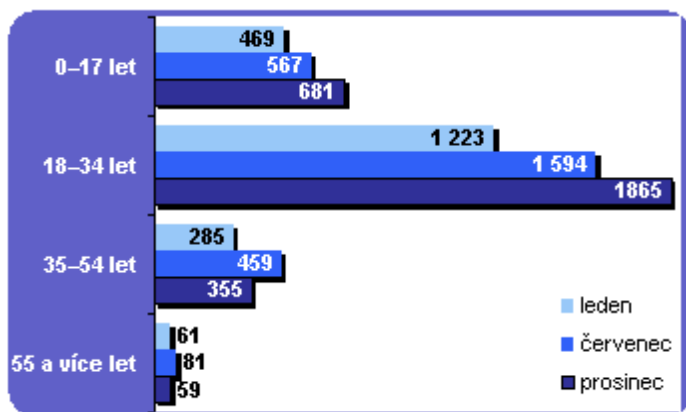
Obr. 1 Uživatelé sociální sítě Facebook v ČR v roce 2010.

Zdroj: Český statistický úřad

I když si Facebook mohou lidé založit nejdříve ve 13 letech (oficiálně daná věková hranice), ve skutečnosti si Facebook zakládají i mladší ročníky, a to tak, že zadají falešný rok narození. V rámci věkové různorodosti si profil na tomto portálu nejčastěji zakládají lidé ve věku 18 – 34 let (viz Obr. 2) - koncem prosince roku 2010 si v této věkové kategorii založilo profil téměř 1,9 miliónů uživatelů. Ve věkovém rozmezí 13 - 17 let (reálně v rozmezí 0 - 17 let) si profil založilo 700 tisíc uživatelů – je to tedy druhá nejpočetnější skupina uživatel v rámci sociální sítě Facebook u nás. Mezi lidmi ve věku 35 - 54 let jich bylo skoro o 50% méně než ve věkovém rozmezí 18 - 34 let, a to necelých 360 tisíc uživatelů. Lidé nad 55 let, kteří si založili profil na Facebooku, bylo pouze 60 tisíc (Uživatelé Facebooku v České republice, 2011).

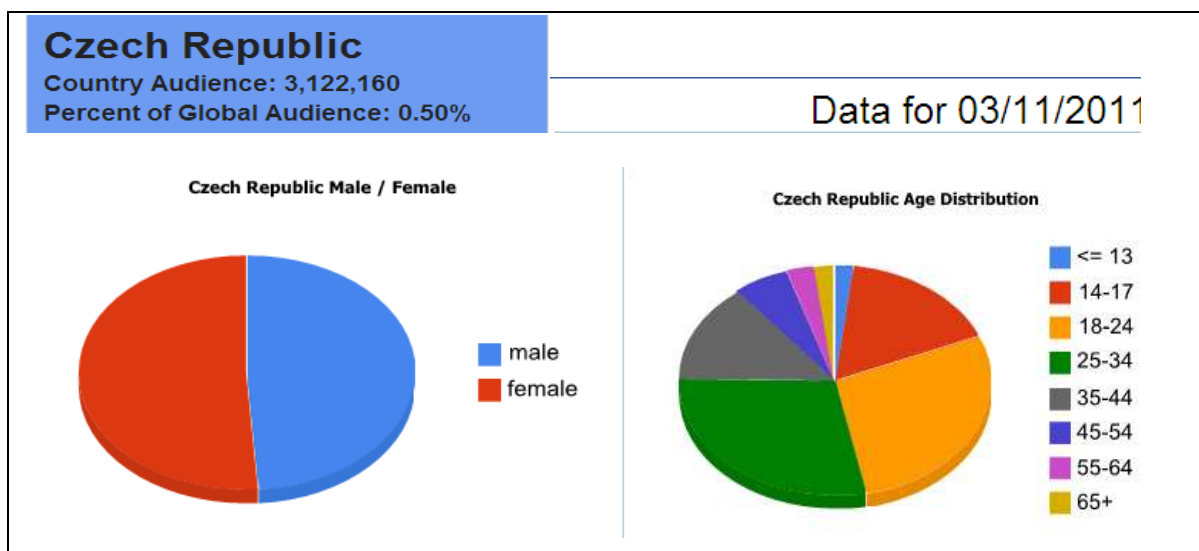
Obr. 2 Celkový počet uživatelů Facebooku podle věkových kategorií

Zdroj: Český statistický úřad

Pokud bychom chtěli zjistit aktuální počet uživatelů sociální sítě Facebook v České republice, není to nereálné přání. Existuje totiž webová stránka, která provádí každodenní sčítání uživatelů Facebooku a z těchto dat pak vytváří výšečové grafy a statistické tabulky. Když se připojíme na stránky checkfacebook.com, zjistíme, že dnes – tedy ke dni 11. března 2011 bylo v České republice evidováno 3 122 160 uživatelů sociální sítě Facebook (viz Obr. 3). Složení uživatelů Facebooku podle pohlaví a věkové rozmanitosti přibližně odpovídá datům z roku 2010, poskytované Českým statistickým úřadem (dále ČSÚ). Zaregistrováno je zde 51,2% žen, mužů pak 48,8 % a nejpočetnější skupinou jsou lidé od 18 - 34 let v počtu přibližně 1, 8 miliónů uživatel (na Obr. 3 rozdělen na dvě skupiny 18 – 24 let a 25 - 34 let, dělení skupin je zde celkově podrobnější).

Obr. 3 Počet uživatelů sociální sítě Facebook ke dni 11. 3. 2011

Zdroj: checkfacebook.com

Druhou nejpočetnější skupinu tvoří uživatelé ve věku 13 - 17 let, a to v počtu 576 tisíc. Lidé ve věku 35 – 54 let mají na Facebooku přes 612 tisíc profilů a nejméně uživatelů je standardně ve věkové skupině nad 55 let – přibližně 156 tisíc (Gonzales, 2011).

Srovnáme-li data z ČSÚ a checkfacebook. com, všimneme si, že počet uživatel od konce loňského roku do března roku 2011 vzrostl ve starších věkových kategoriích, konkrétně u lidí ve věku 35 let - 54 let a ve skupině nad 55 let, kde se počet uživatel téměř zdvojnásobil. Příčinou tohoto vzrůstu může být pomalejší adaptace starších lidí na nové věci: takže i když je Facebook v České republice aktivní několik let, teprve v současné době mu začínají podléhat i starší generace.

2 ZÁVISLOST A NÁVYKOVÉ CHOVÁNÍ

Do doby, než se stal počítač a internet masovou záležitostí, se o závislosti přemýšlelo především jako o závislosti na návykových látkách. Během 20. století přibylo k této představě také gamblersství (patologické hráčství), hlavně v podobě hracích automatů a následně počítačových her, a koncem 20. století se začali objevovat také první studie o vzniku závislosti na internetu, a to především ve Spojených státech Amerických. Toto téma je v současnosti stále aktuální a v posledních letech se rozšiřuje o další možnou závislost v rámci internetu – o závislost na sociálních sítích.

2.1 Co je to závislost

Pojem závislost si můžeme definovat různě. Z formálního hlediska bychom měli uvést definici závislosti podle 10. revizi Mezinárodní klasifikace nemocí (MNK-10), kterou vytvořili zdravotní odborníci Světové zdravotnické organizace (WHO). Jelikož pojem závislost v sobě zahrnuje několik jevů, mluví WHO o **syndromu závislosti**. Syndrom závislosti tedy zahrnuje skupinu „*fyzilogických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, u nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více*“ (Nešpor, 2003, s. 14).

Podobnou definici uvádí také Vágnorová (2008), která syndrom závislosti definuje jako soubor psychických a tělesných změn, které jsou důsledkem opětovného užívání psychoaktivních látek. Výše zmíněná autorka uvádí, že závislost je určitým druhem životního stylu.

Podle MNK-10 lze diagnostikovat závislost pouze tehdy, pokud se u jedince projeví následující charakteristické znaky závislosti, a to alespoň třikrát během jednoho roku:

- a) **Silná, často přemáhající touha**, puzení vedoucí k užívání návykové látky.
- b) **Problémy se sebeovládáním** při užití dané látky, a to především v případě začátku užití, ukončení nebo z hlediska množství látky.
- c) **Přítomnost fyzických odvykacích stavů**, kdy je látka znovu užívána hlavně pro zmírnění nepříjemných příznaků tohoto stavu.
- d) **Stále častější zanedbávání dřívějších zájmů a jiných radostí** na úkor užívání dané psychotropní látky a také pro zvýšenou potřebu času na získání této látky.

- e) **Pokračování v užívání látky i přes její viditelné a škodlivé následky** na daného jedince př. poškození jater, depresivní stavy, aj. (Nešpor, 2003).

Podobnou definici závislosti má také Americká psychiatrická asociace (Diagnostický a statistický manuál 4. vydání, zkr. DSM – IV), která se bodově shoduje v některých charakteristických znacích s definicí závislosti MNK – 10. Mezi totožné znaky patří růst tolerance na návykovou látku, odvykací stavy a pokračující užívání látky i přes její prokazatelnou škodlivost na konkrétního jedince. Další kriteriální znaky závislosti jsou také velmi podobné a popisují zhoršené sebeovládání jedince při užívání látky a zanedbávání dřívějších zájmů. Jediné, v čem se definice závislosti Americké psychiatrické asociace opravdu liší od definice MNK -10, je to, že neuvádí touhu po látce neboli bažení (Nešpor, 2003).

Podobnost těchto dvou definic je dána tím, že WHO svou původní definici přiblížila té americké (Smolík, 2002). Z obou těchto definic je ale patrné, že se týkají pouze závislosti na návykových látkách, jako je alkohol, tabák, léky a jiné drogy. Podle WHO a Americké psychiatrické asociace tedy nelze závislost na internetu, patologické hráčství a jiné druhy návykového chování zařadit mezi závislosti v pravém slova smyslu, i když se v některých kritériích silně podobají (Nešpor, 2003).

V rámci MNK – 10 je patologické hráčství zařazeno mezi **Návykové a impulzivní poruchy** (kód F63), kam patří např. také patologické kradení (kleptomanie), patologické zakládání požárů (pyromanie), trichotilomanie (vytrhávání vlasů). Vágnerová (2008) mezi Návykové a impulzivní poruchy zařazuje také závislost na práci (workoholismus) a patologické nakupování. Americká klasifikace DSM – IV zařazuje tyto poruchy do jiné skupiny, konkrétně mezi **Poruchy kontroly impulzů neklasifikované jinde** (Smolík, 2002). Excesivní hraní videoher a online her se v rámci MNK – 10 řadí mezi „**Jiné návykové a impulzivní poruchy**“ - kód F 63.8 (Frouzová, 2008).

Návykové a impulzivní poruchy mají podobné příznaky jako závislost, jen zde není návaznost na psychoaktivní látky. Pro všechny tyto poruchy jsou typické tři znaky:

- a) **Neschopnost odolat touze** po nějakém prožitku, a to i přesto, že si je jedinec vědom toho, že dělá něco nesprávného, či nebezpečného.
- b) **Narůstající napětí, tlak**, kterého se nelze zbavit jinak, než provedením dané činnosti.

- c) **Pocit uspokojení po provedení činu**, které mohou následně vystřídat pocity viny (Vágnerová, 2008; Smolík, 2002).

2.1.1 Faktory vzniku závislostí a návykového chování

Podle Nešpora (2003) nelze přesně uvést jednu jedinou příčinou **vzniku závislostí** a různých druhů **návykového chování**. Rizikové faktory nalezneme např. na úrovni psychiky, rodiny, vrstevníků, prostřední, životního stylu, které ale také mohou působit pozitivně jako ochranný činitel, v případě správného fungování. Vznik závislosti je tedy způsobený **mnoháurovňovou** interakcí ochranných a rizikových faktorů.

V podobném duchu mluví také Vágnerová (2008). V otázce návykového chování a vzniku závislosti, uvádí multifaktoriálně podmíněné příčiny vzniku těchto poruch. Závislost na psychoaktivních látkách (drogách) je podmíněna **bio–psycho–sociálními faktory a složením dané látky**. Příčinou vzniku návykového chování, jako je např. gamblerství, mohou být **biologické, sociální a sociokulturní faktory a osobnostní vlastnosti jedince**. Pokud bychom si chtěli jednotlivé faktory více rozvést, pak mezi biologické faktory zařazujeme např. genetické dispozice k odlišnosti fungování některých mozkových center. Mezi faktory sociální a sociokulturní řadíme např. zkušenosti z primární rodiny, naučený model určitého chování, nahromadění negativních vlivů či nedostatek mezilidských vztahů apod. A mezi faktory osobnostních vlastností jedince patří kupříkladu zvýšená potřeba nových podnětů a vzrušení, menší odolnost k frustraci a menší zábrany a také schopnost vzdát se aktuální potřeby.

Jiný úhel pohledu na vznik závislosti uvádí Kudrle (2008), který tvrdí, že za vznik závislosti mohou především hlubší lidské potřeby a motivace. Jedná se hlavně o potřebu vyhnout se fyzické nebo duševní bolesti, nebo již vzniklé bolesti utišit. Patří sem dokonce i bolest způsobená nudou, z neuspokojení, bolest vzniklá z pocitu méněcennosti nebo z odlišnosti od druhých. Člověk pak cítí potřebu zbavit se těchto problémů, chce se cítit plný energie, být bezstarostný, získat pocit euforie a uvolnění. Poslední potřebou člověka v tomto směru zaujímá potřeba přesáhnout hranice vědomí v zážitku utrpení, tedy najít hlubší poznání této bolesti v sobě samém, nebo společně s jinými lidmi nebo např. s Bohem. Tyto potřeby jsou z části vědomé, z části nevědomé, mají také svoji biologickou podstatu i podstatu instinktu.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že nelze stanovit jednu jedinou příčinu vzniku závislosti či návykového chování. Musíme na ně nahlížet jako na nemoc, která vznikla v důsledku působení několika vzájemně propojených činitelů.

2.2 Závislost na internetu a sociálních sítích

Jak už bylo zmíněno výše, závislost na internetu není ve formální rovině uznaná, jako závislost v pravém slova smyslu, i když se tak o ní často mluví.

Prouzová (2008) začleňuje závislost na internetu v rámci obecného pojmu **závislost na počítači**, jenž člení na několik kategorií:

1. *Závislost na internetu* - zahrnuje závislost na e-mailu, chatování, stahování a kategorizace souborů, sexu a pornu přístupném na internetu atd.
2. *Závislost na virtuální realitě* – jedná se o uměle vytvořenou realitu v rámci internetové sítě, ve kterém si lidé vytvoří zidealizovanou digitální podobu svého „já“, které se danému jedinci líbí víc, než jeho skutečná podoba a identita. V případě těžké závislosti na virtuální realitě člověk ztrácí zájem o reálný svět a zanedbává dokonce i základní životní potřeby, což může v nejtěžších případech vést až k smrti.
3. *Závislost na hře* – zahrnuje hraní videoher a her na mobilu, či online her. Stejně jako u závislosti na virtuální realitě i v případě závislosti na hře je hlavním cílem únik z reality (u adolescentů hlavně od nevhodně projevované autority rodičů).

V zahraniční literatuře se spíše mluví o problémovém užívání internetu nebo např. o nadužívání komunikačních technologiích, než o závislosti jako takové. Terminologie je v tomto směru nejednotná a především v americké vědecké společnosti se spekuluje o tom, zda tento jev nezařadit jako samostatnou diagnostickou kategorii. O závislosti na sociálních sítích se jako o samostatné kategorii zatím neuvažuje. Většinou bývá zařazena mezi závislosti na technologiích nebo internetu a často bývá přirovnávána k návykovým poruchám, konkrétně k patologickému hráčství (Vondráčková In Handl, 2008; Kwon, 2011).

Vzhledem k tomu, že toto návykové chování nemá jednotný název, budeme o něm nadále hovořit jako o „závislosti na internetu“.

Závislost na internetu srovnává s patologickým hráčstvím ve své studii např. Youngová (1998). Tato americká psycholožka byla jedna z prvních, která se pomocí empirického vý-

zkumu snažila zjistit, jestli užívání internetu může vést k návykovému chování a jak dalece toto chování zasahuje do života jedince. Pro zjištění závislosti na internetu využila Youngová u svých respondentů upravená kritéria pro patologické hráčství, které se ve svých projevech velice podobá problémovému užívání internetu. V rámci svého výzkumu porovnávala dvě skupiny respondentů, kdy jedna byla na základě kritérií označena jako jedinci se závislostí na internetu, a druhou skupinu tvořili jeho normální uživatelé. Kritérium pro stanovení závislosti se skládalo z osmi otázek. Pokud respondent odpověděl kladně alespoň na 5 z nich, byl označen jako závislý na internetu. Diagnostický dotazník pro určení závislosti (IADQ) podle Youngové (1998) vypadal následovně:

1. Máte pocit, že jste až příliš zaujati internetem? (přemýšlíte o předchozích on-line aktivitách nebo jste v myšlenkách stále online)?
2. Máte pocit, že na internetu trávíte stále více času pro dosažení uspokojení z této aktivity?
3. Stalo se vám někdy, že jste se opakovaně snažili omezit čas, který trávíte na internetu nebo jste se snažili úplně zřít internetem, ale bezúspěšně?
4. Máte pocit, že jste neklidní, náladoví, v depresi či podráždění při pokusu omezit nebo zastavit používání internetu?
5. Býváte on-line déle, než jste původně zamýšleli?
6. Stalo se vám, že jste riskovali ztrátu významných vztahů, zaměstnání, vzdělání nebo pracovní příležitosti kvůli pobytu na internetu?
7. Lhali jste někdy rodinným příslušníkům, terapeutovi, nebo jiné osobě s účelem zatajit časový rozsah vašeho připojení k internetu?
8. Myslíte si, používáte internet jako způsob úniku od problémů nebo se tak snažíte zmírnit pokleslou náladu (např. pocity bezmocnosti, viny, úzkosti, deprese)?

Výsledky tohoto výzkumu prokázaly, že respondenti označení jako závislí na internetu tráví připojením k internetu 8 krát více času (přibližně 36 hodin týdně), než normální uživatelé. Zjištěné problémy pramenící ze závislosti na internetu se týkaly především osobních, rodinných a pracovních vztahů, dále se jednalo o problémy spojené s příjmem potravy, alkoholismem či patologickým hráčstvím. Youngová (1998) tyto problémy rozdělila do pěti kategorií:

- **Studijní problémy** – studující respondenti závislí na internetu uváděli, že zde tráví čas především chatováním či hraním online her na úkor svých školních povinností. U některých pak docházelo k výraznému zhoršení studijních výsledků, v těch nejhorších případech byli studenti vyloučeni ze školy (univerzity).
- **Vztahové problémy** – nadměrné užívání internetu se negativně projevilo ve vztahu rodič- dítě, ale i ve vztahu k partnerům a v manželství. Respondenti v tomto směru uváděli, že na internetu trávili více času než reálně se svými blízkými. Jak se jejich závislost stupňovala, začali zanedbávat dokonce i základní domácí práce a povinnosti (příprava jídla, praní prádla, sekání trávníku apod.). Někteří závislí navazovali na internetu romantické a sexuální vztahy s jinými uživateli, (tzv. cybersex) což vedlo k ohrožení či ztrátě partnerství.
- **Finanční problémy** - způsobené nadměrnými finančními položkami za připojení k internetu (se zavedením paušálních poplatků za internet se tento problém stal téměř bezvýznamný).
- **Pracovní problémy** – respondenti závislí na internetu nedokázali internetu odolat ani v pracovní době, což vedlo k zanedbávání pracovních povinností a v nejhorších případech to vyústilo až k výpovědi z práce.
- **Fyzické problémy** – způsobené nedostatkem spánku a jídla na úkor připojení k internetu. Tento nedostatek respondenti řešili užíváním stimulantů (např. kofein) nebo nárazovým doháněním spánkového deficitu, což následně vedlo k poruchám spánku či únavovému syndromu (Youngová, 1998).

V následujících letech byla podobných studií provedena celá řada, jejich výsledky však nepřinesly žádné převratné objevy. Každý výzkum uváděl jiné časové určení vymezující nadužívání internetu, a to v rozmezí 5 – 25 hodin týdně (Grohol In Šmahel, 2003).

Ani nejnovější výzkumy nepřinesly jednotný název pro závislost či návykové užívání internetu, a to i přesto, že se výsledky výzkumů v mnohém shodují (např. výsledky výzkumů Leona a Rotunda z roku 2000, Koo a Kwona z r. 2001, Ko z r. 2005, ale také výzkum Youngové z r. 1996 a 1998). Většina z nich tvrdí, že lidé závislí na internetu mají nezvladatelnou potřebu věnovat většinu svého času prohlížení emailů, hraní online her nebo cha-

tovat, a to i přesto, že tyto aktivity vážně narušují jejich studium i osobní a rodinné vztahy. Internetoví narkomani se v těchto studiích objevovali především mezi vysokoškolskými studenty a dospělou populací (Kwon, 2011).

Podle Vondráčkové (In Handl, 2008) jsou závislostí na komunikačních technologiích ohroženi hlavně lidé, kteří jsou s nimi neustále ve styku – jedná se tedy především středoškoláky, vysokoškoláky a IT pracovníky.

3 RODINA JAKO JEDEN Z MOŽNÝCH ČINITELŮ PŘI VZNIKU ZÁVISLOSTI

Rodina je výchozím bodem pro život každého z nás. Pokud je ale nějakým způsobem narušená, pak může působit negativně pro náš budoucí život. V této kapitole se seznámíme se základním pojetím rodiny a jejím postavením v současné společnosti. Následně si uvedeme možné rizikové faktory vzniku závislosti a návykového chování, které pramení z nesprávného fungování rodiny a rodinných vztahů.

3.1 Rodina a výchova

Historie dokazuje, že rodina jako forma lidského soužití, je ve své podstatě nepřekonatelná a v dějinách lidstva nenajdeme lepší způsob společného soužití muže a ženy za účelem plození a výchovy dětí (Grecmanová, 2003). Pojem rodina se dá chápat různě. Např. Průcha, Walterová a Mareš (2009) o ní mluví jako nejstarší společenské instituci plnící především socializační, sexuálně-regulační, reprodukční funkci aj. Je pro ni charakteristické vytvářet určité emocionální klima, formovat mezilidské vztahy, hodnoty a postoje, etiku a životní styl. Havlík a Kořa (2002) mezi základní funkce rodiny přidává ještě funkci výchovnou a také ekonomickou, která však v současné době ztrácí svou podstatu.

Rodina může být také rozdělena podle určitých charakteristických rysů. Např. Hlásna (2006) dělí rodinu z několika hledisek:

1) Podle počtu spolužitých generací:

- a. *Primární rodinu* – tvoří ji matka, otec a děti.
- b. *Rozšířená rodina* – zařazujeme se sem i širší rodinné příbuzenstvo (prarodiče, tety, strýcové atd.).

2) Podle složení:

- a. *Úplná rodina* – žijí v ní oba rodiče a nejméně jedno dítě.
- b. *Neúplná rodina* – jeden z rodičů zde chybí.

3) Podle původu:

- a. *Orientační rodina* – rodina, ve které se jedinec narodil.
- b. *Reprodukční rodina* – rodina, kterou si jedinec v dospělosti zakládá sám.

Jak už jsme se zmínili výše, důležitou funkcí rodiny je výchova. Grecmanová (2003, s. 12) definuje výchovu jako „*cílevědomé, záměrné a dlouhodobé působení rodiny na své členy, zejména děti, v souladu s jejich individuálními potřebami a společenskými zájmy tak, že dochází k jejich všestrannému formování, které má adaptační a anticipační charakter.*“

V odborné literatuře nalezneme velké množství dělení výchovných stylů. Tradičně se ale dělí na tři základní typy, mezi které patří:

- *Autoritativní výchova* – vyznačuje se častými příkazy, trestáním a malému porozumění pro potřeby a zájmy dítěte. Tento způsob výchovy může vést závislosti dítěte na vychovateli a k agresivnímu či submisivnímu chování vychovávaného.
- *Liberální výchova* – základním rysem tohoto výchovného stylu je poskytování nepřiměřené volnosti dětem bez velkých požadavků ze strany rodičů. Taková výchova dětí pak vede k nezodpovědnosti a nerespektování norem společnosti. Snižuje také efektivitu práce dětí ve skupině.
- *Demokratická výchova* - tento styl výchovy je charakteristický především výchovou dítěte pomocí dobrých vzorů, vyhýbá se trestání a snaží se vyhovět potřebám a zájmům daného dítěte. Vede děti k samostatnosti, rozvoji odpovědnosti a iniciativy, děti se učí respektovat také práva ostatních (Grecmanová, 2003; Průcha, Walterová, Mareš, 2009).

3.2 Krize současné rodiny

Za krizi současné rodiny mohou změny, které za posledních padesát let rodina prodělala v souvislosti s měnící se společností. Tyto změny začaly vznikat v období industrializace a pokračují s přicházejícími trendy současné konzumní společnosti (Lorenzová, 2005).

Havlík a Kořa (2002) vidí zásadní změnu rodiny především v oslabení jejích tradičních funkcí, a to především funkce ekonomické a vzdělávací. Naopak došlo k posílení funkce emocionální, která v současnosti tvoří nejdůležitější funkci rodiny vůbec. Moderní rodina klade důraz na osobní vztahy, manželství vzniklé z romantické lásky a svobodné volby partnerů. Vytváří také soukromé prostředí, kde se jedinec může skrýt od požadavků vnějšího světa, které jsou čím dál tím náročnější a těžko zvladatelné. Rodina již není základní

výrobní jednotkou, jak tomu bylo dříve – tuto funkci nahradila práce vykonávaná mimo rodinu. Krizí prochází také biologická (sexuálně – regulační) a reprodukční funkce rodiny. Je to především proto, že ztratila své výhradní právo na legitimní sex, a to hlavně za účelem plození dětí. V současné době se stále více dětí se rodí mimo manželský svazek a celková porodnost v České republice je rok od roku nižší. Velkým problémem je také vysoká rozvodovost, která může mít nemalý dopad na socializaci dětí zvláště předškolního věku. Rozvod rodičů vystavuje děti velkému tlaku, což je následek častých rodičovských sporů či snahy rodičů, získat si dítě „na svoji stranu.“ Lorenzová (2005) uvádí, že rozvod už není považován za krajní řešení problémů jako dříve - v současné době je téměř považován přirozený vývoj manželství.

Podle Rozinajové (In Manniová, 2005) je v souvislosti s rodinnou výchovou nejdůležitější osobní příklad rodiče, jeho autority, morálních kvalit a mravního konání. Současný vývoj společnosti bohužel naznačuje, že rodiče nejdou vhodným příkladem svým dětem a že přibývá rodin, které neplní své funkce.

V rodinách často převládá příliš přísná či naopak nevšímavá výchova, což u dětí vede k absenci úcty, respektu a uvědomění si důležitých životních hodnot. U rodičů převládá nezájem a hlavně neschopnost plnění si rodičovských povinností či nízká účast jednoho z rodičů při výchově, což vede u dětí k dlouhodobé frustraci (Dietrich, Kecka In Manniová, 2005).

3.3 Rodina a závislost

Pokud rodina správně funguje a plní své základní funkce a povinnosti, může v rámci ohrožení vzniku patologických jevů působit jako ochranný činitel. To znamená, že pokud se dítě či dospívající dostane do nějakých problémů, rodina mu pomůže tuto situaci zvládnout. Pokud ale rodina nefunguje, jak by měla, pak se naopak stává faktorem podporující vznik sociálně-patologických jevů. Podle Hajného (2008) může rodina významně přispět ke vzniku závislosti, nelze zde však hledat jednoznačného viníka, protože závislost nemůžeme brát jako izolovaný jev, závislost existuje v systému vztahů člověka.

I podle Nešpora (2003) lze na úrovni rodiny vysledovat některé rizikové faktory, které mohou způsobit vznik závislosti. Jejich výčet je následující:

- V rodině se vyskytují nějaké neléčené a nezvládnuté návykové choroby u rodičů, které pak zvyšují riziko vzniku jakékoliv návykové choroby u jejich dětí. Tímto rizikem jsou nejvíce ohroženy děti z rodin, kde se u jednoho z rodičů vyskytl např. vleklý a neusládnutý problém s patologickým hráčstvím.
- V rodině nejsou jasně stanovená pravidla pro chování dítěte.
- Rodiče nemají dostatek času na své dítě, a to především v raném dětství – svým dětem nevěnují dostatek péče, přiměřený dohled a mezi rodičem a dítětem neexistuje pevná citová vazba.
- Rodiče jsou na dítě soustavně přehnaně přísní, používají vůči němu nepřiměřené fyzické násilí nebo dochází k sexuálnímu zneužívání dítěte.
- Rodiče schvalují pití alkoholu či braní drog.
- Rodiče své děti podceňují a dávají mu najevo, že od něj téměř nic neočekávají.
- Rodiče jsou osamělí a nedokážou správně fungovat v rámci širší společnosti. Ke svému okolí se chovají lhostejně či dokonce nepřátelsky.
- U rodičů se projevuje vážná duševní choroba.
- Rodina žije ve velmi těžkých hmotných podmínkách.
- Výchova probíhá pouze jedním rodičem, který tuto povinnost časově nebo jinak nezvládá a nemá možnost využít pomoci dalších příbuzných.
- Rodina se často stěhuje.
- Dítě nemá rodinu a žije bez domova.
- Jeden z rodičů nebo jiná blízká osoba funguje jako „umožňovač“, tedy někdo, kdo usnadňuje návykové jednání a chrání závislého před následky. V důsledku toho dochází k oslabení motivace závislého jedince k pozitivní změně (Nešpor, 2003).

Také Kalina a Frouzová (2008) uvádí některé rizikové faktory pro vznik závislosti vyskytující se v rodině. Mezi ty nejzávažnější patří **užívání alkoholu nebo jiných drog** u rodičů a **disociální výchova**. Dalšími faktory jsou špatné vedení rodičů konkrétně **protektivita dítěte** a jeho **rozmazlování**, nebo naopak **zanedbávání**, **emoční chladnost** a **nesoulad ve výchově**.

Podle výše zmíněných autorů mají rodiny, kde vznikla nějaká závislost, určitá nepsaná pravidla, mezi která patří:

- O alkoholu či jiných drogách a věcech s tím spojených (myšlenky, pocity) se nemluví, rodina se tomuto tématu striktně vyhýbá.
- Všichni členové rodiny se tváří, že problém neexistuje – na venek se projevují tak, jako by bylo vše v pořádku.
- Pokud se však problém začne řešit, je za problém označeného něco jiného, než drogy či alkohol (Kalina, Frouzová, 2008).

Existují také některé typické rysy rodin, ve kterých se závislost vyskytuje. Jedná se o:

- a) **Pseudovizualizaci** – dospívající člověk, který má problém s návykovým chováním vykazuje známky tzv. zdánlivého osamostatnění. Jedná se o to, že takto nemocný člověk odmítá autoritu rodičů, ale zároveň se o sebe nedokáže postarat, jeho problémy se prohlubují a selhává v životních rolích (Haley In Nešpor, 2003; Hajný 2008).
- b) **Traingulaci** – jedná se o vytváření trojúhelníku. Dospívající s návykovými problémy si např. stěžuje prarodičům na rodiče, matce na otce, terapeutovi na matku atd. Tímto způsobem znesnadňuje nemocný kvalitní průběh léčby a umožňuje mu pokračovat v návykovém chování (Nešpor, 2003).
- c) **Rozmělnění meziosobních a mezigeneračních hranic** – vzniká tak, že některý člen rodiny přebírájí velkou míru zodpovědnosti za jedince s návykovým chováním (překračování meziosobních hranic). Často tak vzniká spojení mezi „závislým“ jedincem a jedním členem rodiny např. vždy odpouštějící matkou, proti druhému, např. přísnému otci (Nešpor, 2003).
- d) **Patologickou rovnováhu** – jedná se o tzv. metodu „něco za něco.“ Např. manželka toleruje svému manželovi nadměrné pití alkoholu a on zase toleruje její mimomanželský vztah nebo třeba hraní na automatech (Golberg In Nešpor, 2000).
- e) **Umožňování** – jde především o takové chování některého člena rodiny, který usnadňuje jinému členu rodiny jeho návykové chování. „Umožňovač“ pak např. neustále omlouvá absenci závislého dítěte ve škole, nebo platí dluhy za gamblerství svého partnera (Nešpor, 2003; Hajný, 2008).

- f) **Omezení komunikace** - v touze zabránit komplikacím a konfliktům v rodině se jedinec s návykovým chováním vyhýbá komunikaci o svém problému s ostatními členy rodiny (Nešpor, 2003).
- g) **Odcizení vzdálení, dezintegrace rodiny** – výše uvedený rys často vede k rozpadu či odcizení členů rodiny. Tento jev se vyskytuje velmi často, a proto mnoho lidí se závislostí jsou bez rodinného zázemí.
- h) **Opakovaná volba nevhodného partnera** – týká se to jak rodičů, tak i dětí. V případě, že se žena rozvede s alkoholikem, často si najde podobného partnera. Tímto jevem jsou ohroženi i děti z takto postižených rodin (Nešpor, 2003).

4 ADOLESCENCE: RIZIKOVÝ VĚK PRO VZNIK ZÁVISLOSTI

Podle Macka (2003) je adolescence velmi citlivé období, ve kterém je jedinec náchylnější ke vzniku různého rizikového a problémového chování, tedy i ke vzniku závislosti. Proto se v této kapitole stručně seznámíme s charakteristickými znaky období dospívání a jeho vymezení v rámci lidské ontogeneze.

4.1 Vymezení a stručná charakteristika období adolescence

Pojem adolescence je odvozenina z latinského slova „adolesco,“ což v překladu znamená dospívat, vyvíjet se nebo také sílit (Říčan, 2006).

Přesné vymezení období adolescence je velmi obtížné, protože se překrývá s jinými obdobími lidského života, a proto se mnozí autoři v jejím vymezení liší. Vágnerová (2005) o dospívání říká, že je to přechodné období mezi dětstvím a dospělostí, které probíhá přibližně od 10. do 20. roku. Rozděluje ho na dvě fáze:

- **Raná adolescence** (pubescence) – jedná se o časové období zahrnující 11. – 15. rok života jedince, kdy je jeho nejvýraznějším rysem tělesné a pohlavní dozrávání tedy, *puberta*. Vlivem hormonálních změn dochází k výkyvům emočního prožívání a v rámci psychosociálního vývoje se mění způsob myšlení, které je navíc obohaceno o abstraktní uvažování. Pro tuto fázi dospívání jsou charakteristické první náznaky osamostatňování od rodičů a větší semknutí se svými vrstevníky, doprovázené prvními láskami a experimentací s partnerskými vztahy. Starší pubescenti mají potřebu dávat ostatním najevo, že již nejsou děti, ale ani dospělí, a tak je pro ně typické dávat to najevo specifickým stylem života, kterým se odlišují od okolního světa. Toto období končí významným sociálním mezníkem, a to ukončením povinné školní docházky.
- **Pozdní adolescence** – Trvá přibližně od 15. do 20. roku života, ale začátek i ukončení tohoto období se u každého jedince liší, z důvodu rozdílné rychlosti sociálního a psychického vývoje. Pozdní adolescence je z hlediska tělesného vývoje charakteristické pohlavním dozráním a často bývá spojené s prvním pohlavním stykem. Z psychického hlediska je pro pozdní adolescenci typický rozvoj a hledání vlastní identity a sebeurčení. V tomto období dochází k celkové proměně psychické a sociální stránky života jedince. Důležitým momentem je ukončení profesní přípravy

popř. nástupu do dalšího studia. Dospělosti dosahují adolescenti z právního hlediska v 18 letech, z hlediska sociokulturního až v době své ekonomické nezávislosti na rodičích (Vágnerová, 2005).

Jiné rozdělení fáze dospívání uvádí Macek (2003), Říčan (2006) a Langmeier s Krejčířovou (2006), kteří uvažují o období pubescence a adolescence jako o dvou samostatných fázích lidského dospívání. Adolescenci vymezují do jednoho časového období, které probíhá mezi 15. až 22. rokem života jedince.

4.2 Mládež v současné společnosti

Vzhledem k neustálému vědeckému a technologickému vývoji se v současné době prodlužuje doba přípravy mladých lidí na budoucí povolání. Z tohoto důvodu se také prodlužuje doba dospívání a oddaluje se přechod do pravé dospělosti. Dalo by se říci, že většina současné mládeže žije v jakémsi psychosociálním pozastavení vývoje, který jim zabraňuje dospět. V reálném životě to vypadá tak, že i když mladí lidé jsou z pohledu psychického a fyzického vývoje již dospělými lidmi, v rámci společnosti jsou to stále děti závislé na svých rodičích bez přílišné odpovědnosti za svůj život. Někteří jedinci se v této situaci mohou cítit příjemně a těžit z ní jisté výhody, pro druhé to naopak může být nezvladatelná situace, ve které těžko uspějí. V tom druhém případě se jedná hlavně o dospívající z disfunkčních a zcela nefunkčních rodin nebo mladých lidí po ústavní péči, pro které jsou úkoly současné doby natolik obtížné, že je nedokážou v potřebné míře splnit a přizpůsobit se tak nátlaku společnosti (Lorenzová, 2005).

4.3 Adolescence a závislost

Podle Eriksona je důležitým úkolem adolescence **najít si a rozvinout svou identitu**, poznat své vlastní „já“, tedy poznat sebe samu. Adolescent svou identitu posuzuje nejvíce podle toho, jak ho hodnotí jeho okolí. Proto také navazuje bližší vztahy se svými vrstevníky, kteří mu v tomto směru poskytují zpětnou vazbu, na níž mu velice záleží (Vágnerová, 2005; Langmeier a Krejčířová, 2006).

Hajný (2008) se v tomto směru zmiňuje o tzv. „**křehkém já**“, nebo také „slabém já“, které může mít souvislost se vznikem závislosti. Špatně zvládnuté období raného dětství může způsobit, že v období dospívání se projeví toto „křehké já“, a takto postihnutý mladý člo-

věk nezvládá své emoce, touhy, ztrácí kontrolu nad impulzy svého chování a zažívá pocity slabosti, bezmocnosti, prázdnoty, čemuž dotyčný nerozumí a nedokáže tomu čelit. A právě období adolescence, kdy přirozený tlak vnějšího i vnitřního prostředí nutí jedince osamostatnit se, odpoutat se od rodiny, představuje pro „křehké já“ velkou zátěž. Jedinec totiž musí stmelit své staré a nové představy o sobě samém, zvážit dosavadní hodnoty a nové postoje, vydobýt si své místo ve vrstevnické skupině, a právě vlastní identifikace je v tomto procesu hlavní silou, která pomáhá jedinci zvládnout vznikající pochybnosti o sobě samém i ostatních. Avšak v případě, že je vlastní „já“ oslabené, může být specifickou příčinou toho, že si mladý člověk najde podporu v drogách.

Broža (2008) uvádí, že ke vzniku „slabého já“ přispívá také současná společnost. Aby dospívající v dnešní době obstál, musí vyhovovat představám současné společnosti, které jsou mnohdy velmi náročné. A přestože jsou odchylky od norem někdy tolerované, málokdy je společnost (rodina) přijme, a tak bývají dospívající často odmítáni. Takto frustrovaný mladý člověk má potřebu ventilovat svou agresivitu a hledat nový smysl života, což po pár nezdařených pokusech vzdává a útěchu hledá např. v návykových látkách.

4.3.1 Adolescenti a závislost na internetu

Jak už bylo uvedeno v kapitole Závislost a návykové chování, mezi rizikové skupiny uživatelů internetu a komunikačních technologií patří i dospívající.

Dnes je zcela běžné, že mladí lidé využívají velké množství nejmodernějších technologií ve svém životě jako např. mobilní telefon, počítač a s ním spojený internet. Spousta mladých lidí využívá internet k seznamování s novými lidmi, s nimiž navazují přátelské a milostné vztahy, které jim umožňují vyjadřovat své pocity a přání, či si vyzkoušet různé životní role. I když si drtivá většina adolescentů uvědomuje, že tyto vztahy nejsou skutečné a že jejich přenos do reálného světa často končí nezdarem, stejně jim to nezabrání v navazování dalších virtuálních vztahů. Pokud se ale virtuální svět stane jediným zdrojem jedinci sebedůvěry a stává se tak kompenzací nedostatků reálného světa, pak se u takového jedince může rozvinout závislost na internetu (Šmahel, 2003).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 PŘÍPRAVA A REALIZACE VÝZKUMU

V teoretické části této diplomové práce jsme se zabývali možnostmi vzniku závislosti na internetu a sociálních sítích, která se stává aktuální problém současné společnosti. V následujících dvou kapitolách se budeme tomuto tématu věnovat v empirické rovině. Pátá kapitola nás seznámí s projektem výzkumu a jeho realizací. Šestá kapitola pak obsahuje rozbor, vysvětlení a shrnutí výsledků již zrealizovaného výzkumu.

5.1 Cíl výzkumu

Výzkum závislosti na internetu a sociálních sítích je aktuální záležitostí, a to především u zahraničních odborníků. Např. americká psychologka Youngová (2010) se pokusila o vytvoření diagnostického aparátu a kritérií, které by tento problém dokázaly „uchopit“ a zařadit mezi duševní poruchy.

I přesto, že se v České republice neustále zvyšuje počet uživatelů sociální sítě Facebook a v médiích se stále častěji objevují informace a varování o rizikovém nadužívání této sítě, nebyla u nás tato oblast zatím dostatečně prozkoumána. Cílem tohoto výzkumu je zmapovat uživatelské návyky a možnosti vzniku závislosti na sociální síti Facebook u jedné z rizikové skupiny uživatelů, konkrétně u studentů 1. ročníku středních škol (dále jen SŠ). Výzkum se také snaží zjistit, jakou roli zastávají rodinné vztahy a jiné faktory ve vzniku závislosti na této sociální síti u výše zmíněných respondentů. Výzkum byl realizován na středních školách v kroměřížském regionu.

Cíl tohoto výzkumu bychom tedy mohli shrnout do následujících bodů:

- Zmapovat dostupnost připojení k internetu (a tím pádem i k sociální síti Facebook) u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku.
- Zjistit, jaký byl důvod založení sociální sítě Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku a jakou činnost zde provádějí nejčastěji.
- Zjistit, jaké jsou předpoklady pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku (dále jen respondenti) a jakou roli v tomto směru má délka pobytu na sociální síti Facebook.
- Porovnat zjištěné výsledky podle pohlaví respondentů a zjistit, zda mezi nimi existují rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook.

- Zjistit, zda existují rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle způsobu trávení volného času respondentů.
- Zjistit, zda u respondentů existují rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle vybraných rodinných faktorů.
- Zjistit, zda u respondentů existují rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle shodného/rozdílného stylu výchovy jejich rodičů.

5.2 Výzkumný problém

Výzkumný problém je formulován do několika výzkumných otázek, se kterými se seznámíme v následující podkapitole. Pro větší přehlednost jsou výzkumné otázky rozděleny do dvou skupin:

SKUPINA A – zahrnují popisné výzkumné otázky, jejichž cílem je seznámit nás s důležitými fakty zkoumaného problému. Jedná se o dostupnost respondentů k sociální síti Facebook, dále důvod založení profilu na této síti, průměrný čas, který zde týdně tráví a především se snaží zjistit předpoklad studentů pro vznik závislosti na FB.

1. Jaká je dostupnost připojení k sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku?
2. Jaké důvody vedly studenty 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku k založení profilu na sociální síti Facebook a jakou činnost zde nejčastěji dělají?
3. Jaká je průměrná délka pobytu studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku na sociální síti Facebook?
4. Jaké jsou předpoklady pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku?

SKUPINA B – tyto výzkumné otázky zkoumají vztahy mezi hlavními proměnnými - jedná se o stěžejní otázky tohoto výzkumu. Zaměřují se na rozdíly mezi respondenty v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle vybraných faktorů, konkrétně podle pohlaví, podle způsobu trávení volného času, podle rodinných vztahů a podle shody či neshody rodičů respondentů ve stylu výchovy. Některé výzkumné otázky jsou rozebrány na dílčí výzkumné otázky.

1. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku podle jejich pohlaví?
2. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku podle toho, jak tráví svůj volný čas?
3. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku podle vybraných faktorů rodinných vztahů?

Dílejší výzkumné otázky:

- 3.1. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle typu rodinného soužití?
- 3.2. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle preference rodiče v rámci míry respektu?
- 3.3. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle míry porozumění s jejich rodiči?
- 3.4. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle míry porozumění s jejich sourozenci?
- 3.5. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle existence společných rodinných aktivit?
- 3.6. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol na Kroměřížsku podle míry zájmu jejich rodičů o to, jak studenti tráví svůj volný čas?
4. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle používání této sociální sítě jejich rodiči
5. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku podle shodného/rozdílného stylu výchovy jejich rodičů?

5.3 Druh výzkumu

Vzhledem k stanovenému výzkumnému problému a velké možnosti variability odpovědí respondentů, které chceme paušalizovat, jsem zvolila kvantitativní druh výzkumu.

5.4 Hypotézy

Nyní si k některým výše uvedeným výzkumným otázkám stanovíme věcné hypotézy.

1. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku podle jejich pohlaví?

H1: Dívky jsou více náchylné ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook než chlapci.

2. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku podle toho, jak tráví svůj volný čas?

H2: Studenti, kteří nejčastěji tráví svůj volný čas u počítače, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook, než ostatní studenti.

3. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku podle vybraných faktorů rodinných vztahů?

Dílčí výzkumné otázky:

- 3.1 Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle typu rodinného soužití?

H3: Studenti, kteří žijí pouze s jedním rodičem, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

- 3.2 Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle preference rodiče v rámci míry respektu?

H4: Studenti, kteří respektují oba rodiče stejně, jsou méně náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

- 3.3 Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle míry porozumění s jejich rodiči?

H5: Studenti, kteří si méně rozumí se svojí matkou, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

H6 : Studenti, kteří si méně rozumí se svým otcem, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

3.4 Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle míry porozumění se svými sourozenci?

H7: Studenti, kteří si méně rozumí se svými sourozenci, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

3.5 Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle existence společných rodinných aktivit?

H8: Studenti, kteří neprovozují žádné rodinné aktivity se svojí rodinou, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

3.6 Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol na Kroměřížsku podle míry zájmu jejich rodičů o to, jak studenti tráví svůj volný čas?

H9: Studenti, jejichž rodiče se méně zajímají o způsob trávení volného času svých dětí, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

4. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle používání této sociální sítě jejich rodiči?

H10: Studenti, jejichž rodiče mají profil na sociální síti Facebook, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

5. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku podle shodného/rozdílného stylu výchovy jejich rodičů?

H11: Studenti, jejichž rodiče se neshodnou ve stylu výchovy svých dětí, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

5.5 Proměnné

Abychom mohli výzkumné otázky podrobit matematicko-statistické analýze, je potřeba operacionalizovat některé proměnné.

Jelikož neexistují žádná přesně stanovená kritéria pro vznik závislosti na sociálních sítích, museli jsme stanovit své vlastní s pomocí dostupných materiálů zabývající se touto problematikou. Pro naši potřebu jsme využili některá kritéria stanovená pro určení závislosti na internetu od Youngové (1998), a to především ta, která se shodují v kritériích určených pro závislost na komunikačních technologiích od Vondráčkové (In Handl, 2008). Poslední výše zmíněná autorka uvádí, že závislosti na komunikačních technologiích (tedy i na Facebooku) se projevují prodlužování doby, kterou člověk tráví užíváním dané technologie, následným zanedbáváním jiných oblastí svého života kvůli této technologii a v případě omezení užívání dané komunikační technologie se začnou projevovat některé známky abstinčních příznaků jako např. nervozita, napětí nebo změna nálad.

Vzhledem k tomu, že není v naší kompetenci někomu diagnostikovat závislost, budeme mluvit pouze o *předpokladech vzniku* závislosti na sociální síti Facebook (dále FB), a to podle výše uvedených kritérií, formulovaných do následujících otázek. Tyto otázky pak byly předloženy respondentům k odpovědi:

1. Máš tendenci trávit stále více času na FB? (prodlužuje se doba, kterou trávíš na sociální síti FB?)
2. Stalo se ti někdy, že si kvůli FB riskoval ztrátu přátel, vztahu, rodiny nebo zanedbával své povinnosti (např. doma, ve škole)?
3. Když nemůžeš z nějakého důvodu jít na FB, cítíš se náladový, deprimovaný, podrážděný nebo napjatý?

Na základě kladných či záporných odpovědí respondentů na tyto otázky jsme určili *předpoklady pro vznik závislosti na sociální síti Facebook* následovně:

Při kladné odpovědi respondenta na všechny tři otázky (**3 x ANO**) mluvíme již o možné existenci **závislosti na sociální síti Facebook**.

Při kladné odpovědi respondenta alespoň na jednu či dvě otázky (**1x či 2x ANO**) mluvíme o možném **ohrožení závislosti na sociální síti Facebook**.

Při záporné odpovědi na všechny tři otázky (3 x NE) mluvíme o **respondentovi bez závislosti** či ohrožení závislostí **na sociální síti Facebook**.

Předpoklady pro vznik závislosti na sociální síti Facebook považujeme za *závisle proměnnou*, všechny následující proměnné v této kapitole za *nezávisle proměnné*.

Pod proměnnou *dostupnost připojení k sociální síti Facebook* charakterizuje tři pojmy:

- **Neomezený přístup k PC** – možnost respondentů trávit neomezený čas na počítači.
- **Připojení k internetu** – konkrétně možnost připojení k internetu v domácnosti, ve které respondenti žijí.
- **Lokace připojení** – místo, ze kterého se respondenti přihlašují na internet - respektive k sociální síti Facebook.

Proměnná *délka pobytu na sociální síti Facebook* představuje čas v hodinách, který respondenti týdně stráví připojením k této sociální síti.

Další významnou proměnnou jsme nazvali *vybrané faktory rodinných vztahů* a zahrnuje následující pojmy:

- **Typ rodinného soužití** - určuje, s kým respondenti žijí v jedné domácnosti (s oběma rodiči/ s matkou/ s otcem/ s někým jiným).
- **Preference rodiče v rámci míry respektu** - chápeme jako možnost výběru rodiče, ke kterému mají respondenti větší respekt (k matce/ k otci/ k oběma stejně/ nerespektuje ani jednoho).
- **Míra porozumění k rodičům a sourozencům** - vymezuje pomocí kategoriální posuzovací škály dobré vztahy respondentů s jejich matkou, otcem a sourozenci. Respondenti tedy určují, v jaké míře vychází se členy své rodiny (vždy ano/většinou ano/ někdy ano, někdy ne/ většinou ne/ nikdy).
- **rodinné aktivity** – chápeme jako aktivity, které respondenti dělávají společně s ostatními členy rodiny. Respondenti uvažují o rodinných aktivitách z pohledu jejich existence (ano, máme/ne, nemáme) a v případně kladné odpovědi vyjmenovávají jednotlivé aktivity.
- **Míra zájmu rodičů studentů o to, jak tráví volný čas** – vymezuje pomocí kategoriální posuzovací škály zájem rodičů studentů (respondentů) o způsobu trávení vol-

ného času jejich dětí (vždy ano/většinou ano/ někdy ano, někdy ne/ většinou ne/ nikdy).

- **Používání sociální sítě Facebook rodiči studentů** – vymezuje, zda mají rodiče studentů založenou profilovou stránku na sociální síti Facebook, konkrétně jestli ho mají oba rodiče nebo jen jeden z nich či zda ho nemá ani jeden.
- **Styl výchovy rodičů** – chápeme jako soubor výchovných přístupů, které praktikují rodiče ve výchově svých dětí. Tuto proměnnou charakterizujeme pomocí šesti typů rodinné výchovy podle Špánika (In Hlásna, 2006), ze kterých měli respondenti vybrat tu, která odpovídá stylu výchovy jejich matky a otce. Možnosti byly uvedené zvlášť pro matku a pro otce. Vybrané styly výchovy definujeme následovně:

1. *Přísná výchova* – rodiče jasně stanovují pravidla chování, námitky proti nim se nepřipouštějí, rodiče jsou jen málokdy spokojeni s výsledky práce svých dětí.
2. *Liberální výchova* – rodiče dávají svým dětem úplnou volnost, pravidla chování u nich nejsou přesně stanovená, děti mají s rodiči spíše kamarádský vztah.
3. *Ambiciózní výchova* – rodiče si přejí, aby jejich dítě dokázalo něco velkého, a proto na něj kladou nepřiměřeně vysoké nároky. Děti často mají dokázat to, co chtěli jejich rodiče a nemohli, nebo se jim to nepodařilo.
4. *Demobilizující výchova* – rodiče své dítě neustále podceňují, říkají mu, že je neschopné a v životě se neprosadí.
5. *Laxní výchova* – rodiče a si svých dětí moc nevšímají, v takové domácnosti se pak každý stará sám o sebe.

Laxní výchova je specifickým typem patologické výchovy. I přesto, že se jedná o anonymní výzkum, nepřišlo nám vhodné ptát se respondentů na to, zda se u jejich rodičů projevuje nějaké patologické chování např. problém s alkoholem apod. Proto jsme tedy zvolili laxní výchovu, která tuto skupinu zastupuje a pro potřeby našeho výzkumu je dostačující.

6. *Demokratická výchova* – rodiče respektují potřeby a zájmy dítěte, vedou ho k samostatnosti, odpovědnosti a respektu k druhým lidem, rodiče jsou pro dítě důležitou oporou.

Následně jsme jednotlivé styly výchovy upravili do podoby přístupnější našim respondentům, a to s ohledem na jejich věk (viz Dotazník).

Poslední významnou proměnnou je *způsob trávení volného času*, kterou myslíme mimoškolní aktivity, jež respondenti dělají ve svém volném čase (např. práce s PC, sledování TV, sport, četba aj.).

5.6 Výzkumný vzorek

Základní vzorek tvoří všichni studenti 1. ročníků středních škol na Kroměřížsku – tedy 1457 studentů z 19 středních škol (Střední školy a vyšší odborné školy ve Zlínském kraji, 2011).

Výběrový vzorek byl vybrán pomocí *náhodného skupinového výběru*, což znamená, že z celkového počtu středních škol na Kroměřížsku bylo vylosováno 10 škol, které byly do výzkumu zapojeny (viz Tab. 1). Cílem tohoto počínání bylo provést výzkum na více jak 50% středních škol ze základního vzorku, což se podařilo.

Tab. 1 Složení výběrového vzorku podle účasti jednotlivých středních škol

Školy	1.ročník	Rozdáno	Vyplněno	Správně vypl.	Použito
Gymnázium Kroměříž	89	60	51	44	40
Gymnázium Holešov	79	60	44	42	39
Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži	118	60	47	39	35
Střední průmyslová škola mlékárenská Kroměříž	30	30	29	25	23
Střední pedagogická škola Kroměříž	57	60	49	41	41
Obchodní akademie Kroměříž	60	60	45	37	35
Střední zdravotnická škola Kroměříž	62	60	50	37	37
Střední škola hotelová a služeb Kroměříž	224	60	43	25	25
Tauferova střední odborná škola veterinární Kroměříž	86	60	40	32	30
Střední škola podnikatelská	121	30	8	5	5
CELKEM	926	540	406	327	310

Jak můžete vidět v Tab. 1, každá z 10 vybraných škol dostala k vyplnění 60 dotazníků (kromě dvou škol, které vzhledem k malému počtu studentů v 1. ročníku dostaly pouze 30 dotazníků). Tímto způsobem jsme **rozdali 540 dotazníků** a zpět **získali 406 vyplněných dotazníků** – celková návratnost je tedy **75,2 %**.

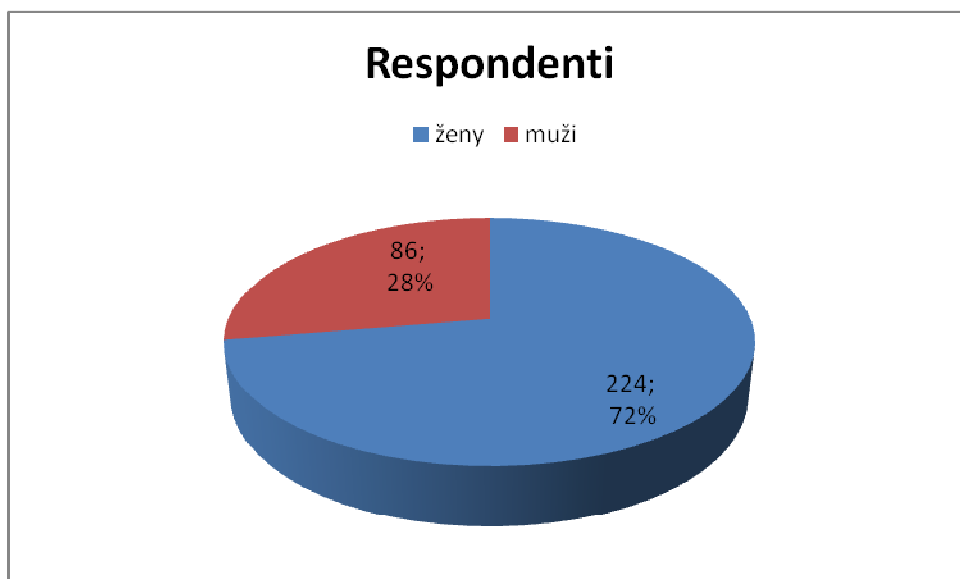
Některé z dotazníků ale museli být vyřazeny, a to z následujících důvodů:

- a) **Dotazníky byly špatně vyplněny** – respondenti nedbali pokynů uvedených na začátku dotazníku, nebo u konkrétní otázky. Většinou se jednalo o to, že zaškrtnli více možností u otázek, kde měli zaškrtnout pouze jedinou.
- b) **Některé položky v dotazníku nebyly vyplněny vůbec** – např. v otázce pohlaví, věku, kritéria pro předpoklady vzniku závislosti atd. Dotazníky pak nebylo možné využít.
- c) **Respondenti neodpovídali charakteristice výběrového vzorku** – jednalo se pouze o 17 respondentů, kteří v dotazníku uvedli, že nemají profil na sociální síti Facebook (či na jakékoliv jiné sociální síti). Vzhledem k tak velkému nepoměru uživatelů a neuživatelů by nebylo možné tyto dvě skupiny vzájemně porovnat.

Tímto způsobem jsme vyřadili 131 respondentů, **výběrový vzorek** tedy tvoří **310** studentů 1. ročníků středních škol Kroměřížského regionu.

V grafu č. 4. můžeme vidět složení respondentů podle pohlaví. Dívky tvoří 72 % z celkového počtu respondentů, chlapci pak 28%. Z 310 respondentů je 224 dívek a 86 chlapců.

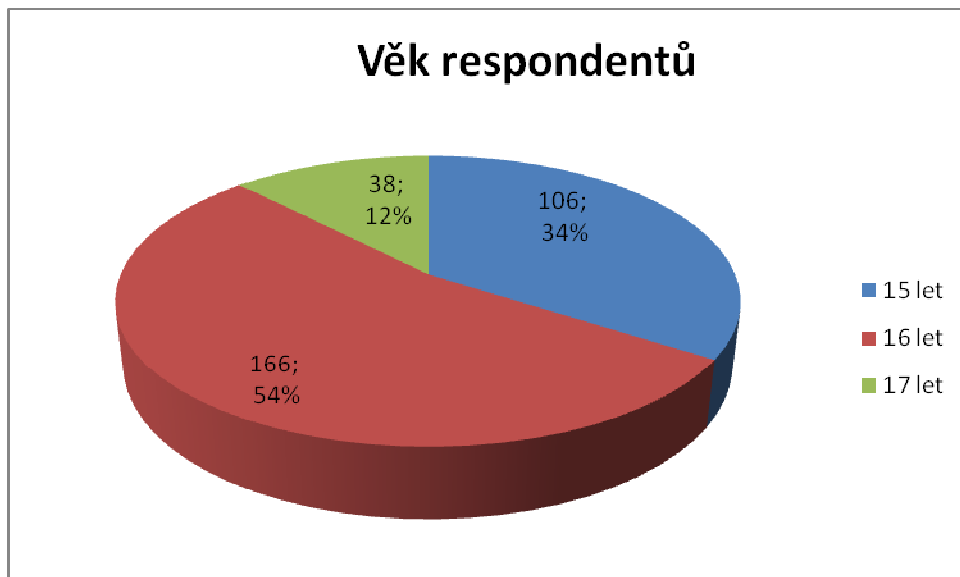
Obr. 4 Graf respondenti podle pohlaví

Jelikož jsou respondenti studenti 1. ročníku středních škol, jedná se o věkovou skupinu 15 – 17 let. Z pohledu Facebooku tato věková kategorie spadá do druhé nejpočetnější skupiny uživatel (Uživatelé Facebooku v České republice, 2011).

Věkové složení respondentů znázorňuje graf č. 5. Ve věku 15 let je 106 respondentů (34 %), 166 respondentů (54 %) je ve věku 16 let a zbylých 38 respondentů (12 %) má 17 let.

Obr. 5 Graf věkové složení respondentů

5.7 Metody sběru dat

Jak už bylo zmíněno výše, pro realizaci našeho výzkumu byla zvolena metoda *dotazníkového šetření*. Respondentům byl tedy předložen námi vytvořený **dotazník** obsahující úvodní seznámení, 19 otázek a poděkování za účast (viz Příloha I).

5.7.1 Dotazník

Úvod dotazníku seznamuje se základními údaji o výzkumníkovi a vysvětluje důvody realizace dotazníkového šetření. Závěrečná část úvodu je věnována základním instrukcím pro správné vyplnění dotazníku. Z hlediska formy požadované odpovědi jsou otázky v dotazníku *uzavřené* nebo *polouzavřené*, podle počtu nabízených odpovědí pak *dichotomické* nebo *polytomické*.

První dvě položky v dotazníku nejsou očíslované a ptají se na základní demografické údaje – na pohlaví a věk respondentů. Otázky č. 1, 2, 3 zjišťují dostupnost připojení k internetu. Následuje otázka (č. 5), která se v konečném důsledku stala otázkou filtrační, zjišťovala, zda respondenti používají sociální síť Facebook (dále jen FB). Otázky č. 5 – 7 se zabývali základními uživatelskými informacemi o používání této sítě (délka pobytu na FB, důvod

založení profilu a nejčastější činnost na FB). Položka č. 8 je složena ze tří otázek, které sloužily jako kritéria pro stanovení možnosti vzniku závislosti na sociální síti FB. Zbylé položky v dotazníku (č. 9 – 17) zkoumaly faktory rodinných vztahů u respondentů. V následující tabulce můžeme vidět, které položky v dotazníku odpovídají jednotlivým výzkumným otázkám.

Tab. 2 Položky v dotazníku pro jednotlivé výzkumné otázky.

SKUPINA A	položky v dotazníku	SKUPINA B	položky v dotazníku
Výzkumná otázka č. 1	1., 2., 3.,	Výzkumná otázka č. 1	8., položka pohlaví
Výzkumná otázka č. 2	6., 7.,	Výzkumná otázka č. 2	8., 13.,
Výzkumná otázka č. 3	5.,	Výzkumná otázka č. 3	8., 9., 10., 11., 12., 14.,
Výzkumná otázka č. 4	8.,	Výzkumná otázka č. 4	8., 15., 16.,
		Výzkumná otázka č. 5	8., 17.,

5.8 Průběh výzkumu

Výzkum byl proveden na konci ledna a začátku února roku 2011. Vybrané školy byly kontaktovány osobně. Většina zúčastněných škol chtěla rozdat dotazníky svým studentům sama, aby se tak co nejméně narušil průběh vyučování. Na Střední pedagogické škole v Kroměříži, Gymnáziu Holešov a Střední škole hotelové a služeb jsem dotazníky rozdávala osobně.

5.9 Metody zpracování dat

Získaná data byla zpracována pomocí programu Microsoft Office Excel 2007 a Statistica 9.

Nejprve byla data jednotlivých položek dotazníku zapsána do souhrnné tabulky pod číselnými kódy (viz Příloha CD) v programu Microsoft Office Excel 2007, aby s nimi bylo možné počítat v programu Statistica 9 (např. u otázky pohlaví, byly ženy označeny číslem 1 a muži číslem 2, nebo možnosti odpovědí a) b) c) d) byly převedeny na 1, 2, 3, 4 atd.).

Základní zpracování dat bylo provedeno pomocí absolutních a relativních četností, aritmetického průměru a směrodatné odchylky, tedy pomocí popisné statistické metody. Výsledky

byly znázorněny pomocí tabulek a grafů (výsečové grafy, histogramy) a stručně okomentovány. Pro zjištění statisticky významných rozdílů mezi proměnnými byl použit *chi-kvadrát* a výsledné hodnoty znázorněny pomocí tabulek, histogramů nebo intervalových grafů. V případě potvrzení významných rozdílů mezi proměnnými bylo pro upřesnění výsledků použito *znaménkové schéma pro kontingenční tabulku*.

6 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

V předešlé kapitole jsme se seznámili s projektem výzkumu, jeho realizací a s metodami zpracování získaných dat. V této kapitole získaná data rozebereme, vyhodnotíme a vyslovíme výsledky výzkumu, které nakonec opatříme podrobným a souhrnným komentářem.

6.1 Analýza dat

Nyní si tedy rozebereme a vyhodnotíme získaná data a budeme hledat odpovědi na jednotlivé výzkumné otázky. Jak již bylo řečeno výše (viz kapitola Výzkumný problém), pro větší přehlednost byly výzkumné otázky rozděleny do dvou charakteristických skupin, kterým se budeme věnovat v následujících podkapitolách.

6.1.1 SKUPINA A

Jedná se o výzkumné otázky, které mají pouze informativní charakter. Jejich cílem je seznámit nás s důležitými fakty o zkoumaných uživateli sociální sítě Facebook.

1. Jaká je dostupnost připojení k sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku?

V dotazníku jsme se respondentů ptali, zda mají doma připojení k internetu, jestli mají neomezený přístup k počítači (PC) nebo notebooku a kde se nejčastěji k internetu připojují. Absolutní a relativní četnost odpovědí můžete vidět v tabulce č. 2, 3 a 4.

Tab. 3 Připojení k internetu v domácnosti respondentů

Kategorie	Tabulka četností:Připojení (pracovní sešit_Výpočty_DP)	
	Četnost	Rel.četnost
ano	308	99,35484
ne	2	0,64516
CELKEM	310	100,00000

Z Tab. 3 je patrné, že drtivá většina (99,4 %) respondentů má doma připojení k internetu – takto odpovědělo 308 studentů. Pouze 2 respondenti uvedli (0,6 %), že doma internet nemají. Můžeme tedy říci, že možnost připojit se k sociální síti Facebook v domácnostech respondentů je téměř 100 %.

Ale to, že respondenti mají doma připojení k internetu, ještě neznamená, že je jim volně k dispozici. V případě, že by neměli svůj vlastní PC či notebook nebo alespoň neomezený přístup k tomuto přístroji, nemohli by se pak na internet dostat tak často, jak by chtěli. Proto jsme se také respondentů ptali, zda mají k PC neomezený přístup.

Tab. 4 Neomezený přístup k PC či notebooku

Kategorie	Tabulka četností:Přístup k PC (pracovní sešit_Výpočty_DP)	
	Četnost	Rel.četnost
mám	293	94,51613
nemám	17	5,48387
CELKEM	310	100,00000

Z Tab. 4 vyplývá, 94,5 % respondentů, tj. 293 respondentů z celkového počtu, má neomezený přístup k PC nebo notebooku. Pouhých 5,5 % z nich (17 respondentů) tuto možnost nemá a při otázce proč tomu tak je, respondenti uváděli důvod dělení se o PC se sourozencem (5 odpovědí), či omezování přístupu ze strany rodičů (12 odpovědí).

Tab. 5 Lokace nejčastějšího připojení k internetu

Kategorie	Tabulka četností:Lokace připojení (prac. sešit_)	
	Četnost	Rel.četnost
doma	305	98,38710
ve škole	1	0,32258
u kamaráda	1	0,32258
v internetové kavárně	3	0,96774
CELKEKM	310	100,00000

Tab. 5 nám ukazuje, kde se respondenti nejčastěji připojují k internetu. Kromě 5 respondentů se všichni ostatní nejčastěji připojují doma (98,4 %). Pouze 3 respondenti uvádějí, že se nejčastěji připojují v internetové kavárně (necelé 1 %) a ze zbylých dvou se jeden respondent připojuje nejčastěji ve škole (0,3 %) a druhý u kamaráda (0,3 %). Můžeme tedy konstatovat, že téměř 99 % respondentů využívá nejčastěji internet doma.

2. Jaké důvody vedly studenty 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku k založení profilu na sociální síti Facebook a jakou činnost zde nejčastěji dělají?

Respondenti volili z 6 konkrétních důvodů, proč si profil na Facebooku založili. Pokud jim nevyhovovala žádná z uvedených možností, měli možnost uvést jinou. Na stejném principu byla koncipována otázka ohledně nejčastější činnosti provozované na této sociální síti. Konkrétních možností odpovědí zde bylo pět, šestá odpověď dávala možnost uvést jinou nejčastěji provozovanou činnost.

Tab. 6 Důvod založení profilu na sociální síti Facebook

Kategorie	Tabulka četností: Důvod založení FB (prac. sešit_DF)	
	Četnost	Rel. četnost
ze zvědavosti	54	17,41935
kvůli kamarádům se kterými jsem v kontaktu	184	59,35484
k získání nových přátel	10	3,22581
k nalezení "ztracených" přátel	18	5,80645
kvůli hrám	3	0,96774
protože ho má každý	14	4,51613
jiný důvod	27	8,70968
CELKEM	310	100,00000

Jak je patrné z Tab. 6, více jak polovina respondentů (59,3 %) uvedla, že si profil na Facebooku založila „kvůli kamarádům, se kterými je běžně v kontaktu“ (184 respondentů). Druhý nejčastější důvod založení byla zvědavost, což uvedlo 17,4 % respondentů (tj. 54 respondentů). Další důvody založení profilu byly v porovnání s prvními dvěma v nepatrném procentuelním zastoupení. Kvůli získání nových přátel si profil na této síti založilo pouhé 3,2 % respondentů, kvůli nalezení tzv. „ztracených přátel“ si profil na Facebooku založilo 5,8 % respondentů a pro splynutí s většinou - tedy možnost „protože ho má každý“ uvedlo jako důvod založení profilu na Facebooku pouhých 4,5 %. Jako nejméně častý důvod založení profilu na této sociální síti respondenti uváděli hry – přibližně jen 1 % respondentů. Jiný důvod založení profilu na Facebooku byl třetí nejčastější důvod založení, které respondenti uváděli. Tuto možnost zvolilo 8,7 % respondentů a většinou byl důvod charakterizován jako „domlouvání akcí“, „kontakt s přáteli ze zahraničí“, „hledání partnera“ nebo odpovědi typu „protože jsem prostě chtěla“.

Tab. 7 Nejčastější činnost na sociální síti Facebook

Kategorie	Tabulka četností: Nejčastější činnost na FB (prac. sešit_DP)	
	Četnost	Rel. četnost
Komunikace s přáteli	261	84,19355
hrají hry	6	1,93548
Prohlížím si fotky a profily	30	9,67742
získávám potřebné informace	12	3,87097
jiné	1	0,32258
CELKEM	310	100,00000

Nejčastěji provozované činnosti respondentů na sociální síti Facebook zobrazuje výše uvedená **Tab. 7**). Více jak tři čtvrtiny respondentů, konkrétně 261 studentů uvedlo, že nejčastější činnost, kterou na Facebooku provozují, je „komunikace s přáteli“ (84,2 %). Druhou nejčastěji provozovanou činností je „prohlížení fotek a profilů přátel“ – tuto možnost ale uvedlo pouze 9,7 % respondentů (tedy 30 studentů). Další v pořadí nejčastěji uváděná činnost byla odpověď „získávání potřebné informace o kulturních akcích, obchodech aj.“ (v tabulce zkráceno) – tuto odpověď zvolilo 3,9 % respondentů (pouze 12 studentů), následovala možnost „hrají hry“ (1,9 % - tedy 6 respondentů) a jeden respondent zvolil odpověď „jiné“ a do poznámky uvedl, že dělá „od každého něco“.

3. Jaká je průměrná délka pobytu studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku na sociální síti Facebook?

Studenti měli v dotazníku uvést, kolik hodin týdně tráví na sociální síti Facebook. Jak je patrné z Tab. 8, studenti udávali velmi rozdílné hodnoty délky pobytu. Průměrná hodnota je přibližně 9 hodin týdně. Pokud se ale podíváme na hodnotu směrodatné odchylky (a minimální a maximální hodnoty), zjistíme, že čas, který jednotliví respondenti tráví na této sociální síti, se může od průměru velmi vzdalovat. Z tohoto důvodu je průměrná hodnota délky pobytu na této síti prakticky bezvýznamná.

Tab. 8 Průměrná délka pobytu studentů 1. ročníku SŠ na sociální síti Facebook

Proměnná	Popisné statistiky (pracovní sešit_Výpočty_DP (E5:LB314))				
	N platných	Průměr	Minimum	Maximum	Sm.odch.
Délka pobytu naFB (5.)	310	9,402903	0,00	63,00000	9,688793

4. Jaké jsou předpoklady pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku?

Předpoklad pro vznik závislosti na sociální síti Facebook (viz podkapitola Proměnné) jsme určovali podle kritérií, která jsme si vytvořili na základě odpovědí respondentů na otázky:

1. Máš tendenci trávit stále více času na FB? (prodlužuje se doba, kterou trávíš na sociální síti FB?)
2. Stalo se ti někdy, že si kvůli FB riskoval ztrátu přátel, vztahu, rodiny nebo zanedbával své povinnosti (např. doma, ve škole)?
3. Když nemůžeš z nějakého důvodu jít na FB, cítíš se náladový, deprimovaný, podrážděný nebo napjatý?

Pokud respondent odpověděl na všechny tři odpovědi ANO, pak u něj mluvíme již o rozvinuté **závislosti na sociální síti Facebook**.

Pokud respondent odpověděl na jednu či dvě otázky ANO, pak ho zařazujeme mezi **ohrožené závislostí na sociální síti Facebook**.

Pokud respondent na všechny tři otázky odpověděl NE, pak jej zařazujeme mezi respondenty **bez závislosti na sociální síti Facebook**.

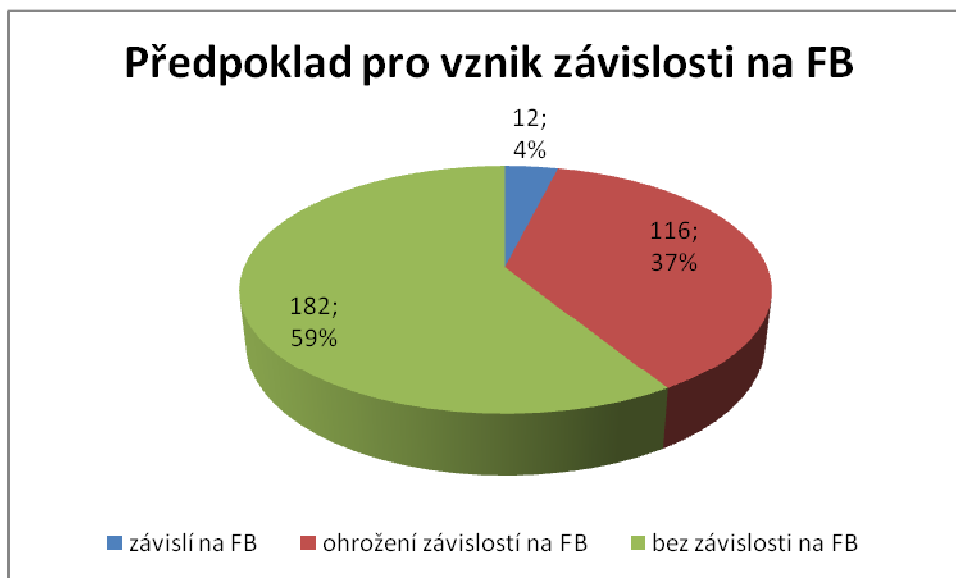
Tab. 9 ukazuje výsledné předpoklady pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku.

Tab. 9 Předpoklad pro vznik závislosti na sociální síti Facebook

Kategorie	Tabulka četností:závislost na Facebooku (prac.sešit)	
	Četnost	Rel.četnost
1. závislí na FB	12	3,87097
2. ohrožení závislostí na FB	116	37,41935
3. bez závislosti na FB	182	58,70968
CELKEM	310	100,00000

Podle stanovených kritérií trpí závislostí na sociální síti Facebook 3,9 % respondentů (12 studentů). Ohroženo závislostí na této síti je 37,4 % respondentů (116 studentů) a zbylá a zároveň nejpočetnější skupina respondentů, která nemá s užíváním Facebooku problémy, tvoří téměř 58,7 %, tj. 182 respondentů. Pro lepší představu si výsledky zobrazíme pomocí výšečového grafu (**Obr. 4**), který uvádí již zaokrouhlené procentuelní zastoupení jednotlivých skupin.

Obr. 4 Předpoklad pro vznik závislosti na sociální síti Facebook

6.1.2 SKUPINA B

Tyto výzkumné otázky zkoumají předpoklad vzniku závislosti z pohledu různých faktorů a snaží se potvrdit, či vyvrátit předem stanovené hypotézy. Řeší zásadní otázky tohoto výzkumu.

1. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku podle jejich pohlaví?

Obecně lze předpokládat, že dívky jsou náchylnější ke vzniku závislosti než chlapci. Složení respondentů podle pohlaví jsme si uvedli v grafu č. 4.

H1: Dívky jsou více náchylné ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook než chlapci.

Abychom mohli tuto hypotézu potvrdit či vyvrátit, je nutné stanovit si tzv. pracovní hypotézy a prověřit je pomocí chí-kvadrátu na hladině významnosti 0,05.

H1₀: Předpokládáme, že neexistují statisticky významné rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle pohlaví.

H1_A: Předpokládáme, že existují statisticky významné rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle pohlaví.

Tab. 10 Rozdíly v četnostech odpovědí studentů na předpoklad vzniku závislosti podle pohlaví

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (pracovní sešit_Výpočty_DP (B2:KY311)) Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 8,82261, sv=2, p=,012142			
předpoklad pro vznik závislosti na FB	žena 1	muž 2	Řádk. součty
závislý	8,6710	3,32903	12,0000
ohrožený závislostí	83,8194	32,18065	116,0000
bez závislosti	131,5097	50,49032	182,0000
Vš.skup.	224,0000	86,00000	310,0000

Z výše uvedené

Tab. 10 vyplývá, že v četnostech odpovědí studentů na předpoklad vzniku závislosti na sociální síti Facebook existují statisticky významné rozdíly podle pohlaví ($p = 0,012142$), a proto přijímáme H_{1A} .

Zjistili jsme tedy, že předpoklad pro vznik závislosti na sociální síti Facebook se u mužů a žen liší. To nám ale nepotvrdilo hypotézu, zda je tento předpoklad větší u žen než u mužů. Abychom to zjistili, použijeme *znaménkové schéma pro kontingenční tabulku*, které nám ukáže, v kterém poli se statisticky významné rozdíly projevují. Při sestavování znaménkového schématu postupujeme tak, že testujeme, jak statisticky významné rozdíly jsou mezi očekávanou a pozorovanou četností v jednotlivých polích kontingenční tabulky. Pro toto testování se používá testové kritérium z , tzv. **z – skóre**.

Tab. 11 Znaménkové schéma pro předpoklad vzniku závislosti na FB podle pohlaví

Předpoklad pro vznik závislosti na FB	z-skóre ŽENY	z -skóre MUŽI	ŽENY	MUŽI
závislí na FB	1,08	- 0,87	0	0
ohrožení závislostí na FB	2,67	- 2,67	++	--
bez závislosti na FB	- 2,97	2,97	--	++

Z Tab. 11 jasně vyplývá, kde je pozorovaná četnost značně vyšší nebo menší než očekávaná četnost, tedy mezi kterými skupinami respondentů jsou statisticky významné rozdíly podle pohlaví. Pokud si výsledné hodnoty porovnáme, tak zjistíme, že *dívky jsou více ohroženy závislostí na sociální síti Facebook než chlapci* a že *většina chlapců spadá do kategorie studentů bez závislosti na sociální síti Facebook* (a to vše na hladině významnos-

ti 0,01, což znamená, že pravděpodobnost chybného výroku, je v tomto případě pouze 0,01 %). Na základě těchto výsledků tedy můžeme potvrdit hypotézu H1.

2. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku podle toho, jak tráví svůj volný čas?

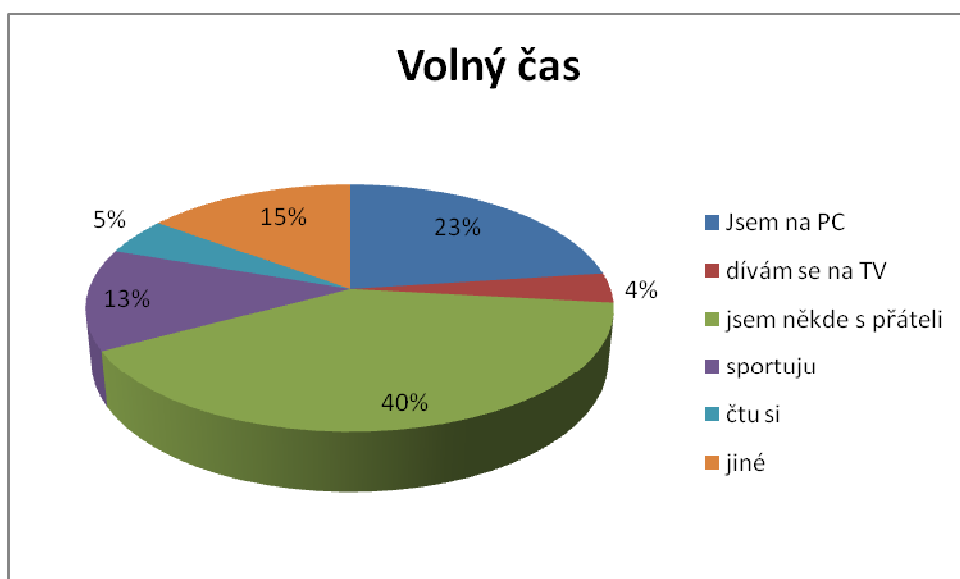
Logicky lze usuzovat, že studenti, kteří tráví svůj volný čas především na PC, jsou častěji připojeni k internetu a k sociální síti Facebook než ostatní studenti a možnost vzniku závislosti je u nich vyšší.

H2: Studenti, kteří nejčastěji tráví svůj volný čas u počítače, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook, než ostatní studenti.

H2_O: Předpokládáme, že neexistují statisticky významné rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle jejich způsobu trávení volného času.

H2_A: Předpokládáme, že existují statisticky významné rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle jejich způsobu trávení volného času.

Obr. 5 Způsob trávení volného času studentů

Obr. 5 ukazuje, jak studenti nejčastěji tráví svůj volný čas. Nejvíce respondentů uvedlo, že chodí ven s přáteli (40 %), druhá nejpočetnější skupina respondentů tráví čas na PC (23 %). V 15 % případech studenti tráví čas jinak, než bylo uvedeno v možnostech – většinou studenti uváděli kombinací všech jmenovaných (18 respondentů), dále chození do zájmových kroužků a hraní na hudební nástroj (15 respondentů), procházky se psem či jízda na koni (6 respondentů) nebo trávení času s přítelem či rodinou (7 respondentů). 13 % studentů ve svém volnu sportuje, 5 % z celkového počtu čte a 4 % studentů se dívá na TV. Vzhledem k tomu, že kromě prvních dvou uvedených kategorií je četnost většiny způsobů trávení volného času příliš malá, sloučili jsme je do jedné a označili je jako „ostatní“, abychom ji mohli použít pro ověření hypotéz. Po sloučení nám tedy zbyly tři kategorie trávení volného času: „jsem na PC“ (23%), „jsem někde s přáteli“ (40%) a „ostatní“ (37%).

Tab. 12 Rozdíly v četnostech odpovědí studentů na předpoklad vzniku závislosti podle způsobu trávení volného času

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (pracovní sešit_Výpočty_DP (B2:KY311))				
Četnost označených buněk > 10				
Pearsonův chí-kv. : 19,2765, sv=4, p=,000694				
předpoklad pro vznik závislosti na FB	jsem na PC 1	jsem s přáteli 2	ostatní 3	Řádk. součty
závislí na	2,78710	4,3742	4,8387	12,0000
ohrožení závislostí na	26,94194	42,2839	46,7742	116,0000
bez závislosti	42,27097	66,3419	73,3871	182,0000
Vš.skup.	72,00000	113,0000	125,0000	310,0000

Z Tab. 12 vyplývá, že v četnostech odpovědí studentů na předpoklad vzniku závislosti na sociální síti Facebook existují statisticky významné rozdíly podle způsobu trávení volného času studentů ($p = 0,000694$), a proto přijímáme **H_{2A}**.

Nyní si uvedeme znaménkové schéma s vypočítanými hodnotami z-skóre pro jednotlivá pole kontingenční tabulky.

Tab. 13 Znaménkové schéma pro předpoklad vzniku závislosti na FB podle způsobu trávení volného času studentů

Předpoklad pro vznik závislosti na FB	z - skóre jsem na PC	z - skóre jsem s přáteli	z - skóre ostatní	jsem na PC	jsem s přáteli	ostatní
závislí na FB	1,54	-1,45	0,1	0	0	0
ohrožení závislostí na FB	1,7	-3,73	2,21	+	---	+
bez závislosti na FB	-2,26	4,23	-2,21	--	+++	-

Po srovnání hodnot z Tab. 12 a Tab. 13 je zřejmé, že studenti, kteří tráví svůj volný čas s přáteli, netrpí závislostí ani ohrožením vzniku závislosti na sociální síti Facebook (a to na hladině významnosti 0,001, což znamená, že pravděpodobnost chybného výroku, je v tomto případě pouze 0,001 %). Naopak studenti, kteří nejčastěji tráví svůj volný čas na PC, jsou ohrožení závislostí na sociální síti Facebook (na hladině významnosti 0,05), ale toto ohrožení je viditelné i u „ostatních“ způsobech trávení volného času. Vzhledem k tomu, že naši hypotézu H2 můžeme potvrdit jen částečně, což je ze statistického hlediska nepřijatelné, jsme nuceni H2 zamítnout.

3. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku podle vybraných faktorů rodinných vztahů?

Obecně lze předpokládat, že špatně fungující rodinné vztahy mohou být příčinou vzniku mnohých závislostí, tedy i závislosti na sociální síti Facebook. Z této myšlenky jsme vycházeli u níže uvedených dílčích otázek.

Dílčí výzkumné otázky:

3.1 Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle typu rodinného soužití?

H3: Studenti, kteří žijí pouze s jedním rodičem, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

H3₀: Předpokládáme, že neexistují statisticky významné rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech vzniku závislosti na sociální síti Facebook podle typu rodinného soužití

H3_A: Předpokládáme, že existují statisticky významné rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle typu rodinného soužití.

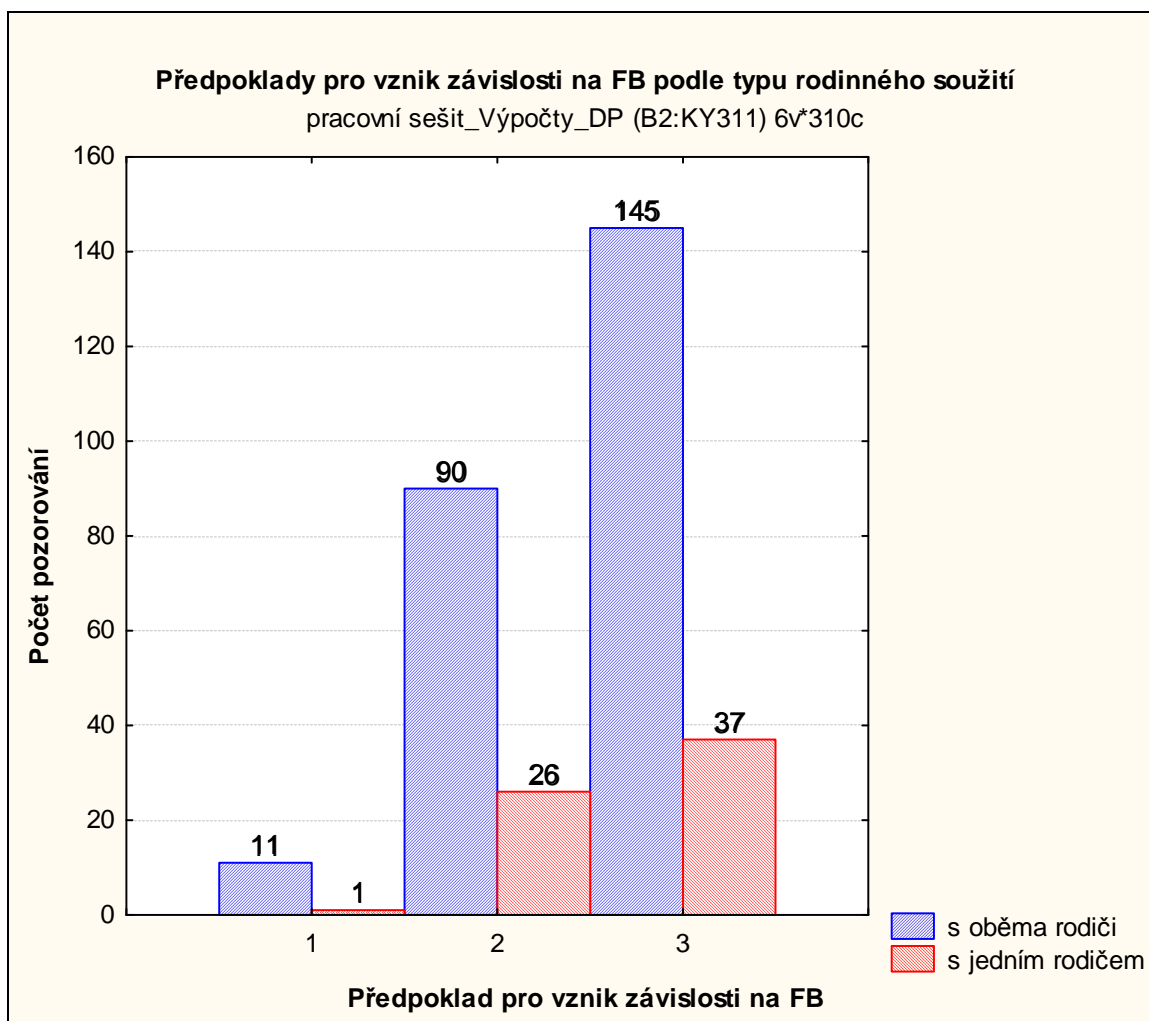
Tab. 14 Rozdíly v četnostech odpovědí studentů na předpoklad vzniku závislosti na FB podle typu rodinného soužití

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (pracovní sešit_Výpočty_DP (E5:LB314))			
Četnost označených buněk > 10			
Pearsonův chí-kv. : 1,34283, sv=2, p=,510988			
předpoklad pro vznik závislosti na FB	žijí: s oběma rodiči 1	žijí: s jedním rodičem 2	Řádk. součty
závislý	9,5226	2,47742	12,0000
ohrožen závislostí	92,0516	23,94839	116,0000
nezávislý	144,4258	37,57419	182,0000
Vš.skup.	246,0000	64,00000	310,0000

Z Tab. 14 vyplývá, že v četnostech odpovědí studentů neexistují statisticky významné rozdíly podle typu rodinného soužití 0, a proto přijímáme **H3₀**. V tomto případě tedy nelze

potvrdit předpoklad, že možnost vzniku závislosti na Facebooku je větší u studentů žijících pouze s jedním rodičem, než u těch, kteří žijí s oběma rodiči.

Obr. 6 Předpoklad pro vznik závislosti na FB podle typu rodinného soužití

1 – závislí na FB, 2 – ohrožení závislostí na FB, 3 – bez závislosti na FB

Výše uvedené výsledky jednoznačně potvrzuje i jejich grafické znázornění (Obr. 6). Studenti, u nichž byla stanovena závislost na FB žijí v 91 % s oběma rodiči – (11 studentů ze 12). Studenti ohrožení závislostí na FB také žijí většinou s oběma rodiči (90 studentů -76 %). U studentů bez závislosti na FB je stejně jako u obou předchozích nejčastějším rodinným typem soužití s oběma rodiči, a to až 80 % případech (145 studentů ze 182). Rozdíly mezi jednotlivými skupinami studentů jsou tedy velmi nepatrné. Pokud bychom se podávali na typy soužití z hlediska celkového počtu respondentů, pak přibližně 79 % žije s oběma rodiči a „jen“ 21 % žije s jedním rodičem.

3.2 Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle preference rodiče v rámci míry respektu?

H4: Studenti, kteří respektují oba rodiče stejně, jsou méně náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook

H4₀: Předpokládáme, že neexistují statisticky významné rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle preference rodiče v rámci míry respektu.

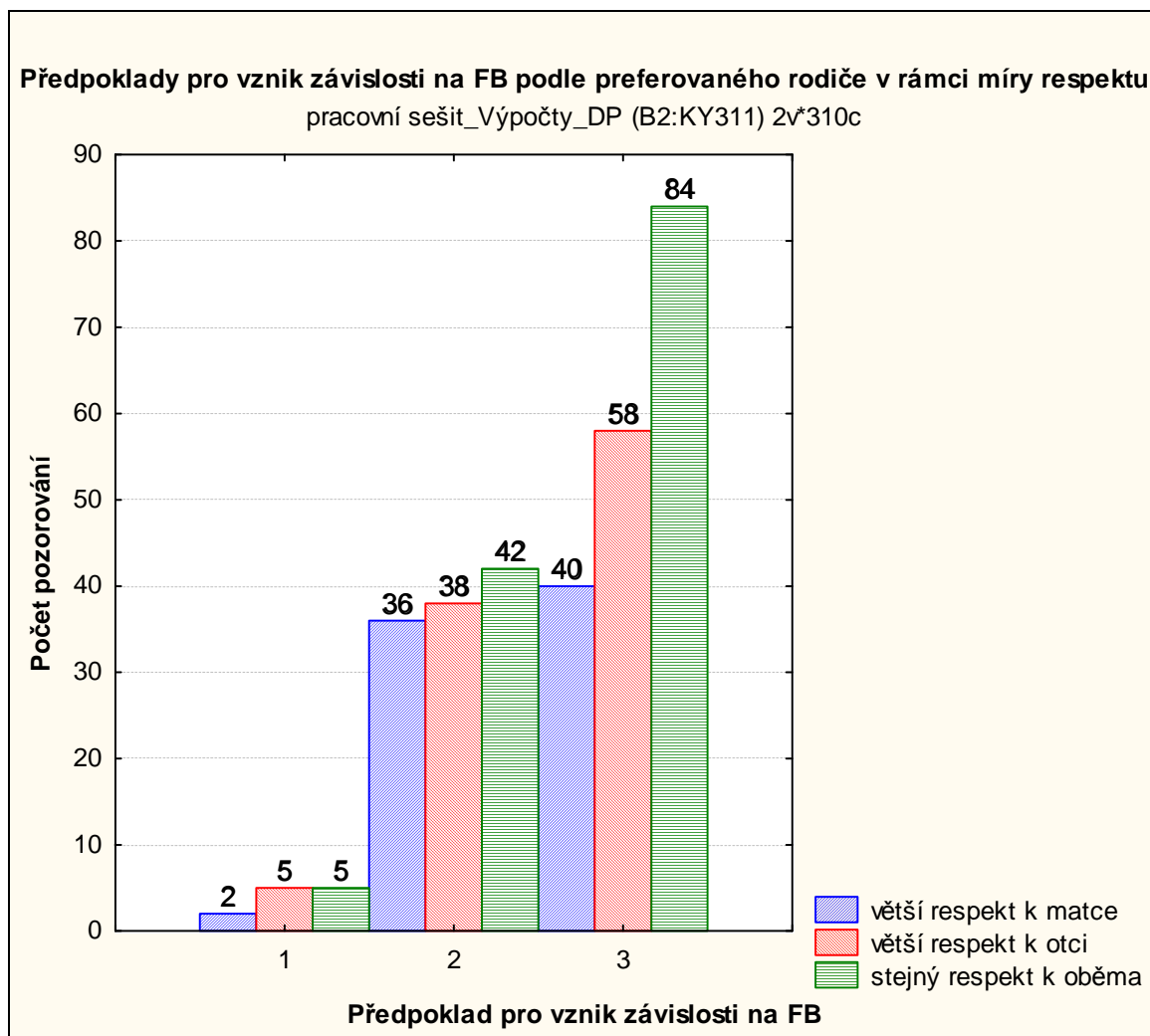
H4_A: Předpokládáme, že existují statisticky významné rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle preference rodiče v rámci míry respektu.

Tab. 15 Rozdíly v četnostech odpovědí studentů v předpokladech vzniku závislosti na FB podle preference rodiče v rámci míry respektu

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (pracovní sešit_Výpočty_DP (B2:KY311))				
Četnost označených buněk > 10				
Pearsonův chí-kv. : 4,66074, sv=4, p=,323919				
předpoklad pro vznik závislosti na FB	Respekt k oběma stejně 1	Větší respekt k matce 2	Větší respekt k otci 3	Řádk. součty
závislý	3,01935	3,9097	5,0710	12,0000
ohrožený závislostí	29,18710	37,7935	49,0194	116,0000
bez závislosti	45,79355	59,2968	76,9097	182,0000
Vš.skup.	78,00000	101,0000	131,0000	310,0000

Z výše uvedené Tab. 15 vyplývá, že neexistují statisticky významné rozdíly v četnostech odpovědí studentů podle preference rodiče v rámci míry respektu ($p = 0,323919$). Proto přijímáme **H4₀**. Tvzení, že studenti, kteří respektují oba rodiče, stejně jsou méně náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook, se tedy nepotvrdilo.

Obr. 7 Předpoklad pro vznik závislosti na FB podle preference rodiče v rámci míry respektu

1 – závislí na FB, 2 – ohrožení závislostí na FB, 3 – bez závislosti na FB

I když jsme hypotézu H4 museli na základě výsledků odmítnout, některé rozdíly mezi skupinami zde patrné přece jen jsou (Obr. 7). **Studenti, které označujeme jako závislé na FB**, odpověděli v počtu 5 studentů (tj. 42 % v rámci této kategorie), že otce respektují více než matku. Ve stejném počtu studentů uvedli, že mají stejný respekt k oběma rodičům. Pouze 2 studenti závislí na FB uvedli, že mají větší respekt k matce (16 %). **U studentů ohrožených závislostí** je jen nepatrně větší četnost těch, kteří mají stejný respekt k oběma rodičům než těch, kteří respektují více jednoho z nich: 42 studentů (36 %) má stejný respekt k oběma rodičům, 38 studentů má větší respekt k otci (33 %) a zbývajících 36 respektuje více matku než otce (31 %). Podstatné rozdíly v preferenci respektu rodiče lze sledovat pouze **u studentů bez závislosti na FB**. V této skupině bylo nejvíce studentů,

kteří respektují oba své rodiče stejně – jednalo se 84 studentů (46 % v rámci této skupiny). Větší respekt k otci zde uvedlo 58 studentů (31 %) a nejmenší zastoupení měl větší respekt k matce, a to v počtu 40 studentů (22 %).

3.3 Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle míry porozumění s jejich rodiči?

Míra porozumění k matce:

H5: Studenti, kteří si méně rozumí se svojí matkou, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

H5₀: Předpokládáme, že neexistují statisticky významné rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech vzniku závislosti na sociální síti Facebook podle míry porozumění s matkou

H5_A: Předpokládáme, že existují statisticky významné rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech vzniku závislosti na sociální síti Facebook podle míry porozumění s matkou.

Míra porozumění k matce byla vyjádřena pomocí kategoriální posuzovací škály, kterou jsme si převedli na číselné hodnoty (1 – vždy ano, 2 – většinou ano, 3 – někdy ano, někdy ne, 4 – většinou ne, 5 – nikdy). To nám pak umožnilo statisticky ověřit výše uvedené rozdíly četností. Studenti o svých matkách uvažovali ve všech případech ve velmi pozitivním smyslu, protože hodnoty 4 a 5 se v odpovědích vůbec neobjevily.

Tab. 16 Rozdíly v předpokladech vzniku závislosti na FB podle míry porozumění k matce

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (pracovní sešit_Výpočty_DP (B2:KY311))				
Četnost označených buněk > 10				
Pearsonův chí-kv. : 8,84719, sv=4, p=,065043				
předpoklad pro vznik závislosti na FB	Vztah k matce 1	Vztah k matce 2	Vztah k matce 3	Řádk. součty
závislí	3,29032	6,4645	2,24516	12,0000
ohrožení závislostí	31,80645	62,4903	21,70323	116,0000
bez závislosti	49,90323	98,0452	34,05161	182,0000
Vš.skup.	85,00000	167,0000	58,00000	310,0000

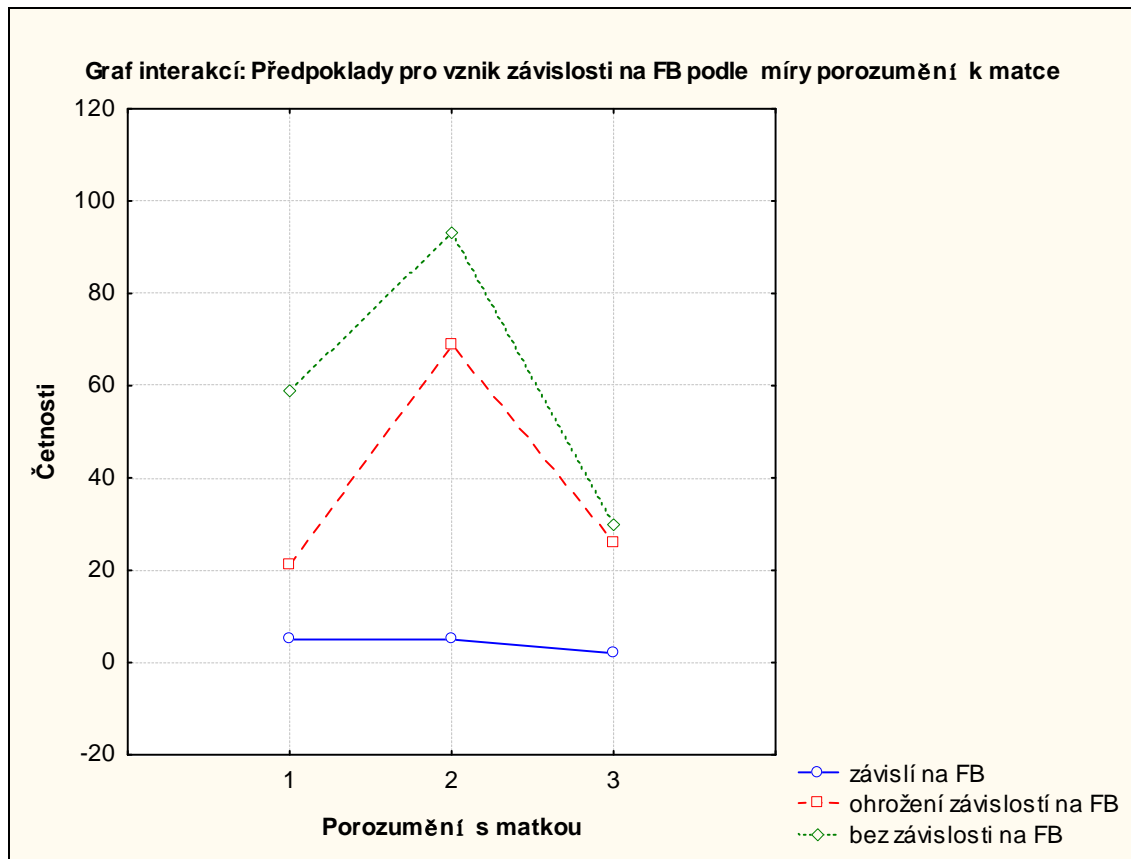
Z výše uvedené Tab. 16 vyplývá, že neexistují statisticky významné rozdíly v četnostech odpovědí studentů v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle míry porozumění k jejich matce ($p = 0,065043$), proto přijímáme $H5_0$. V tomto případě nemůžeme potvrdit naši domněnku ($H5$).

Tab. 17 Průměrné hodnoty pro míru porozumění k matce

Předpoklad pro vznik závislosti na FB	Vztah k matce - průměr	směrodatná odchylka	Celkem
závislí na FB	1,916667	0,637826	12
ohrožení závislostí na FB	2,043103	0,682776	116
bez závislosti na FB	1,840659	0,792961	182
všechny skupiny	1,919355	0,675469	310

Pokud si zobrazíme průměrné hodnoty míry porozumění s matkou u jednotlivých skupin respondentů rozdělených podle předpokladů pro vznik závislosti na FB, uvidíme mezi jednotlivými skupinami rozdíly (Tab. 17). V průměru si nejlépe rozumí se svojí matkou studenti, kteří jsou podle kritérií bez závislosti sociální síti FB (průměr 1,8). Naopak nejméně si s matkou rozumí studenti, kteří jsou ohrožení závislostí na FB (průměr 2,0). Studenti, u nichž byla stanovená závislost na FB se v průměrných hodnotách nachází mezi skupinou ohrožených závislostí a bez závislosti na FB (průměr 1,9). Faktem ale zůstává, že rozdíly mezi jednotlivými skupinami nejsou statisticky významné. Níže uvedený graf interakcí (Obr. 8) zobrazuje četnost odpovědí u jednotlivých skupin respondentů.

Obr. 8 Rozdíly v předpokladech vzniku závislosti na FB podle míry porozumění k matce

1 – vždy ano, 2 – většinou ano, 3 – někdy ano, někdy ne

Na otázku, zda dobře vychází se svou matkou, odpovídali studenti následovně: Studenti, kteří **nejsou závislí či ohrožení závislostí na FB**, uváděli nejčastěji odpověď „většinou ano“ (93 studentů – tj. asi 51 % v rámci této skupiny). V menší míře se mezi studenty této skupiny objevovala odpověď „vždy ano“ (59 studentů – přibližně 32 %). Možnost „někdy ano, někdy ne“ uvedlo jen 30 studentů, což je přibližně 16 %. Studenti **ohrožení vznikem závislosti na FB** také nejčastěji uváděli odpověď „většinou ano“ (69 studentů – 59 %). Druhou nejčastější odpovědí v této skupině bylo „někdy ano, někdy ne“ (26 studentů – 22 %) a nejméně se vyskytovala odpověď „vždy ano“ (21 studentů – 18 %). Ve skupině studentů **závislých na FB** byly četnosti možných odpovědí v podobném počtu. Možnost „vždy ano“ a „většinou ano“ zvolil stejný počet respondentů – v obou případech to bylo 5 studentů tj. 42 % pro každou z uvedených odpovědí. Pouze 2 student odpověděli „někdy ano, někdy ne“ což tvoří 17 % z celkového počtu studentů závislých na FB.

Míra porozumění k otci:

H6: Studenti, kteří si méně rozumí se svým otcem, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

H₆₀: Předpokládáme, že neexistují statisticky významné rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle míry porozumění s otcem

H_{6A}: Předpokládáme, že existují statisticky významné rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle míry porozumění s otcem.

Míra porozumění k otci byla stejně jako u matky vyjádřena pomocí kategoriální posuzovací škály, kterou jsme si převedli na číselné hodnoty (1 – *vždy ano*, 2 – *většinou ano*, 3 – *někdy ano*, *někdy ne*, 4 – *většinou ne*, 5 – *nikdy*). Studenti celkově uváděli horší hodnocení ve vztahu ke svým otcům než k matkám. Ale stejně tak jako u míry porozumění s matkou se i míra porozumění s otcem pohybovala v rozmezí *vždy ano* – *někdy ano*, *někdy ne*.

Tab. 18 Rozdíly v předpokladech vzniku závislosti na FB podle míry porozumění k otci

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (pracovní sešit_Výpočty_DP (B2:KY311))				
Četnost označených buněk > 10				
Pearsonův chí-kv. : 6,98003, sv=4, p=,136957				
Předpoklad pro vznik závislosti na FB	Vztah k otci 1	Vztah k otci 2	Vztah k otci 3	Řádk. součty
závislí	2,70968	5,4968	3,79355	12,0000
ohrožení závislostí	26,19355	53,1355	36,67097	116,0000
bez závislosti	41,09677	83,3677	57,53548	182,0000
Vš.skup.	70,00000	142,0000	98,00000	310,0000

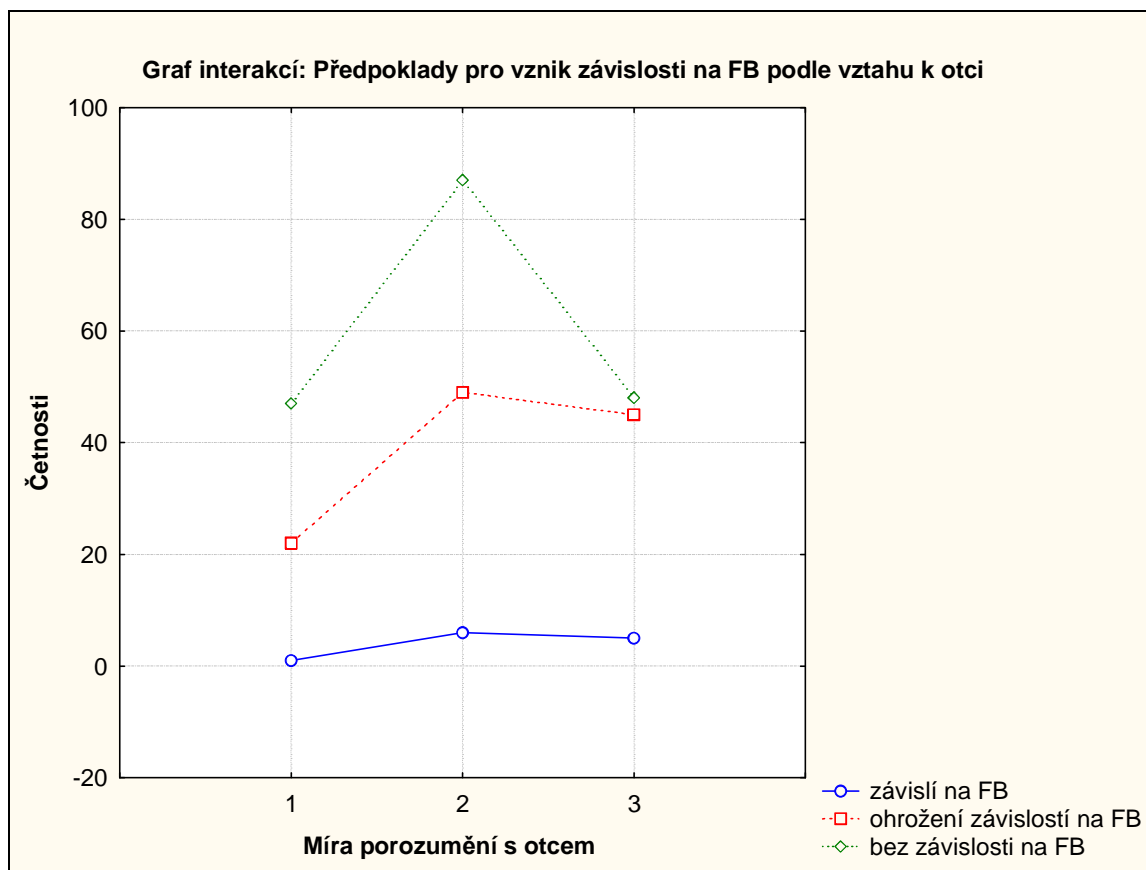
Z výše uvedené Tab. 18 vyplývá, že neexistují statisticky významné rozdíly v četnostech odpovědí studentů v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle míry porozumění k jejich otci ($p = 0,136957$), proto přijímáme **H₆₀**. Ani v tomto případě tedy nemůžeme naši hypotézu (H6) signifikantně nepotvrdit.

Tab. 19 Průměrné hodnoty pro míru porozumění k otci

Předpoklad pro vznik závislosti na FB	Vztah k otci- průměr	směrodatná odchylka	Celkem
závislí na FB	2,333333	0,651339	12
ohrožení závislostí na FB	2,198276	0,736854	116
bez závislosti na FB	2,005495	0,724453	182
všechny skupiny	2,090323	0,731782	310

Nyní si srovnáme průměrné výsledky míry porozumění k otci (Tab. 19) u jednotlivých skupin respondentů rozdělených podle předpokladů pro vznik závislosti na FB. Z průměrných hodnot je patrné, že se míra porozumění s otcem se zhoršuje s rostoucí možností vzniku závislosti na FB. Průměrně si se svým otcem nejvíce rozumí studenti, kteří nejsou závislí ani ohrožení vznikem závislosti na FB (průměr 2,0). O něco hůře jsou na tom studenti ohrožení závislostí na FB (průměr 2,2) a nejméně si se svým otcem rozumí studenti závislí na FB (průměr 2,3). Nutno ale podotknout, že ze statistického hlediska nejsou rozdíly mezi odpověďmi signifikantní.

Obr. 9 Rozdíly v předpokladech vzniku závislosti na FB podle míry porozumění k otci

1 – vždy ano, 2 – většinou ano, 3 – někdy ano, někdy ne

Nyní si graficky znázorníme četnosti odpovědí respondentů v jednotlivých skupinách (**Obr. 9**) Na otázku, zda studenti dobře vychází se svým otcem, odpovídali studenti následovně: Studenti, kteří *nejsou závislí či ohrožení závislostí na FB*, nejčastěji uváděli odpověď „většinou ano“ (87 studentů – tj. přibližně 48% v rámci této skupiny). V přibližně stejné míře se mezi studenty této skupiny objevovala odpověď „vždy ano“ (47 studentů – přibližně 26 %) a „někdy ano, někdy ne“ (48 studentů - přibližně 26 %). Studenti *ohrožení vznikem závislosti na FB* také nejčastěji uváděli odpověď „většinou ano“ (49 studentů – 42 %). Druhá nejčastější odpověď v této skupině byla „někdy ano, někdy ne“ (45 studentů – 39 %) a nejméně se vyskytovala odpověď „vždy ano“ (22 studentů – 19 %). Ve skupině studentů *závislých na FB* byly stejně jako u obou předchozích i zde nejčastější odpověď „většinou ano“, a to v počtu 6 studentů, což je přesně 50 % respondentů z této skupiny. Druhá nejčastější odpověď byla „někdy ano, někdy ne“ (5 studentů – 42 %) a pouze 1 student odpověděl „vždy ano“ což tvoří 8 % z celkového počtu studentů závislých na FB.

3.4 Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle míry porozumění s jejich sourozenci?

H7: Studenti, kteří si méně rozumí se svými sourozenci, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

V rámci zkoumání rodinných vztahů nás také zajímalo, jaká je míra porozumění studentů s jejich sourozenci. Stejně jako u matky a otce jsme míru porozumění posuzovali pomocí kategoriální posuzovací škály (1 – vždy ano, 2 – většinou ano, 3 – někdy ano, někdy ne, 4 – většinou ne, 5 – nikdy). Vzhledem k malým četnostem a velké variabilitě odpovědí ale nebylo možné provést analýzu pomocí testu chí-kvadrát. Alespoň pro zajímavost si ukážeme různorodost četnosti odpovědí studentů podle jejich rozdělení v rámci předpokladu vzniku závislosti na FB. Z těchto výsledků ovšem nebudeme moci potvrdit, ani vyvrátit naši hypotézu H7.

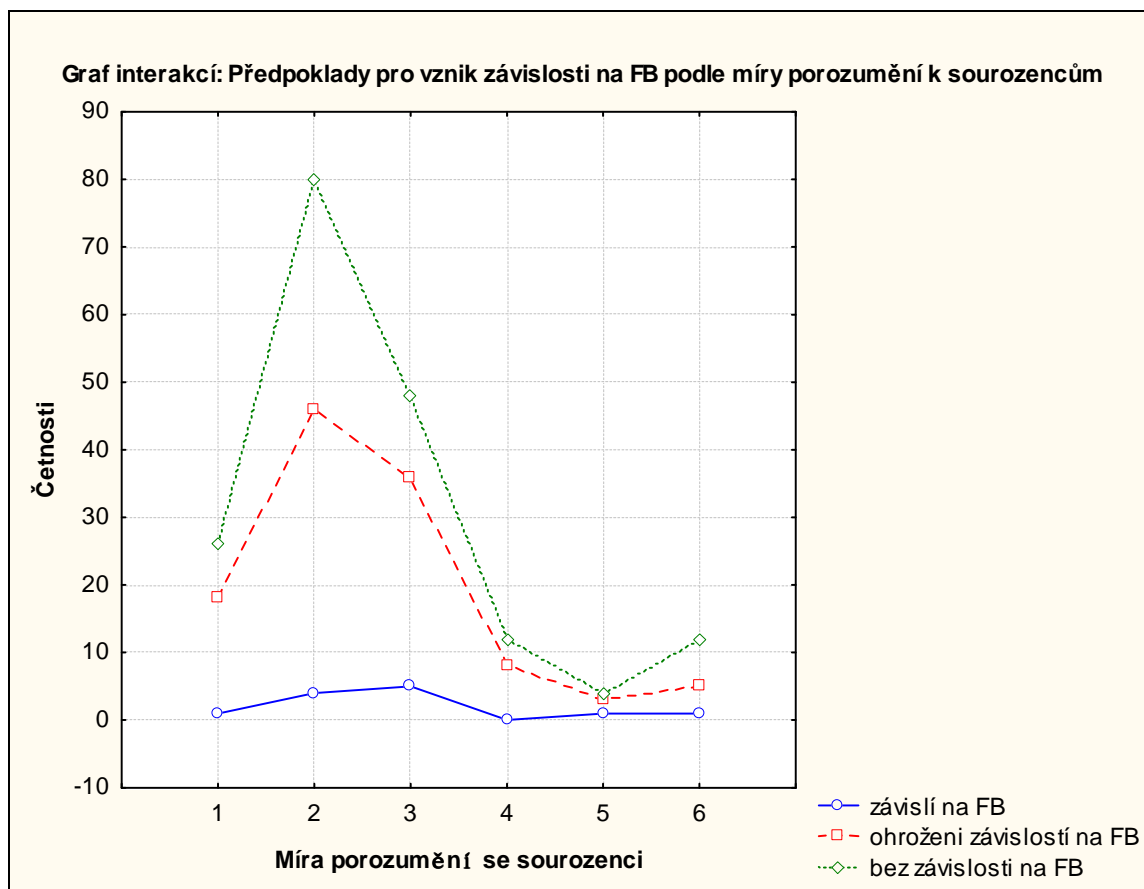
Tab. 20 Průměrné hodnoty pro míru porozumění se sourozenci

Předpoklad pro vznik závislosti na FB	Porozumění se sourozenci-průměr	směrodatná odchylka	Celkem
závislí na FB	2,416667	1,240112	11
ohrožení závislostí na FB	2,284483	1,036768	111
bez závislosti na FB	2,186813	1,050252	170
všechny skupiny	2,232258	1,050932	292

Z celkového počtu 310 respondentů jich 292 uvedlo, že má sourozence (Tab. 20). Pokud bychom se na složení respondentů podívali v rámci rozdělení podle předpokladu vzniku závislosti na FB, pak ze 182 studentů patřící do skupiny studentů bez závislosti na FB jich 12 uvedlo, že nemá sourozence. Ze 116 studentů patřící do skupiny studentů ohrožených závislostí na FB uvedlo, že nemá sourozence 5 z nich. U studentů závislých na FB uvedl tento fakt pouze 1 ze 12 studentů. Průměrná hodnota míry porozumění se sourozenci je celkově 2,2, což znamená, že studenti si se svými sourozenci většinou dobře rozumí.

Pokud bychom mohli z průměrných hodnot vyvozovat nějaké závěry, pak bychom řekli, že studenti závislí na FB mají horší vztahy se sourozenci (2,4), než studenti, které označujeme jako ohrožené závislostí na FB (2,3), anebo studenti bez závislosti na FB (2,2). Jak už ale bylo řečeno na začátku, tyto výsledky nebylo možné statisticky ověřit.

Obr. 10 Předpoklad pro vznik závislosti na FB podle míry porozumění se sourozenci

1 – vždy ano, 2 – většinou ano, 3 – někdy ano, někdy ne, 4 – většinou ne, 5 – nikdy, 6 – nemám sourozence

Z grafu integrací (Obr. 10) je patrné, že míra porozumění se sourozenci je téměř stejná u studentů **bez závislosti na FB**, ale i u studentů, kteří jsou touto **závislostí zatím jen ohroženi**. Obě skupiny na otázku zda dobře vychází se svými sourozenci, odpovídali nejčastěji „většinou ano“ (bez závislosti - 44 %, ohrožení závislostí – 40 %), druhá nejčastější odpověď u obou skupin byla „někdy ano, někdy ne“ (bez závislosti – 26 %, ohrožení závislostí – 31 %) a třetí nejčastější možnost byla „vždy ano“ (bez závislosti -14 %, ohrožení závislostí – 16 %). Možnost „většinou ne“ se u těchto dvou skupin vyskytla jen ve velmi malých počtech (bez závislosti – 7 %, ohrožení závislostí – 7 %) a možnost „nikdy“ se vyskytla opravdu jen ojedinele (bez závislosti – 2%, ohrožení závislostí – 3 %). Skupina studentů označení jako **závislí na FB** se v rámci dobrých vztahů se svými sourozenci lišila od obou výše zmiňovaných skupin. Nejčastější odpověď zde totiž byla „někdy ano, někdy ne“ (42 %), druhá nejčastější „většinou ano“ (33 %), a ostatní možnosti byli uvedeny pouze jednou („vždy ano“ – 8%, „nikdy“ - 8%), nebo vůbec („většinou ne“).

3.5 Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle existence společných rodinných aktivit?

H8: Studenti, kteří neprovozují žádné rodinné aktivity se svojí rodinou, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

H8₀: Předpokládáme, že neexistují statisticky významné rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle existence společných rodinných aktivit.

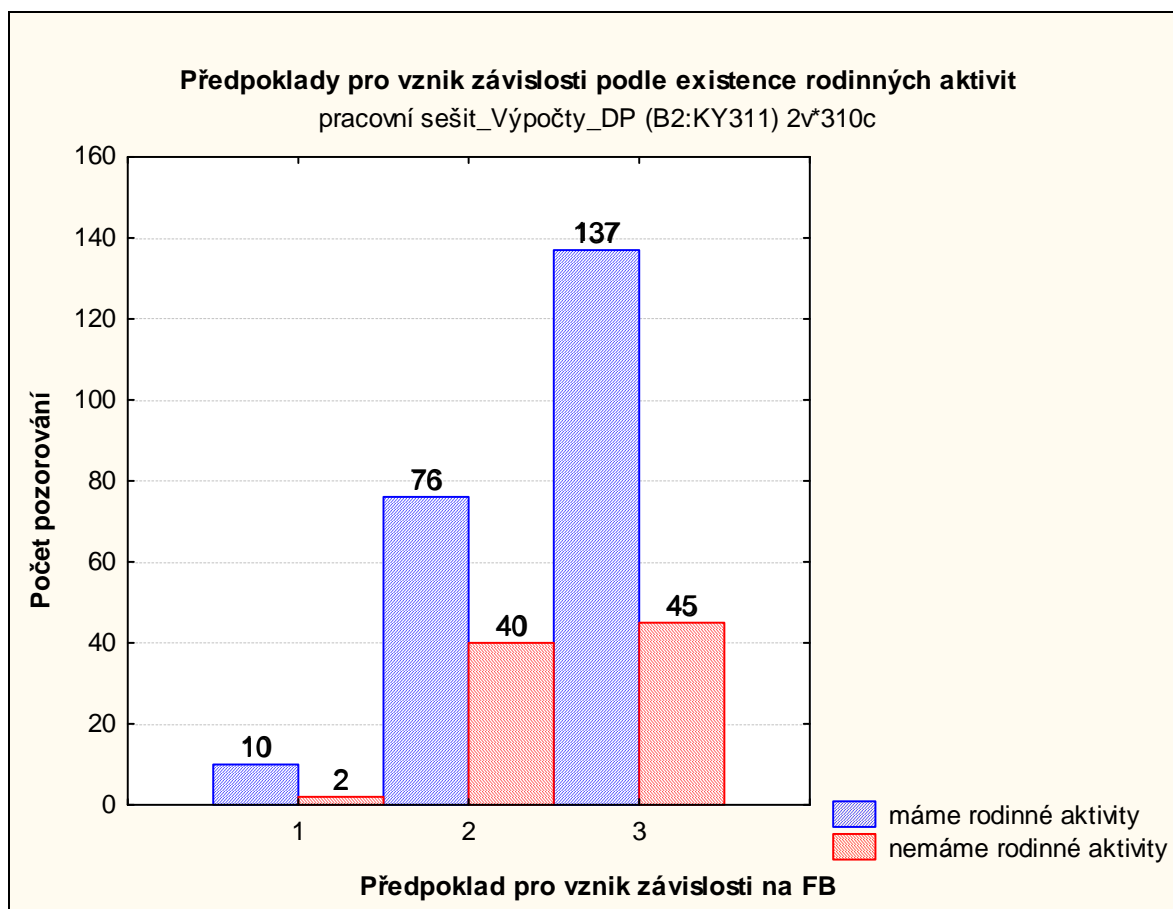
H8_A: Předpokládáme, že existují statisticky významné rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle existence společných rodinných aktivit.

Tab. 21 Rozdíly v předpokladech vzniku závislosti na FB podle existence rodinných aktivit

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (pracovní sešit_Výpočty_DP (B2:KY311 Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 4,14438, sv=2, p=,125915			
Předpoklad pro vznik závislosti na FB	Rodinné aktivity- máme 1	Rodinné aktivity- nemáme 2	Řádk. součty
závislý	8,6323	3,36774	12,0000
ohrožený závislostí	83,4452	32,55484	116,0000
bez závislosti	130,9226	51,07742	182,0000
Vš.skup.	223,0000	87,00000	310,0000

Z výše uvedené Tab. 21 vyplývá, že neexistují statisticky významné rozdíly v četnostech odpovědí studentů v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle existence rodinných aktivit ($p = 0,125915$), proto přijímáme **H8₀**. V tomto případě nemůžeme potvrdit naši domněnku (H8).

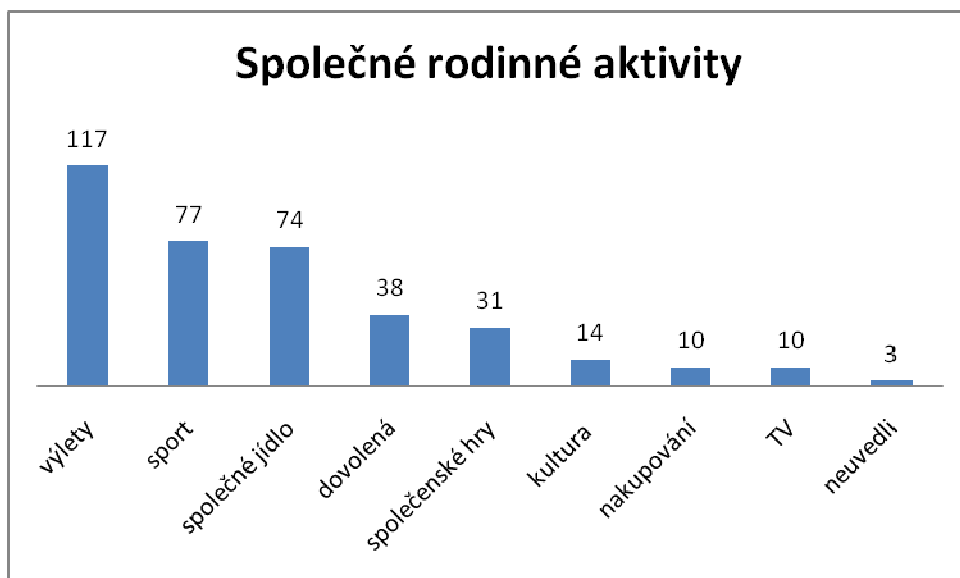
Obr. 11 Předpoklad pro vznik závislosti na FB podle existence rodinných aktivit

Výše uvedený histogram četností (Obr. 11) nám ukazuje, že většina studentů tráví se svou rodinou společný čas (jedná se o 223 studentů z celkového počtu 310 – tj. 72 %). Tento jev je patrný i v případě, že jsou studenti rozděleni do skupin podle předpokladu vzniku závislosti na FB. **Studenti, které označujeme jako závislé na FB**, uvedli kladnou odpověď na otázku o existenci společných rodinných aktivit v počtu 10 studentů (83 % v rámci této skupiny). Pouze dva studenti uvedli, že rodinné aktivity nemají (17 %). **U studentů ohrožených závislostí** odpovědělo na tuto otázku kladně 76 studentů (66 %), záporně pak 40 studentů (46 %). Velký početní rozdíl lze také sledovat **u studentů bez závislosti na FB**. Společné rodinné aktivity provozuje 137 studentů (75 %) a pouze u 45 studentů uvedlo, že tomu tak není (35 %). Z výše uvedených výsledků tedy vyplývá, že studenti závislí na FB provozují volnočasové aktivity se svou rodinou ve větším procentuálním zastoupení, než studenti, kteří jsou ohrožení vznikem závislosti nebo bez závislosti na FB.

Na Obr. 12 můžete vidět, že nejčastější společnou rodinnou aktivitou jsou výlety – takto odpovědělo 117 studentů. Do této kategorie spadají různé návštěvy hradů, zoo apod., většinou však studenti obecně udávali pouze označení „výlety“. Druhou nejčastěji zmiňovanou aktivitou byl sport, což uvedlo 77 studentů. Mezi konkrétními sporty se nejčastěji objevovala cyklistika, lyžování, plavání a fotbal, méně časté byli např. snowboard, bowling nebo jízda na koni. Společné jídlo jako rodinnou aktivitu uvedlo 74 studentů. Respondenti měli na mysli společné obědy, večeře nebo návštěvu restaurace (jen 2 studenti). V 38 případech se studenti zmiňovali o společné dovolené s rodiči, 31 studentů uvedlo, že se svými rodiči hrají různé společenské hry, většinou se jednalo o karetní hry. Pouze 14 studentů chodí s rodiči do kina, na koncerty (3 studenti) nebo do divadla (2 studenti). Nejméně se objevovaly aktivity „nakupování“ a „společné sledování TV“ (uvedlo 10 studentů v obou skupinách). Z 223 studentů, kteří potvrdili existenci společných aktivit, pouze 3 studenti nepřesnili, o jaké aktivity se jedná.

Obr. 12 Společné rodinné aktivity studentů s jejich rodinami

3.6 Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol na Kroměřížsku podle míry zájmu jejich rodičů o to, jak studenti tráví svůj volný čas?

H9: Studenti, jejichž rodiče se méně zajímají o způsob trávení volného času svých dětí, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

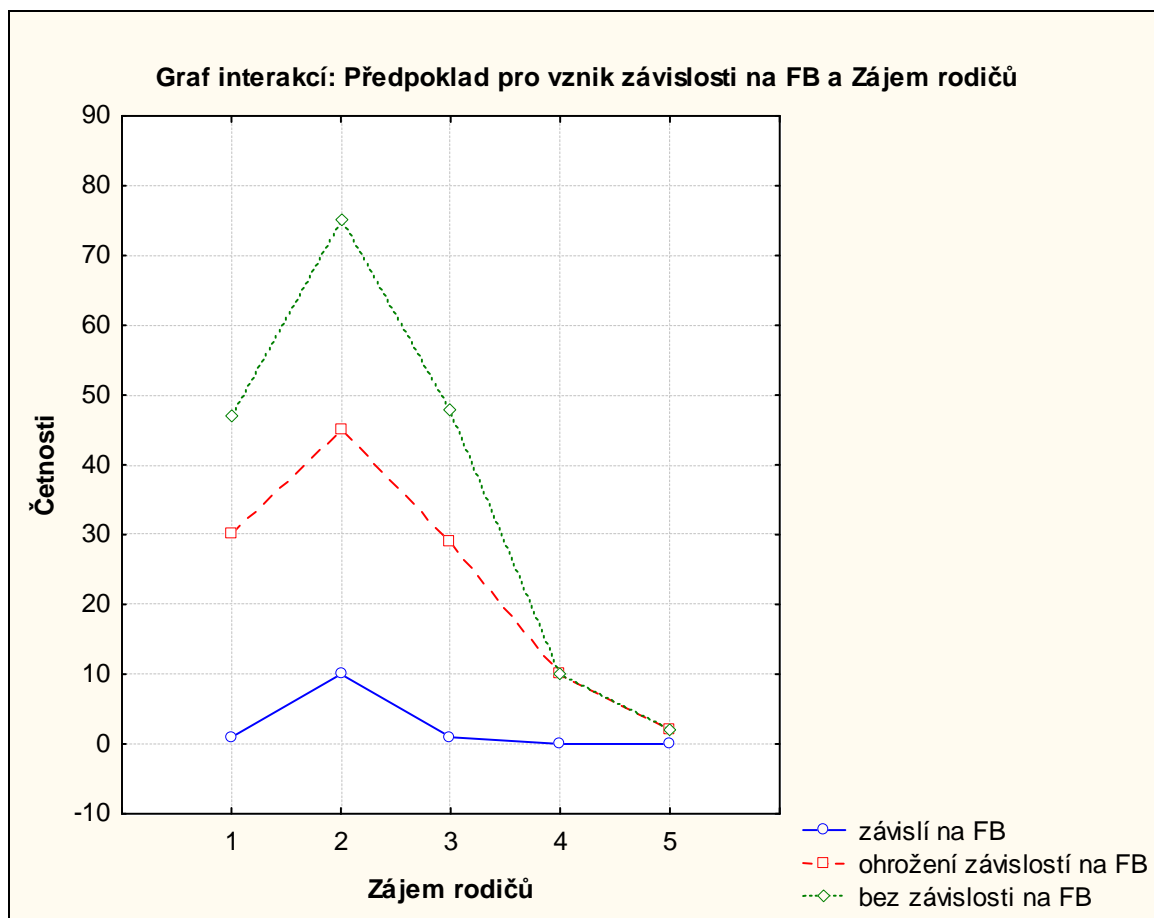
Studenti posuzovali míru zájmu svých rodičů o to, jakým způsobem tráví jejich děti volný čas. Míru zájmu jsme zjišťovali opět pomocí kategoriální posuzovací škály (1 – vždy ano, 2 – většinou ano, 3 – někdy ano, někdy ne, 4 – většinou ne, 5 – nikdy). Bohužel ani u této výzkumné otázky nebyly četnosti odpovědí v některých skupinách v rámci předpokladů vzniku závislosti na FB tak velké, aby bylo možné data analyzovat pomocí chí-kvadrátu. Výsledky si aspoň znázorníme pomocí průměrných hodnot (Tab. 22) a grafu interakcí (Obr. 13).

Tab. 22 Průměrné hodnoty pro míru zájmu rodičů o volný čas studentů

Předpoklad pro vznik závislosti na FB	Zájem rodičů-průměr	směrodatná odchylka	Celkem
závislí na FB	2,000000	0,426401	12
ohrožení závislostí na FB	2,215517	0,985160	116
bez závislosti na FB	2,148352	0,907289	182
všechny skupiny	2,167742	0,923055	310

Průměrná hodnota míry zájmu rodičů o způsob trávení volného času je u všech studentů 2,2. To znamená, že v průměru se rodiče studentů většinou zajímají o to, co zrovna jejich děti dělají ve svém volném čase. Největší zájem rodičů o volný čas svých dětí v průměru uváděli studenti závislí na FB (2,0). O něco menší je zájem rodičů studentů bez závislosti na FB (2,15) a nejmenší zájem rodičů o jejich volný čas uváděli studenti ohrožení závislostí na FB (2, 22).

Obr. 13 Předpoklad pro vznik závislosti na FB podle zájmu rodičů o volný čas svých dětí

1 – vždy ano, 2 – většinou ano, 3 – někdy ano, někdy ne, 4 – většinou ne, 5 - nikdy

Z grafu interakcí (Obr. 13) je patrné, že rodiče studentů se ve většině případů zajímají o to, jak jejich děti tráví svůj volný čas. Rozdíly v odpovědích mezi jednotlivými skupinami studentů (závislí na FB, ohrožení závislostí na FB a bez závislosti na FB) jsou velmi malé. Všechny tři skupiny studentů na otázku, zda se rodiče zajímají o jejich volnočasové aktivity, odpovídali nejčastěji „většinou ano“ - u studentů označených jako **závislí na FB** byla tato možnost zvolena u 86 % respondentů, u studentů **ohrožených závislostí na FB** takto odpovědělo 52 % respondentů a u **studentů bez závislosti** tuto možnost uvedlo 41 %. Ostatní možnosti byly v rámci jednotlivých skupin studentů v obdobném zastoupení. **Studenti závislí na FB** uvedli jako odpověď „vždy ano“ pouze 8 % a ve stejném počtu se u nich objevovala i možnost „někdy ano, někdy ne“. Další možné odpovědi tyto studenti nevyužili. U **studentů ohrožených závislostí na FB** se možnost „vždy ano“ objevila u 26 % z nich a možnost „někdy ano, někdy ne“ uvedlo 25 % těchto studentů. Další možnosti se zde objevily pouze ve 12 % případů. U studentů bez závislosti na FB byla možnost „vždy

ano“ zastoupena v 26 %, což je stejné procentuelní zastoupení jako u studentů ohrožených závislostí na FB. Možnost „někdy ano, někdy ne“ uvedlo také 26 % studentů. Ostatní možnosti se v této skupině objevily pouze v 6 % případů.

4. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle používání této sociální sítě jejich rodiči?

H10: Studenti, jejichž rodiče mají profil na sociální síti Facebook, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

H10₀: Předpokládáme, že neexistují statisticky významné rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech vzniku závislosti na sociální síti Facebook podle používání této sítě jejich rodiči.

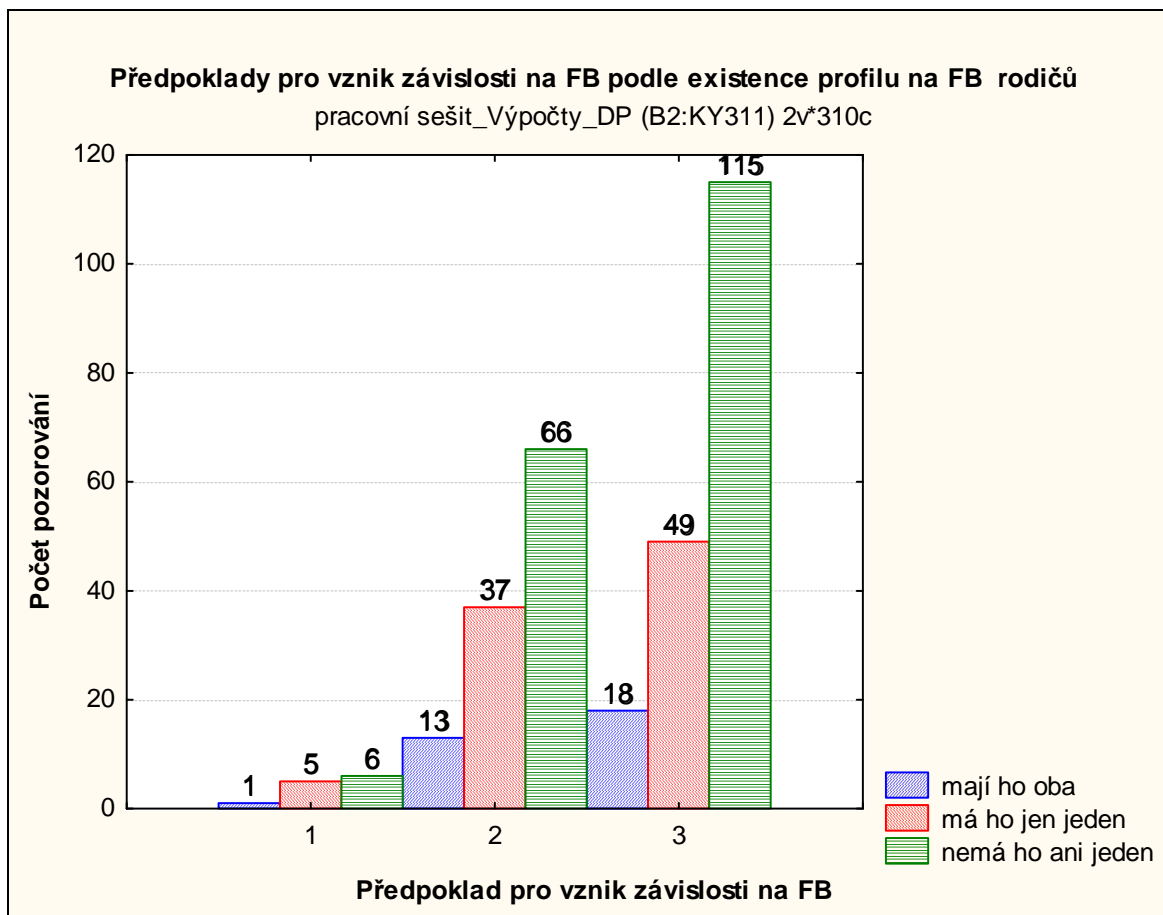
H10_A: Předpokládáme, že existují statisticky významné rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle používání této sítě jejich rodiči.

Tab. 23 Rozdíly v předpokladech vzniku závislosti na FB podle používání této sítě rodiči studentů

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (pracovní sešit_Výpočty_DP (B2:KY311))				
Četnost označených buněk > 10				
Pearsonův chí-kv. : 2,09364, sv=4, p=,718542				
Předpoklad pro vznik závislosti na FB	Profil rodičů na FB - mají oba 1	Profil rodičů na FB - má jen jeden 2	Profil rodičů na FB - nemá ani jeden 3	Řádk. součty
závislý	1,23871	3,52258	7,2387	12,0000
ohrožený závislostí	11,97419	34,05161	69,9742	116,0000
bez závislosti	18,78710	53,42581	109,7871	182,0000
Vš.skup.	32,00000	91,00000	187,0000	310,0000

Z výše uvedené Tab. 23 vyplývá, že neexistují statisticky významné rozdíly v četnostech odpovědí studentů podle existence profilu rodičů na FB ($p = 0,718542$). Proto přijímáme **H10₀**. Tvrzení, že studenti, jejichž rodiče mají profil na sociální síti FB, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti FB, tedy nemůžeme potvrdit.

Obr. 14 Předpoklad pro vznik závislosti na FB podle používání této sítě rodiči studentů

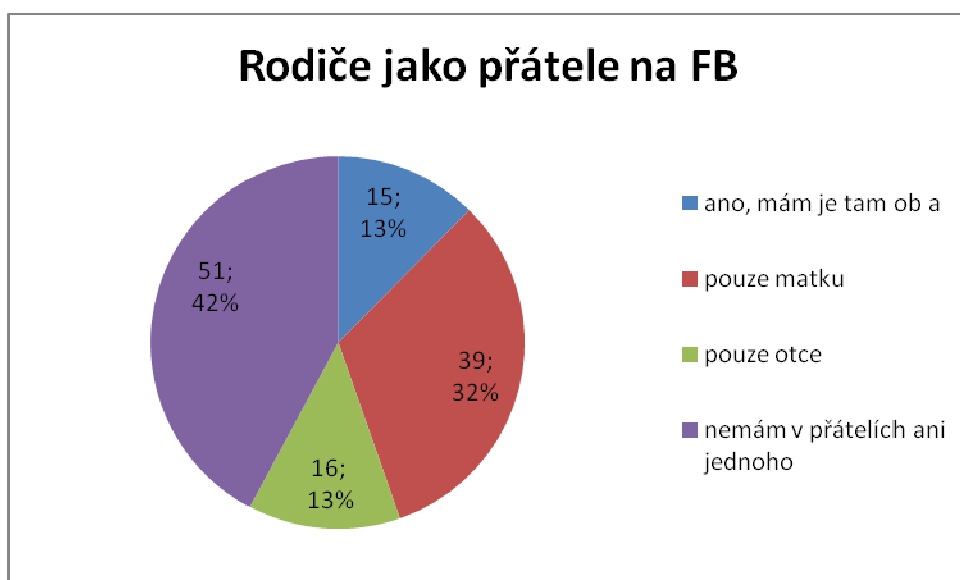

1 – závislí na FB, 2 – ohrožení závislostí na FB, 3 – bez závislosti na FB

Četnosti odpovědí v rámci jednotlivých skupin studentů (závislí na FB, ohrožení závislostí na FB a bez závislosti na FB) jsou znázorněné v Obr. 14. Ve všech třech skupinách se nejméně v 50 % objevovala skutečnost, že **ani jeden z rodičů nemá profil na FB** (závislí na FB – 50 %, ohrožení závislostí – 56 %, bez závislosti na FB – 63 %). Druhá nejčastější odpověď byla ve všech třech skupinách existence **profilu na FB pouze u jednoho z rodičů FB** (závislí na FB – 42 %, ohrožení závislostí – 32%, bez závislosti na FB – 27 %). Skutečnost, že **oba rodiče mají profil na FB**, se logicky objevovala u všech skupin nejméně (závislí na FB – 8 %, ohrožení závislostí – 11 %, bez závislosti na FB – 10 %). Z výše uvedených výsledků je patrné, že u studentů bez závislosti na FB je nejméně rodičů, kteří mají na této sociální síti profilovou stránku. Pokud bychom se na existenci profilu rodičů na FB podívali v rámci všech respondentů, pak více jak polovina studentů (60%) uvedlo, že jejich rodiče nemají profil na FB. U 29 % z nich má profil na FB pouze jeden z rodičů, zbylých 11 % uvedlo, že oba jejich rodiče mají profil na této sociální síti.

V případě, že studenti potvrdili existenci profilu rodičů na sociální síti FB, nás zajímalo, jestli si je studenti přidali mezi přátele. Protože pokud tak učinili, dají tím rodičům svolení dívat se na jejich profilové stránky. Zjištěné výsledky uvádíme Obr. 15.

Obr. 15 Rodiče jako přátele na sociální síti Facebook

Existenci profilu rodičů na této síti uvedlo 121 respondentů v rámci celého vzorku, tj. 40 % respondentů. Studentů, kteří si rodiče mezi své přátele na FB nepřidali, je největší počet – 51 studentů (tj. 42 %). Pouze 13 % studentů uvedlo, že má v přátelích oba rodiče, což znamená, že mají přístup na jejich profilovou stránku. 32 % studentů má v přátelích pouze matku a 13 % studentů uvedlo, že má v přátelích pouze otce.

5. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku podle shodného/rozdílného stylu výchovy jejich rodičů?

Studenti měli v rámci jedné otázky v dotazníku určit, jaký styl výchovy jejich rodiče praktikují, a to zvlášť u matky a zvlášť u otce. Na výběr měli z 6 možných stylů výchovy (viz Proměnné). Na základě jejich odpovědí jsme určili, zda se matka a otec ve výchově shodují, či nikoliv. Původně jsme chtěli porovnávat také rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle určitých typů stylů výchovy rodičů, ale vzhledem k velké variabilitě možných odpovědí jsme od toho nakonec upustili už ve fázi projektování výzkumu. Nyní se tedy zaměříme na shodu či neshodu rodičů ve stylu výchovy svých dětí.

H11: Studenti, jejichž rodiče se neshodnou ve stylu výchovy svých dětí, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

H11₀: Předpokládáme, že neexistují statisticky významné rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle používání této sítě jejich rodiči.

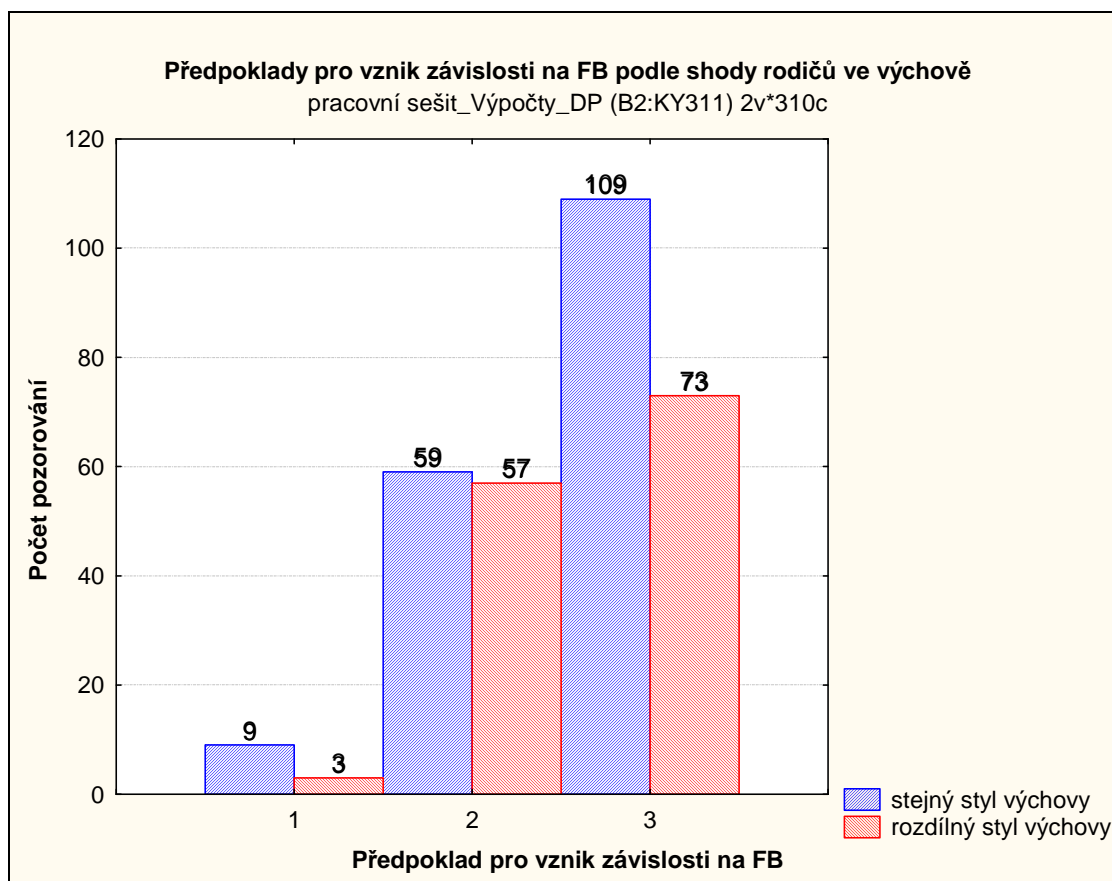
H11_A: Předpokládáme, že existují statisticky významné rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle používání této sítě jejich rodiči.

Tab. 24 Rozdíly v předpokladech vzniku závislosti na FB shody rodičů ve stylu výchovy

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (pracovní sešit_Výpočty_DP (B2:KY311))			
Četnost označených buněk > 10			
Pearsonův chí-kv. : 3,99059, sv=2, p=,135979			
Předpoklad pro vznik závislosti na FB	stejný styl výchovy 1	různý styl výchovy 2	Řádk. součty
závislý	6,8516	5,1484	12,0000
ohrožený závislostí	66,2323	49,7677	116,0000
bez závislosti	103,9161	78,0839	182,0000
Vš.skup.	177,0000	133,0000	310,0000

Z výše uvedené Tab. 24 vyplývá, že neexistují statisticky významné rozdíly v četnostech odpovědí studentů podle shodného či rozdílného stylu výchovy ($p = 0,135979$). Proto přijímáme **H11₀**. Tvrzení, že studenti, jejichž rodiče se neshodnou ve stylu výchovy svých dětí, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na FB, tedy nemůžeme potvrdit.

Obr. 16 Předpoklad pro vznik závislosti na FB podle shody rodičů ve stylu výchovy

1 – závislí na FB, 2 – ohrožení závislostí na FB, 3 – bez závislosti na FB

Z výše uvedeného histogramu četností (Obr. 16) je patrné, že stejný styl výchovy má více jak polovina rodičů všech respondentů (57 %). Rozdíly mezi jednotlivými skupinami studentů v rámci rozdělení podle předpokladů pro vznik závislosti na FB jsou následující: **Studenti závislí na FB** uvedli v 75 % odpovědí (9 studentů), že jejich rodiče praktikují stejný styl výchovy. **Studenti ohrožení závislostí na FB** jsou v této otázce rozdělení na téměř dva stejně velké tábory – 51 % z nich tvrdí, že jejich rodiče prosazují stejný styl výchovy, 49 % z nich tvrdí, že jejich rodiče se ve stylu výchovy neshodují. **U studentů bez závislosti na FB** uvádí více polovina z nich (60 %), že rodiče se výchově shodují (190 studentů). Zbylých 40 % studentů z této skupiny uvádí pravý opak (73 studentů).

Z výše uvedených výsledků tedy vyplývá, že rodiče studentů závislých na FB se ve většině případů shodují ve stylu výchovy svých dětí. U ostatních skupin to již tak jednoznačné není. Jak už jsme si uvedli výše, shodu ve výchově svých rodičů uvedlo 75 % studentů závislých na FB. Vzhledem k tak velkému procentuelnímu zastoupení nás zajímalo, jaké styly výchovy tito rodiče preferují. Tuto otázku si zodpovíme pomocí následujícího grafu (Obr. 17).

Obr. 17 Shoda rodičů ve výchově u studentů závislých na FB

Rodiče studentů závislých na FB nejčastěji praktikují demokratický styl výchovy ve výchově svých dětí – takto odpovědělo 5 respondentů tj. 56 %. Druhým nejčastějším stylem výchovy byla ambiciózní výchova, a to v 33 % zastoupení (3 respondenti). V jednom případě respondent uvedl, že jeho rodiče praktikují liberální styl výchovy (11%).

6.2 Interpretace výsledků

Cílem tohoto výzkumu bylo zmapovat uživatelské návyky studentů 1. ročníku středních škol, kteří používají sociální síť Facebook a zjistit, jaké jsou u nich předpoklady pro možný vznik závislosti na této síti (SKUPINA A). Dále jsme se snažili zjistit, jaké faktory tuto závislost mohou způsobovat, a to tak, že jsme porovnávali rozdíly mezi studenty v rámci zjištěných předpokladů pro vznik závislosti podle jejich pohlaví, rodinných vztahů, volnočasových aktivit studentů a existence profilu rodičů na sociální síti Facebook (SKUPINA B). Náš vzorek tvořilo 310 studentů 1. ročníku středních škol na Kroměřížsku – jednalo se o 224 dívek a 86 chlapců, ve věku 15 – 17 let. Nyní se tedy seznámíme s interpretací výsledků tohoto výzkumného šetření.

6.2.1 SKUPINA A

1. Jaká je dostupnost připojení k sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku?

V první výzkumné otázce nás zajímalo, jaká je **dostupnost připojení studentů k sociální síti Facebook**. V dnešní době má již téměř každá domácnost k dispozici počítač a nás zajímalo, jestli je to stejné i s internetem. Studentů jsme se tedy v dotazníku ptali, jestli mají doma připojení k internetu. Přes 99 % z nich uvedlo, že doma připojení k internetu má, což pro nás znamená i to, že má možnost připojit se také k sociální síti Facebook. Jenže mít doma počítač a připojení k internetu nestačí, jestliže je vám 15 -17 let a váš život je stále ještě ovlivňován ze strany rodičů. Proto jsme se studentů ptali také na to, zda mají k PC (nebo notebooku) doma neomezený přístup. I když většina odpověděla, že má (94, 5 %), našli se i tací, kteří tuto možnost nemají. Jednalo se o 17 studentů, jenž jako důvod omezeného přístupu k PC uváděli dělení se o PC se sourozencem (5 studentů) nebo omezení ze strany rodičů (12 studentů). Poslední věc, která nás v rámci dostupnosti k sociální síti Facebook zajímala, byla lokace nejčastějšího připojení studentů k internetu. V tomto směru jsme předpokládali, že studenti budou nejčastěji uvádět svůj domov a náš předpoklad se také vyplnil. Doma se k internetu připojuje více jak 98 % dotazovaných studentů.

2. Jaké důvody vedly studenty 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku k založení profilu na sociální síti Facebook a jakou činnost zde nejčastěji dělají?

Druhá výzkumná otázka se snažila vypátrat, jaké **důvody** vedly studenty k tomu, aby si **založili profilu na sociální síti Facebook**. Zajímalo nás to hlavně proto, zda myšlenka, se kterou zakladatel Mark Zuckerberger uvedl Facebook na svět, stále platí nebo se během jeho neustálého vývoje změnila. Základní funkcí Facebooku je totiž hledání a propojování přátel, které již člověk má, nejde tu prvoplánovitě o seznamování s novými lidmi, či hraní her, které v současnosti Facebook nabízí. Jsou tedy existující přátelé stále hlavním důvodem, proč si lidé Facebook zakládají? Výsledky našeho šetření podporují základní myšlenku Facebooku v necelých 60 % - přes 59 % studentů uvedlo, že si profil na této síti založili kvůli přátelům, se kterými jsou běžně v kontaktu. Nalezení „ztracených“ přátel byl hlavní důvod jen pro necelých 6 % studentů. Druhý nejčastější důvod založení profilu na Facebooku byla zvědavost (17,4 %), což je pro tento věk typické. Největším překvapením však byl fakt, že velmi málo studentů udávalo důvod založení „protože ho má každý“ (pouze 4,5 % respondentů). V tomto směru jsme očekávali větší zastoupení, jelikož uniformita je pro tuto věkovou kategorii charakteristickým znakem.

Další věc, kterou jsme řešili v rámci druhé výzkumné otázky, byla **nejčastější činnost**, kterou studenti na FB provozují. I když se v rámci otázky závislosti na internetu řeší hlavně hraní online her, u sociálních sítí to zřejmě nebude ten problém – pouze necelé 2 % studentů uvedla, že jejich nejčastější činností na sociální síti Facebook je hraní her. A jakou činnost tedy respondenti uváděli jako nejčastější? Přibližně 84 % respondentů na Facebooku hlavně komunikuje se svými přáteli (pomocí chatu, komentářů ke statusům apod.) To dokazuje fakt, že Sociální síť Facebook slouží především jako komunikační prostředek. Ostatní možnosti byli v nepatrném procentuelním zastoupení – necelých 10 % studentů si hlavně prohlíží fotografie a profily svých přátel, necelá 4 % studentů se zde informuje o akcích a různých jiných činnostech a méně jak 1 % studentů uvedlo, že Facebook používá k něčemu jinému.

3. Jaká je průměrná délka pobytu studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku na sociální síti Facebook?

Třetí výzkumná otázka řešila **průměrnou délku pobytu studentů na sociální síti Facebook**. Studentů jsme se v dotazníku ptali, kolik hodin týdně stráví na této sociální síti. Takto získaná data jsme zprůměrovali a zjistili jsme, že studenti tráví na sociální síti Facebook v průměru 9 h týdně. Vzhledem k tomu, že se studenti v odpovědích velmi různili, bereme ale vypočítanou průměrnou hodnotu s rezervou. Časové údaje, které studenti udávali, se totiž pohybovali v rozmezí 0,1 – 63 hodin týdně - proto průměrná hodnota může být zkreslená. A tohle je zřejmě také jeden z důvodů, proč se autoři nemohou shodnout na tom, kde je hranice normálního užívání internetu a jaké je časové určení pro závislost na internetu. Každý člověk má v tomto směru jiné potřeby a hranice a jiné možnosti. Proto si myslíme, že přesné časové určení, není relevantní kritérium pro určování závislosti na sociální síti Facebook. Jako názorný příklad nám můžou sloužit dvě respondentky stejného věku tohoto výzkumu. První z nich uvedla, že na internetu tráví 14 hodin týdně a kritériální spadala do skupiny ohrožených závislostí na internetu, na to druhá respondentka se stejným počtem hodin spadala naopak do skupiny uživatelů bez ohrožení vzniku závislosti.

4. Jaké jsou předpoklady pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku?

Čtvrtá a zároveň poslední popisná výzkumná otázka byla zásadním bodem tohoto výzkumu. Jejím cílem bylo zjistit, jaké jsou **předpoklady studentů pro vznik závislosti na sociální síti Facebook**. Pro tento záměrem studenti odpovídali na tři otázky týkající se užívání Facebooku a jeho vlivu na život studenta (viz Proměnné). Podle toho, kolik kladných odpovědí studenti na tyto otázky uvedli, byli zařazeni do tří skupin, které stanovovali míru možnosti vzniku závislosti na sociální síti Facebook. Z této analýzy studentů jsme pak vyvodili následující závěry: Studenti bez závislosti na FB tvoří necelých 59 % z celkového počtu respondentů. Studenti, které jsme označili jako ohrožené závislostí na FB, tvoří přibližně 37 % tohoto vzorku. A studenti, kteří již byli označeni jako závislí na FB, tvoří necelá 4 %. Pokud bychom sloučili poslední dvě zmiňované skupiny dohromady, mohli bychom říct, že 41 % studentů vykazuje alespoň jeden ze tří znaků závislosti na Facebooku. To je přímo alarmující číslo! Tyto výsledky mohou souviset s tím, že většina studentů není

ze strany rodičů omezoována v používání počítačů a internetu a propagaci této sítě naleznete prakticky v každém médiu. Znovu musíme ale připomenout, že se jedná pouze o předpoklad vzniku závislosti.

6.2.2 SKUPINA B

Tato skupina výzkumných otázek hledala rozdíly mezi studenty rozdělených do skupin v rámci předpokladů pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle určitých faktorů, které by mohli hrát zásadní roli v této problematice.

1. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku podle jejich pohlaví?

V první řadě jsme se soustředili na hledání **rozdílů mezi dívkami a chlapci**. Šmahel (2003) se zmiňuje o výzkumech, které zkoumaly závislost na internetu. Jediné, co se v těchto výzkumech podařilo prokázat, bylo to, že chlapci jsou ke vzniku závislosti na internetu více náchylní než dívky. Jenže závislost na internetu je velice široký pojem, který v sobě zahrnuje např. závislost na online hrách či cybersexu apod. Sociální síť Facebook je ale především komunikační server, což mění pohled na celou problematiku. Větší potřeba dívek neustále komunikovat se svými kamarádkami, sdílet s nimi problémy a navzájem se svěřovat může být důvodem zvýšené náchylnosti ke vzniku na sociální síti Facebook – chlapci všeobecně takovou potřebu komunikovat nemají. Proto tedy musíme oponovat výše zmíněným faktům a naše hypotéza zní:

H1: Dívky jsou více náchylné ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook než chlapci.

Zjistili jsme, že mezi četnostmi odpovědí studentů v předpokladu pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle pohlaví existují statisticky významné rozdíly ($p = 0,012142$). Pomocí znaménkového schématu jsme přišli na to, že dívky jsou více ohroženy vznikem závislosti na této síti než chlapci a zároveň většina chlapců patří mezi studenty bez závislosti na sociální síti Facebook – tyto výroky můžeme potvrdit s pravděpodobností 95 %. Naše hypotéza H1 se tedy potvrdila a s ním i názor, že závislost internetu by měla být vždy rozčleněna na specifické oblasti, ve kterých se závislost projevuje.

2. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku podle toho, jak tráví svůj volný čas?

Další významný faktor pro vznik závislosti je všeobecně **volný čas**. Pokud studenti tráví svůj volný čas smysluplně, např. chozením do nějakých zájmových kroužků, sportováním, či čtením knih, pak jistě nemají problém s nadužíváním sociálních sítí či internetu všeobecně. Pokud je ale hlavní náplní jejich volného času sezení u PC, možnost vzniku závislosti se zvyšuje. Proto naší další otázkou v rámci předpokladu vzniku závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol bylo to, zda je mezi studenty signifikantní rozdíl podle způsobu trávení volného času. Náš výše uvedený argument jsme zformovali do následující hypotézy:

H2: Studenti, kteří nejčastěji tráví svůj volný čas u počítače, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook, než ostatní studenti.

Stejně jako u předchozí výzkumné otázky, i zde jsme našly statisticky významné rozdíly v četnosti odpovědí studentů ($p = 0,000694$), použili znaménkové schéma a zjistili jsme, že studenti, u kterých jsme stanovili ohrožení možným vznikem závislosti, tráví nejčastěji svůj volný čas u PC, ale také jiným způsobem (např. četbou, sportem či sledováním TV aj.) – to vše s 95 % jistotou. V tomto případě, tedy nemůže hypotézu H2 přijmout, protože se nám potvrdila pouze částečně. Naopak je ale jisté, že studenti, kteří nejsou závislí a ani ohrožení závislostí na FB, nejčastěji tráví svůj volný čas se svými přáteli – toto tvrzení může podle znaménkového schématu přijmout s jistotou 99,9 %! Tento výrok má také své logické opodstatnění. Pokud člověk většinu svého volného času stráví někde ve společnosti svých přátel, nemá pak čas a ani potřebu být připojený na sociální síti Facebook.

3. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku podle vybraných faktorů rodinných vztahů?

Další zkoumanou oblastí v rámci možného vzniku závislosti na sociální síti Facebook jsou **rodinné vztahy**. Rodina je výchozím bodem pro každého člověka a její působení ho ovlivňuje v mnoha směrech jeho života. Pokud vztahy v rodině nefungují, pak jedinec, který je zde vychováván, je více než jiní ohrožen vznikem sociálně patologických jevů, tedy i vznikem různých závislostí. Tuto hypotézu jsme se snažili potvrdit i u možnosti vzniku závis-

losti na sociální síti Facebook. V rámci našeho výzkumu jsme hledali rozdíly mezi četnostmi odpovědí studentů v předpokladu pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle jednotlivých rodinných faktorů, které jsme řešili pomocí dílčích výzkumných otázek. Vzhledem k tomu, že tato oblast není dosud dostatečně probádána, zvolili jsme takové faktory rodinných vztahů, které jsme považovali za důležité a zásadní.

Dílčí výzkumné otázky:

3.1. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle typu rodinného soužití?

Mezi důležité faktory rodinných vztahů jsme zařadili také **typ rodinného soužití**, protože vysoká rozvodovost je aktuální téma současné doby. Předpokládali jsme, že studentů, kteří žijí pouze s jedním rodičem, bude min. polovina ze všech respondentů, ale tato domněnka byla chybná. Z celkového počtu 310 studentů žije s jedním rodičem „pouze“ 64 studentů, tj. 21 % respondentů, s oběma rodiči tedy žije 79 % studentů. Tato vcelku optimistická čísla, by mohla být vysvětlena tím, že se někteří z rozvedených rodičů znovu vdaly či oženili a studenti své nevlastní rodiče pokládají za své vlastní – toto vysvětlení ale není v tak velkém počtu příliš realistické. Toto rozdělení nejspíš můžeme připsat na vrub náhody.

U studentů jsme tedy hledali rozdíly v předpokladu vzniku závislosti na sociální síti Facebook podle toho, zda žijí s oběma rodiči, nebo pouze s jedním z nich. Naše hypotéza zněla:

H3: Studenti, kteří žijí pouze s jedním rodičem, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

Musíme konstatovat, že jsme nenašli statistické rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech pro vznik závislosti podle toho, zda žije student s jedním rodičem či s oběma ($p = 0,510988$). Statisticky tedy nemůžeme ověřit naši hypotézu a musíme ji odmítnout. Všechny tři stanovené kategorie (studenti závislí na FB, ohrožení vznikem závislosti na FB a studenti bez závislosti na FB) uváděli ve většině případů, že žijí s oběma rodiči, o čemž také vypovídá, výše zmiňované procentuelní zastoupení tohoto typu rodinného soužití. Paradoxně nejvyšší procentuelní zastoupení soužití s oběma rodiči se vyskytovalo u studentů označených jako závislí na FB (91 % z této kategorie). Tento fakt naprosto odporuje námi stanovené hypotéze. O něco menší procento uvedli studenti v rámci zbývajících

cích dvou kategorií. Studenti ohrožení vznikem závislosti na FB žijí s oběma rodiči v 79 % případech, u nezávislých na FB to bylo o jedno procento více, tedy 80 % studentů v této kategorii.

3.2. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle preference rodiče v rámci míry respektu?

Dále jsme se v rámci rodinných vztahů zaměřili **na preferenci rodiče v otázce míry respektu**. Hledali jsme rozdíly v předpokladu vzniku závislosti na sociální síti Facebook podle toho, zda studenti respektují více jednoho z rodičů, nebo zda respektují oba stejně. Přesně jako u předešlých hypotéz, jsme určili nevyváženost vztahů respondenta k jeho rodičům jako možnou příčinu vzniku závislosti na sociální síti Facebook. Pro logičtější znění, jsme ovšem uvedli opačnou variantu:

H4: Studenti, kteří respektují oba rodiče stejně, jsou méně náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

Bohužel ani v tomto případě jsme nenašli statistické rozdíly v četnosti odpovědí studentů v předpokladech pro vznik závislosti podle preference rodiče v rámci míry respektu ($p = 0,323919$). Statisticky tedy nemůžeme ověřit naši hypotézu a musíme ji odmítnout. Výsledné rozdíly mezi kategoriemi (studenti závislí na FB, ohrožení vznikem závislosti na FB a studenti bez závislosti na FB) jsou bezvýznamné. Podle výše uvedené hypotézy, by mělo být v kategorii studentů bez závislosti na FB více těch studentů, kteří respektují stejně oba rodiče, než těch, kteří respektují více jednoho z nich. Tento předpoklad byl splněn ale jen z části. Studenti bez závislosti na FB sice nejčastěji uvádí, že respektují oba rodiče stejně, ale jedná se pouze o necelou polovinu z nich (46%). Otce v této skupině více respektuje 31 % a matku 22 % - dohromady tedy převyšují počet těch, kteří v této skupině respektují oba rodiče stejně. Studenti ohrožení závislostí na FB uvádějí jednotlivé možnosti v téměř stejném zastoupení, ani zde tedy nejsou nijak výrazné rozdíly. Výjimečně se skupina studentů označených jako závislí na FB odlišuje od ostatních – 42 % z této skupiny respektuje oba rodiče stejně, zbylé dvě možnosti dohromady tvořily 68 % (větší respekt k matce – 16 %, větší k otci – 42 %). V rámci početního zastoupení se tedy ani jedna z těchto tří možností

statisticky neprojevila jako významná v žádné z možných tří kategorií. Nevýraznost výše uvedených dat plně podporuje naše zamítnutí hypotézy H4.

3.3. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle míry porozumění s jejich rodiči?

Dalšími významnými faktory v rámci předpokladů pro vznik závislosti na sociální síti Facebook může být **míra porozumění s rodiči** a popř. sourozenci. Pokud má dospívající člověk problémy se svými rodiči, chybí jim vzájemné porozumění, pak vztahy mezi nimi ochabují a mladý člověk se uzavírá do sebe, nebo hledá útěchu mezi svými přáteli, v krajním případě začne provozovat nějaké rizikové aktivity. Předpokládáme, že pokud si studenti se svými rodiči nerozumí, pak je u nich častější únik z reality do světa PC, internetu, anebo k sociální síti Facebook, kde najde porozumění u svých přátel. Pro naši potřebu jsme zkoumali míru porozumění zvláště u matky a otce, a to pomocí kategoriální posuzovací škály. Výše uvedené argumenty jsme použili při formulaci následujících tří hypotéz:

H5: Studenti, kteří si méně rozumí se svojí matkou, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

Studenti celkově uváděli velmi pozitivní hodnocení svých vztahů k matce. Průměrná hodnota míry porozumění s rodiči byla 1,9 – pokud bychom tuto hodnotu zaokrouhlili na celé číslo, pak bychom mohli říci, že studenti si většinou rozumí se svými matkami. V rámci četnosti odpovědí studentů rozdělených do tří kategorií podle předpokladů vzniku závislosti na sociální síti Facebooku jsme ale nenašli v míře porozumění žádné statisticky významné rozdíly mezi studenty ($p = 0,065043$). Z tohoto důvodu nemůžeme hypotézu H5 potvrdit. Ale i když byli rozdíly mezi studenty statisticky bezvýznamné, mohli jsme vypožorovat, že studenti bez závislosti na FB měli v průměru lepší vztah se svými matkami (1,8), než studenti ohrožení závislostí na FB (2,0) nebo studenti, které jsme označili jako závislé na FB (1,9). Tento fakt by mohl být způsobený tím, že se u studentů, kteří mají problém s užíváním sociální sítě Facebook, zvyšuje konfliktnost s jejich matkou. Pokud si student kvůli FB neplní své povinnosti nebo dlouho do noci vysedává u PC a chatuje se svými přáteli na FB, pak to jistě vyvolává u matek nelibost. Tím pádem by ale závislost na FB byla příčina těchto problémů a ne důsledek – pak ani tento argument nemluví ve prospěch naší hypotézy.

Stejnou domněnku jako u míry porozumění s matkou jsme měli také u míry porozumění s otcem:

H6: Studenti, kteří si méně rozumí se svým otcem, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

Míra porozumění s otcem byla u studentů celkově horší, než s matkou – průměrná hodnota u všech respondentů byla v tomto směru 2,1 – což je pořád velmi pozitivní číslo. Rozdíly mezi četnostmi odpovědí studentů rozdělených dle předpokladu závislosti na FB do tří kategorií přesně odpovídali námi stanovené hypotéze: Studenti bez závislosti na FB si s otcem rozuměli nejlépe (2,0). Studenti, kteří jsou ohrožení vznikem závislosti na FB si s otcem rozumí o něco méně (2,2) a studenti u kterých jsme stanovili závislost na FB jsou na tom v tomto směru nejhůře (2,3). Přesto se tyto rozdíly mezi studenty nepotvrdily jako statisticky významné ($p = 0,136957$), a tak z těchto výsledků nemůžeme vyvozovat žádné závěry.

3.4. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle míry porozumění s jejich sourozenci?

Pro zajímavost jsme se také studentů ptali, jak si rozumí se svými sourozenci. Vzhledem k velké rozmanitosti odpovědí však nebylo možno tato data statisticky ověřit, protože neodpovídaly kritériím pro test chí-kvadrát. Následující hypotézu tedy nebylo možné ověřit.

H7: Studenti, kteří si méně rozumí se svými sourozenci, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

Z 310 respondentů jich 267 uvedlo, že má sourozence, 18 studentů sourozence nemá. Průměrná hodnota míry porozumění studentů s jejich sourozenci pak byla 2,2, což je nejhorší výsledek v rámci míry porozumění s jednotlivými členy rodiny. Z obecného hlediska je to ale stále pěkné číslo. Rozdíly v míře porozumění mezi studenty v rámci jejich rozdělení podle předpokladů pro vznik závislosti na sociální síti Facebook byly následující: Studenti závislí na FB si v průměru se svými sourozenci rozumí nejhůře (2,4), o něco lépe jsou na tom studenti ohrožení závislostí na FB (2,3) a nejlépe si se svými sourozenci rozumí studenti, kteří nejsou závislí na FB (2,2). Pokud by naše výsledky byly statisticky ověřitelné, pak by mohli odpovídat naší hypotéze. Vztahy se sourozenci bývají v období dospívání často napjaté a plné hádek, což může způsobovat mnoho faktorů (např. věkový rozdíl mezi sourozenci, pohlaví aj.). Většinou se ale nejedná o nic vážného a časem se vše urovná. Po-

kud by ale míra nedorozumění byla opravdu velká, pak by se mohlo jednat o vážné problémy mezi sourozenci (např. šikana), což by mohlo být příčinou některých psychických problémů, popř. jeden z důvodů pro vznik závislostí. Jak bylo ale uvedeno výše, v průměru mají studenti se svými sourozenci vcelku dobrý vztah. Proto přikládat vznik závislosti na sociální síti FB špatným vztahům se sourozenci, není na místě. To samé platí i pro míru porozumění s rodiči.

3.5. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle existence společných rodinných aktivit?

Další možnost, která nás v souvislosti s předpoklady pro vznik závislosti na FB napadla, je ta, jestli studenti provozují se svou rodinou nějaké společné aktivity. Naše hypotéza zní:

H8: Studenti, kteří neprovozují žádné rodinné aktivity se svojí rodinou, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

Mezi četnostmi odpovědí studentů jsme však neobjevili v tomto směru žádné statisticky významné rozdíly ($p = 0,125915$). Většina studentů totiž uvedla, že společné rodinné aktivity má (celkem 72 %), a tento fakt byl patrný i v rámci všech tří kategorií předpokladů pro vznik závislosti na FB: studenti závislí na FB uvedli existenci rodinných aktivit v 83 %, studenti ohrožení vznikem závislosti na FB pak v 66% a studenti bez závislosti na FB v 75 %. Naši hypotézu jsme tedy museli zamítnout. Tři nejčastěji uváděné rodinné aktivity byly výlety, sport a dovolená. Důvodem tak pozitivních výsledků by mohla být nepřesné časové určení naší otázky. Kdybychom se respondentů ptali na pravidelné rodinné aktivity provozované např. 1 x týdně, pak by výsledky zřejmě nebyly tak jednoznačné.

3.6. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol na Kroměřížsku podle míry zájmu jejich rodičů o to, jak studenti tráví svůj volný čas?

Pokud se rodiče zajímají o to, jak jejich dítě tráví svůj volný čas, má pak větší možnost zabránit tomu, aby jeho dítě provádělo něco nezákonného, nebo aby se u něj rozvinula nějaká závislost např. závislost na FB. Naše hypotéza tedy zní:

H9: Studenti, jejichž rodiče se méně zajímají o způsob trávení volného času svých dětí, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

Studentů jsme se ptali, v jaké míře se jejich rodiče zajímají o to, jak studenti tráví svůj volný čas. Odpovědi byly získávány pomocí kategoriální posuzovací škály (1 – vždy ano, 2 – většinou ano, 3 – někdy ano, někdy ne, 4 – většinou ne, 5 – nikdy). Bohužel výsledná data opět neodpovídala kritériím pro test chí-kvadrát v důsledku malých četností u některých možností odpovědí. Naši domněnku jsme tedy nemohli statisticky potvrdit, ale ani vyvrátit. Malým osvětlením této problematiky však pro nás mohou být průměrné hodnoty míry zájmu rodičů o způsob trávení volného času. Podíváme se na tedy rozdíly průměrů míry zájmu rodičů v rámci rozdělení studentů podle předpokladu pro vznik závislosti na FB. Největší zájem rodičů o způsob trávení volného času svých dětí v průměru uváděli studenti závislí na FB (2,0). O něco menší je zájem rodičů u studentů bez závislosti na FB (2,15) a nejmenší zájem rodičů o způsob trávení jejich volného času uváděli studenti ohrožení závislostí na FB (2, 22). Průměrná hodnota zájmu rodičů o způsob trávení volného času svých dětí byla 2, 2. Bohužel musíme také konstatovat, že mezi těmito výsledky nespatřujeme žádné logické odůvodnění.

4. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol podle používání této sociální sítě jejich rodiči?

Další hypotéza se zabývá myšlenkou, zda je nějaký rozdíl mezi studenty, jejichž rodiče mají profil na sociální síti Facebook a mezi těmi, jejichž rodiče profil na FB nemají. V našem výzkumu jsme předpokládali, že rodiče, kteří mají profil na sociální síti Facebook jsou v tomto směru shovívavější ke svým dětem, a to i v případě, že se u nich projevuje nadužívání této sítě. Zároveň zde může fungovat také nápodoba – pokud rodiče užívají

Facebook, pak pro jejich děti je samozřejmé, tuto síť využívat také. Hypotézu jsme zformulovali následovně:

H10: Studenti, jejichž rodiče mají profil na sociální síti Facebook, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

Mezi četnostmi odpovědí studentů rozdělených do tří kategorií podle předpokladů vzniku závislosti na sociální síti Facebook jsme nenašli v rámci existence či neexistence profilu rodičů na této síti statisticky významné rozdíly ($p = 0,718542$). Z tohoto důvodu nemůžeme hypotézu H10 potvrdit. Ve všech třech skupinách studentů (studenti závislí na FB, ohrožení vznikem závislosti na FB a studenti bez závislosti na FB) jich nejvíce uvádělo, že ani jeden z rodičů profil na FB nemá. Druhá nejčastější odpověď u všech tří byla, že pouze jeden rodič má profil na FB a nejméně studentů uvedlo, že má oba rodiče na FB. Rozdíly mezi skupinami byly velmi malé.

5. Jaké jsou rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku SŠ na Kroměřížsku podle shodného/rozdílného stylu výchovy jejich rodičů?

Poslední hypotéza řešila **shodou či neshodou rodičů ve stylu výchovy** a jejich vztah k předpokladům pro vznik závislosti. V tomto směru jsme vycházeli z Nešpora (2000), který zmiňuje, že jedním z rizikových faktorů pro vznik závislosti, jsou nejasně stanovená pravidla chování dítěte v rámci rodiny. Pokud se tedy rodiče nedokážou shodnout na stylu výchovy, pak jejich dítě nemá jasně daná pravidla chování a může se u něj rozvinout nějaká závislost. Z výše uvedeného argumentu jsme vytvořili hypotézu:

H11: Studenti, jejichž rodiče se neshodnou ve stylu výchovy svých dětí, jsou více náchylní ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook.

Při statistickém ověřování dat jsme mezi četnostmi odpovědí studentů neobjevili pro výše uvedenou hypotézu žádné statisticky významné rozdíly v rámci rozdělení studentů do tří skupin dle předpokladů pro vznik závislosti na FB ($p = 0,135979$). Naši hypotézu tedy nemůžeme potvrdit. Podle procentuelního zastoupení se nejvíce ve stylu výchovy shodnou rodiče studentů, kteří jsou označení jako závislí na FB (75 %), což je velice zajímavý jev. U studentů ohrožených závislostí na FB je skoro stejný počet rodičů, kteří se ve výchově svých dětí shodují (51 %) a těch, kteří se neshodují (49 %). U studentů, kteří nemají pro-

blém s užíváním sociální sítě FB, se rodiče ve výchově procentuelně shodnou v 60 % případech. Z výše uvedených výsledků vyvstává otázka, jak je možné, že se drtivá většina rodičů u studentů označených jako závislí na FB shoduje ve stylu výchovy? Důvodem těchto výsledků může být fakt, že rodiče se ve výchově sice shodnou, ale styl jejich výchovy není vhodný. Pokud jsou rodiče ve výchově svých dětí příliš liberální, nebo se u nich vyskytuje nějaký patologický jev a svých dětí si příliš nevšímají, pak i shodný styl výchovy může být podporující prvek ve vzniku závislosti na sociální síti Facebook. Po této úvaze jsme chtěli zjistit, jaké styly výchovy tedy rodiče těchto studentů praktikují. Naše výsledky byly překvapující. Z 9 studentů závislých na FB, jejichž rodiče se ve výchovném stylu shodují a jenž tvoří 75 % respondentů z této kategorie, jich 5 uvedlo, že jejich rodiče praktikují demokratickou výchovu, 3 studenti uvedli ambiciózní výchovu a zbývající student uvedl, že jeho rodiče praktikují liberální styl výchovy. Výskyt ambiciózní a liberální výchovy by mohl mít v této problematice své opodstatnění. Ovšem nejčastější výskyt demokratické výchovy je více než matoucí. Nabízí se nám několik možných vysvětlení tohoto jevu: první možností je to, že styl výchovy rodičů nehraje ve vzniku závislosti na sociální síti Facebook žádnou roli. Druhou možností může být fakt, že ani demokratický styl výchovy nemusí být u některých jedinců nutně nejlepší volbou pro jejich výchovu. Třetí a asi nejpravděpodobnější možností bude to, že výchova dětí v reálném světě nemusí ve všech směrech odpovídat pouze jednomu stylu výchovy - většinou si rodiče z každého stylu vyberou to, co jim zrovna nejvíce vyhovuje. Z toho důvodu, jsme také nevyslovovali žádnou hypotézu, která by se týkala určitého stylu výchovy a předpokladu vzniku závislosti na sociální síti Facebook. I kdybychom u studentů našli statisticky významné rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti podle některého stylu výchovy, výsledky by v reálném světě neměli žádný význam.

6.3 Shrnutí výsledků

Cílem tohoto výzkumu bylo zmapovat uživatelské návyky a možnosti vzniku závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol (dále jen SŠ). Výzkum se také snažil zjistit, jakou roli zastávají rodinné vztahy ve vzniku závislosti na této sociální síti u výše zmíněných respondentů. Výsledky našeho výzkumu jsou následující:

Dostupnost studentů k internetu, a tím pádem i k sociální síti Facebook, je více jak 99 %. Studenti se k internetu nejčastěji připojují u sebe doma, a to až v 98 % případech.

Téměř v 60 % si studenti profil na Facebooku založili kvůli přátelům, se kterými jsou běžně v kontaktu. Druhý nejčastější důvod založení byla zvědavost (17 %). Další důvody byly v nepatrném procentuelním zastoupení a šlo především o nalezení „ztracených“ přátel, získání nových přátel, o online hry nebo např. o to, že ho má každý. Nejčastější činnost, kterou studenti na této síti provozují je v 84 % komunikace se svými přáteli, necelých 10 % studentů si prohlíží profily a fotografie svých přátel, 4 % studentů zde hlavně hledá informace o akcích a asi 2 % zde hraje online hry. Průměrná délka pobytu studentů na této síti byla přibližně 9 h týdně. Vzhledem k tomu, že jednotlivé časové údaje studentů na toto téma se pohybovaly v rozmezí 0,1 – 63 h, je průměrná hodnota délky pobytu studentů na sociální síti Facebook prakticky bezvýznamná. Rozdělení studentů podle předpokladu pro vznik závislosti je následující: Více jak polovina studentů nemá s užíváním sociální sítě Facebook žádný problém, tuto skupinu tvořilo 60 % respondentů. Studenti, kteří jsou ohroženi vznikem závislosti na této síti, tvořili 37 % tohoto vzorku. Všechna kritéria pro již rozvinutou závislost na sociální síti Facebook splňovala pouze 4 % respondentů. V širším slova smyslu bychom tedy mohli říct, že 41 % studentů má problémy s užíváním sociální sítě Facebook. Vzhledem k tomu, že výzkumný vzorek byl vybrán náhodným skupinovým výběrem, může tyto výsledky paušalizovat na celý základní vzorek.

Při hledání signifikantních rozdílů mezi studenty podle určitých faktorů v rámci jejich rozdělení dle předpokladu pro vznik závislosti na sociální síti Facebook jsme zjistili, že dívky jsou více náchylné ke vzniku závislosti na této síti než chlapci a že většina chlapců nemá žádné problémy s užíváním sociální sítě Facebook. Další významný rozdíl se projevil ve způsobu trávení volného času. Studenti, kteří tráví většinu svého volného času někde s přáteli, nemají žádné problémy se závislostí na sociální síti Facebook, což má i logické

opodstatnění. Naopak studenti, kteří tráví svůj volný čas jiným způsobem, a to hlavně sezením u PC, mohou být touto závislostí ohroženi.

Další výsledky tohoto výzkumu nebyly statisticky významné, což znamená, že jsme nenašli žádný signifikantní vztah mezi předpoklady studentů pro vznik závislosti na sociální síti Facebook a jejich rodinnými vztahy, shodným stylem výchovy jejich rodičů či existenci profilu rodičů na sociální síti Facebook.

6.4 Doporučení pro praxi

Vzhledem k tomu, že sociální síť Facebook je v České republice stále více využívána v oblasti vzdělávání a sociální sféry, mělo by se věnovat více pozornosti také možným negativním důsledkům využívání této sociální sítě na její uživatele. Tento výzkum poukázal na to, že možným vznikem závislosti na sociální síti Facebook je ohroženo 37 % studentů 1. ročníků středních škol na Kroměřížsku a u 4 % studentů bychom mohli mluvit již o rozvinuté závislosti na Facebooku. Proto doporučujeme tuto oblast více prozkoumat, především v oblasti rozdílů mezi pohlavím a způsobu trávení volného času studentů. I když se rozdíly v předpokladech pro vznik závislosti na sociální síti Facebook podle rodinných faktorů neukázaly jako statisticky významné, přesto by si i tato oblast zasloužila podrobnější prozkoumání - prokazatelné výsledky by mohly posloužit v oblasti terapeutické léčby závislosti na sociální síti Facebook. Další významné faktory pro vznik závislosti na sociální síti Facebook by mohly být nalezeny v oblasti věkové rozdílnosti uživatelů, úrovně vzdělání, profesního zaměření, nebo v oblasti osobnostní charakteristiky uživatelů aj. Velmi diskutovaným tématem může být také stanovení časové hranice pro nadužívání internetu a sociálních sítí a jejich možné zařazení do Klasifikace mezinárodních nemocí jako jednoho z typů Návykových a impulzivních poruch.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo zjistit, jaké jsou předpoklady pro vznik závislosti na sociální síti Facebook u studentů 1. ročníku středních škol na Kroměřížsku a najít mezi zjištěnými výsledky rozdíly podle předem stanovených faktorů, které by mohly mít souvislost s touto problematikou. Výsledky výzkumu prokázaly, že 4 % studentů splňují předpoklad pro již rozvinutou závislost na sociální síti Facebook a dalších 37 % studentů je vznikem závislosti na této síti ohrožena. Při hledání rozdílů v předpokladu pro vznik závislosti na sociální síti Facebook jsme se soustředili na rozdíly mezi pohlavím studentů, způsobu trávení volného času studentů, jejich vztahu s rodinou, používání sociální sítě Facebook rodiči studentů a shodnost rodičů ve stylu výchovy studentů. Rozdíly se projevily mezi pohlavím studentů, kdy bylo zjištěno, že dívky jsou více náchylné ke vzniku závislosti na sociální síti Facebook než chlapci. Další rozdíly jsme našli v oblasti způsobu trávení volného času – většina studentů trávící svůj volný čas někde s přáteli nemá problémy s užíváním sociální sítě Facebook. V oblasti rodinných vztahů a dalších faktorů jsme nenalezli žádné prokazatelné rozdíly v předpokladu pro vznik závislosti na této síti.

Dále tato práce měla zmapovat návyky studentů při užívání sociální sítě Facebook a dostupnost studentů k této síti. Více jak polovina studentů si Facebook založila kvůli svým přátelům, se kterými jsou běžně v kontaktu. 84 % studentů Facebook používá především pro komunikaci se svými přáteli. Dostupnost studentů k internetu, a tím pádem i k sociální síti Facebook, je více jak 99 %. Studenti se k internetu nejčastěji připojují u sebe doma, a to až v 98 % případech.

Z výše uvedených výsledků bychom tedy mohli konstatovat, že cíl této diplomové práce se podařilo naplnit.

Sociální síť Facebook je v České republice stále více využívána i pro potřebu středních a vysokých škol, a především univerzitních knihoven, což se týká i Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Školy a knihovny využívají tuto síť pro užší spojení se svými studenty a pro lepší propagaci svých programů nebo např. soutěží, které školy pořádají. Všichni využívají možnosti sociálních sítí, ale nikdo se nezajímá o možné negativní důsledky užívání této sítě. Výzkum mezi studenty 1. ročníků středních škol na Kroměřížsku poukazuje na fakt, že problémy s užíváním této sítě opravdu existují, a proto by se jim mělo věnovat více pozornosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BROŽA, J. Děti a dospívající. In KALINA, K. a kol. *Základy klinické adiktologie*. 1.vyd. Praha: Grada, 2008. s. 253-263. ISBN 978-80-247-1411-0.

FROUZOVÁ, M. Závislost na procesech. In KALINA, K. a kol. *Základy klinické adiktologie*. 1.vyd. Praha: Grada, 2008. s. 237-251. ISBN 978-80-247-1411-0.

GRECMANOVÁ, H. Rodina a rodinná výchova. In GRECMANOVÁ, H. a kol. *Obecná pedagogika II*. 2.vyd. Olomouc: Hanex, 2003. s. 7-31. ISBN 80-85783-24-X.

HAJNÝ, M. Psychologické, vývojové a rodinné faktory vzniku a udržování závislosti. In KALINA, K. a kol. *Základy klinické adiktologie*. 1.vyd. Praha: Grada, 2008. s. 41-51. ISBN 978-80-247-1411-0.

HLÁSNA, S. Rodina a výchova v rodině. In HLÁSNA, S., HORVÁTHOVÁ, K., TÓTHOVÁ, R. *Úvod do pedagogiky*. Nitra: Enigma, 2006. s. 72-80. ISBN 80-89132-29-4.

KALINA, K., FROUZOVÁ, M. Rodinná terapie a práce s rodinou. In KALINA, K. a kol. *Základy klinické adiktologie*. 1.vyd. Praha: Grada, 2008. s. ISBN 978-80-247-1411-0.

KAŠPÁREK, M. Doslov k českému vydání. In SHIH, C. *Vydělávejte na Facebooku*. 1.vyd. Brno: Computer Press, 2011. s. 233-235.

KUDRLE, S. Bio-psycho-sociálně-spirituální model závislosti jako východisko k primární, sekundární a terciární prevenci a kvalifikované pomoci In KALINA, K. a kol. *Základy klinické adiktologie*. 1.vyd. Praha: Grada, 2008. s. 17-25. ISBN 978-80-247-1411-0.

KWON, J.H. Toward the Prevention of Adolescent Internet Addiction. In YOUNG, K., ABREU, C. N (ed.) *Internet addiction: A Handbook and Guide to Evolution and Treatment*. Yersey: Wiley, 2011. s. 223- 244.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2.vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

LORENZOVÁ, J. O relativismu postmoderny a autoritě etikety. In VALIŠOVÁ, A., BRATSKÁ, M., SLIWERSKI, B. a kol. *Relativizace autority a její dopady na současnou mládež*. Praha: ISV, 2005. s. 48-59. ISBN 80-86642-43-7.

MACEK, P. *Adolescence*. 2.vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-747-7.

- MANNIOVÁ, J. Kríza autority rodiny a jej dopady na současnou mládež. In VALIŠOVÁ, A., BRATSKÁ, M., SLIWERSKI, B. a kol. *Relativizace autority a její dopady na současnou mládež*. 1.vyd. Praha: ISV, 2005. s. 175-184. ISBN 80-86642-43-7.
- NEŠPOR, Z. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. 2.vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-831-7.
- PEARLMAN, L., ABRAM, C. *Facebook for dummies*. Indianapolis, IN: Wiley, 2008. ISBN 978-0-470-26273-3.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 6.vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.
- ŘÍČAN, P. *Cesta životem: vývojová psychologie*. 2.vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-124-7.
- SAFKO, L., BRAKE, D.K. *The social media bible: tactics, tools, and strategies for business success*. Hoboken, N.J.: Wiley, 2009. ISBN 978-0-470-41155-1.
- SMOLÍK, P. *Duševní a behaviorální poruchy: průvodce klasifikací, nástin nozologie, diagnostika*. 2. vyd. Praha: Maxdorf, 2002. ISBN 80- 85912-18-X.
- ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet: děti dospělými a dospělí dětmi*. Praha: Triton, 2003. ISBN: 80-7254-360-1.
- TURNER, J., SHAH, R. *How to make money with social media: an insider's guide on using new and emerging media to grow your business*. Upper Saddle River: FT Press, 2011. ISBN 978-0-13-210056-4.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4.vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-7367-414-4.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.
- WINKLER, P. *Velký počítačový lexikon: co je co ve světě počítačů*. 1.vyd. Brno: Computer Press, 2009. ISBN 978-80-251-2331-7.

Internetové zdroje:

ČÍŽEK, J. Facebook má 500 miliónů uživatel a slaví, zveřejněte svůj příběh. *Živě.cz: O počítačích, IT a internetu* [online]. 23. 7. 2010, [cit. 2011-04-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.zive.cz/bleskovky/facebook-ma-500-milionu-uzivatelu-a-slavi-zverejnete-svuj-pribeh/sc-4-a-153150/default.aspx>>.

GONZALES, N. *CheckFacebook: Facebook Marktering Statistics, Demographics, Reports and News* [online]. 2011, [cit. 2011-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.checkfacebook.com/>>.

HANDL, J. Petra Vondráčková: Ohrožení závislostí jsou hlavně mladí a IT specialisté. *Lupa: server o českém internetu* [online]. 28. 8. 2008, [cit. 2011-02-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/petra-vondrackova-zavislost-na-it/>>. ISSN 1213-0702.

HANDL, J. Facebook pro začátečníky. *Lupa.cz: server o českém internetu* [online]. 9. 6. 2009, [cit. 2011-02-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/facebook-pro-zacatecniky/>>. ISSN 1213-0702.

NOVÁKOVÁ, M. Nová média - případová studie Facebook. *E – polis.cz: Internetový politický časopis* [online]. 3. 6. 2009, [cit. 2011-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.e-polis.cz/nezarazene-clanky/380-nova-media-pripadova-studie-facebook.html#hodnoceni>>. ISSN 1801-1438.

Střední školy a vyšší odborné školy ve Zlínském kraji [online]. *Zkola: Informační a vzdělávací portál školství Zlínského kraje c2003-2011*, 15. 1. 2009 [cit. 2011-04-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.zkola.cz/zkedu/management/oddeleniorganizacniaspravni/adresareprehledyas-tatistickeinformace/7244.aspx>>.

Uživatelé Facebooku v České republice. [online]. Praha: Český statistický úřad, 2011, [cit. 2011-03-11]. Dostupný z WWW:

<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/1_uzivatele_facebooku_v_ceske_republice>

YOUNG, K. Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychology and Behavior* [online]. Fall 1998, vol. 1, iss. 3. [cit. 2011-03-29]. s. 237-244. Dostupný z WWW:

<<http://newmedia.cityu.edu.hk/COM5108/readings/newdisorder.pdf>>. ISSN 2152-2715.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

FB	Sociální síť Facebook
ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
DSM - IV	Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders - Fourth Edition
IADQ	Internet Addiction Diagnostic Questionnaire
MKN - IV	Mezinárodní klasifikace nemocí a souvisejících zdravotních problémů – 10. revize
WHO	World Health Organization

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1 Uživatelé sociální sítě Facebook v ČR v roce 2010.</i>	18
<i>Obr. 2 Celkový počet uživatel Facebooku podle věkových kategorií.</i>	19
<i>Obr. 3 Počet uživatelů sociální sítě Facebook ke dni 11. 3. 2011</i>	19
<i>Obr. 4 Předpoklad pro vznik závislosti na sociální síti Facebook</i>	56
<i>Obr. 5 Způsob trávení volného času studentů</i>	58
<i>Obr. 6 Předpoklad pro vznik závislosti na FB podle typu rodinného soužití</i>	62
<i>Obr. 7 Předpoklad pro vznik závislosti na FB podle preference rodiče v rámci míry respektu</i>	64
<i>Obr. 8 Rozdíly v předpokladech vzniku závislosti na FB podle míry porozumění k matce</i>	67
<i>Obr. 9 Rozdíly v předpokladech vzniku závislosti na FB podle míry porozumění k otci</i>	69
<i>Obr. 10 Předpoklad pro vznik závislosti na FB podle míry porozumění se sourozenci</i>	72
<i>Obr. 11 Předpoklad pro vznik závislosti na FB podle existence rodinných aktivit</i>	74
<i>Obr. 12 Společné rodinné aktivity studentů s jejich rodinami</i>	75
<i>Obr. 13 Předpoklad pro vznik závislosti na FB podle zájmu rodičů o volný čas svých dětí</i>	77
<i>Obr. 14 Předpoklad pro vznik závislosti na FB podle používání této sítě rodiči studentů</i>	79
<i>Obr. 15 Rodiče jako přátelé na sociální síti Facebook</i>	80
<i>Obr. 16 Předpoklad pro vznik závislosti na FB podle shody rodičů ve stylu výchovy</i>	82
<i>Obr. 17 Shoda rodičů ve výchově u studentů závislých na FB</i>	83

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1 Složení výběrového vzorku podle účasti jednotlivých středních škol.....</i>	46
<i>Tab. 2 Položky v dotazníku pro jednotlivé výzkumné otázky.....</i>	49
<i>Tab. 3 Připojení k internetu v domácnosti respondentů</i>	51
<i>Tab. 4 Neomezený přístup k PC či notebooku</i>	52
<i>Tab. 5 Lokace nejčastějšího připojení k internetu.....</i>	52
<i>Tab. 6 Důvod založení profilu na sociální síti Facebook</i>	53
<i>Tab. 7 Nejčastější činnost na sociální síti Facebook</i>	54
<i>Tab. 8 Průměrná délka pobytu studentů 1. ročníku SŠ na sociální síti Facebook</i>	54
<i>Tab. 9 Předpoklad pro vznik závislosti na sociální síti Facebook.....</i>	55
<i>Tab. 10 Rozdíly v četnostech odpovědí studentů na předpoklad vzniku závislosti podle pohlaví.....</i>	57
<i>Tab. 11 Znaménkové schéma pro předpoklad vzniku závislosti na FB podle pohlaví.....</i>	57
<i>Tab. 12 Rozdíly v četnostech odpovědí studentů na předpoklad vzniku závislosti podle způsobu trávení volného času</i>	59
<i>Tab. 13 Znaménkové schéma pro předpoklad vzniku závislosti na FB podle způsobu trávení volného času studentů.....</i>	60
<i>Tab. 14 Rozdíly v četnostech odpovědí studentů na předpoklad vzniku závislosti na FB podle typu rodinného soužití.....</i>	61
<i>Tab. 15 Rozdíly v četnostech odpovědí studentů v předpokladech vzniku závislosti na FB podle preference rodiče v rámci míry respektu</i>	63
<i>Tab. 16 Rozdíly v předpokladech vzniku závislosti na FB podle míry porozumění k matce</i>	65
<i>Tab. 17 Průměrné hodnoty pro míru porozumění k matce</i>	66
<i>Tab. 18 Rozdíly v předpokladech vzniku závislosti na FB podle míry porozumění k otci</i>	68
<i>Tab. 19 Průměrné hodnoty pro míru porozumění k otci.....</i>	69
<i>Tab. 20 Průměrné hodnoty pro míru porozumění se sourozenci.....</i>	71
<i>Tab. 21 Rozdíly v předpokladech vzniku závislosti na FB podle existence rodinných aktivit.....</i>	73
<i>Tab. 22 Průměrné hodnoty pro míru zájmu rodičů o volný čas studentů</i>	76

<i>Tab. 23 Rozdíly v předpokladech vzniku závislosti na FB podle používání této sítě rodiči studentů</i>	<i>78</i>
<i>Tab. 24 Rozdíly v předpokladech vzniku závislosti na FB shody rodičů ve stylu výchovy</i>	<i>81</i>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

Příloha CD: Tabulka odpovědí respondentů

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Pořadové číslo _____

Dobrý den,

jmenuji se Lenka Vymětalíková a jsem studentkou Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, oboru Sociální pedagogika. Tento dotazník je součástí mé diplomové práce a je zaměřen na vliv rodiny a možnosti vzniku závislosti na sociální síti Facebook. Tímto bych Vás chtěla poprosit o jeho anonymní vyplnění.

Pokud není v zadání otázek uvedeno jinak, zakroužkuj prosím pouze jednu z uvedených možností.

Jsem:

- a) Žena
- b) Muž

Prosím doplň:

Mám _____ let

1. Máš doma neomezený přístup k PC (nebo notebooku)?

- a) Ano, mám
- b) Ne, nemám (prosím uveďte důvod) _____

2. Máš doma připojení k internetu?

- a) Ano
- b) Ne

3. Kde se nejčastěji připojuješ k internetu?

- a) Doma
- b) Ve škole
- c) U kamaráda
- d) V internetové kavárně
- e) Jinde (prosím uveďte, kde) _____

4. Používáš sociální síť Facebook (dále jen FB)?

- a) Ano
- b) Ne, dávám přednost jiné sociální síti (prosím uveďte jaké) _____
- c) Nepoužívám žádnou sociální síť

Pokud jste u otázky č. 4 označili odpověď b) odpovídejte na následující otázky v závislosti na síti, kterou používáte. Pokud jste ale označili odpověď c) přeskočte na otázku č. 9)

5. Doplň prosím časové určení u otázky: Na FB trávím ___ hodin týdně. (např. 5 hodin)

6. Z jakého důvodu sis FB založil/a?

- a) Ze zvědavosti
- b) Kvůli kamarádům (se kterými jsem běžně v kontaktu)
- c) K získání nových přátel
- d) K nalezení „ztracených“ přátel
- e) Kvůli hrám
- f) Protože ho má každý
- g) Jiný důvod, prosím uveď _____

7. Jakou činnost na sociální síti FB nejčastěji děláš?

- a) Komunikuji s přáteli (chat, komentáře k statusům, přání k narozeninám)
- b) Hraji hry
- c) Prohlížím si fotografie a profily svých přátel
- d) Získávám potřebné informace o kulturních akcích, obchodech aj.
- e) Jiné, prosím uveď _____

8. Zakřížkuj odpovídající kolonku v tabulce u každé otázky:	Ano	Ne
1. Máš tendenci trávit stále více času na FB? (prodlužuje se doba, kterou trávíš na sociální síti FB?)		
2. Stalo se ti někdy, že si kvůli FB riskovali ztrátu přátel, vztahu, rodiny nebo zanedbával své povinnosti (např. doma, ve škole)?		
3. Když nemůžeš z nějakého důvodu jít na FB, cítíš se náladový, deprimovaný, podrážděný nebo napjatý?		

9. Bydlím:

- a) S oběma rodiči
- b) S matkou
- c) S otcem
- d) Ani s jedním, bydlím (doplňte) _____

10. Ke kterému z rodičů máš větší respekt?

- a) K matce
- b) K otci
- c) K oběma stejně
- d) Nerespektuji ani jednoho

11. Vycházíš dobře se svými rodiči, popř. sourozenci?

(zakřížkuj u každé osoby odpovídající položku v tabulce)

	Vždy ano	Většinou ano	Někdy ano, někdy ne	Většinou ne	Nikdy
S matkou					
S otcem					
Se sourozencem					

12. Máte nějaké rodinné aktivity, které děláte společně? (např. nějaký sport, společné večere, výlety aj.)

- a) Ano, máme (prosím, uveďte jaké na následující řádek)

- b) Ne, nemáme

13. Jak nejčastěji trávíš svůj volný čas?

- a) Jsem na PC
- b) Dívám se na TV
- c) Jsem někde s přáteli
- d) Sportuju
- e) Čtu si
- f) Jiné, prosím uveď _____

14. Zajímají se rodiče o to, jak trávíš svůj volný čas?

- a) Vždy ano
- b) Většinou ano
- c) Někdy ano, někdy ne
- d) Většinou ne
- e) Nikdy ne

15. Mají tvoji rodiče profil na FB?

- a) Ano, oba
- b) Pouze matka
- c) Pouze otec
- d) Ne, nemají ho ani jeden (přeskoč na otázku č. 17)

16. Pokud mají rodiče profil na FB, máš je v přátelích?

- a) Ano, mám je oba v přátelích
- b) Pouze matku
- c) Pouze otce
- d) Ne, nemám v přátelích ani jednoho

O následující otázky prosím vyber a **zakřížkuj** odpovídající styl výchovy, který praktikují tvoji rodiče. (U každého rodiče vyber jen jedinou možnost. Pokud se styl výchovy matky a otce shoduje, zakřížkuj u obou stejnou možnost.)

17. Moji rodiče (popř. rodič) praktikují:	Matka	Otec
a) Přísnou výchovu – máme doma jasně stanovená pravidla, námitky proti nim se nepřipouštějí, rodiče jsou málokdy spokojeni s výsledky mé práce		
b) Liberální výchovu – rodiče mi dávají úplnou volnost, pravidla chování u nás doma nejsou přesně stanovená, s rodiči mám kamarádský vztah		
c) Ambiciózní výchovu – rodiče si moc přejí, abych v životě dokázal něco velkého. Často na mě kladou hodně vysoké nároky. Mám dokázat to, co oni chtěli a nemohli, nebo se jim to nepodařilo.		
d) Demobilizující výchovu – rodiče mě neustále podceňují, říkají mi, že jsem neschopný(á) a v životě se neprosadím		
e) Laxní výchovu – doma si sebe navzájem moc nevšímáme, každý se stará sám o sebe		
f) Demokratickou výchovu – rodiče respektují moje potřeby a zájmy, vedou mě k samostatnosti, odpovědnosti a respektu k druhým lidem, rodiče jsou moji oporou		

Děkuji za spolupráci a tvůj čas.